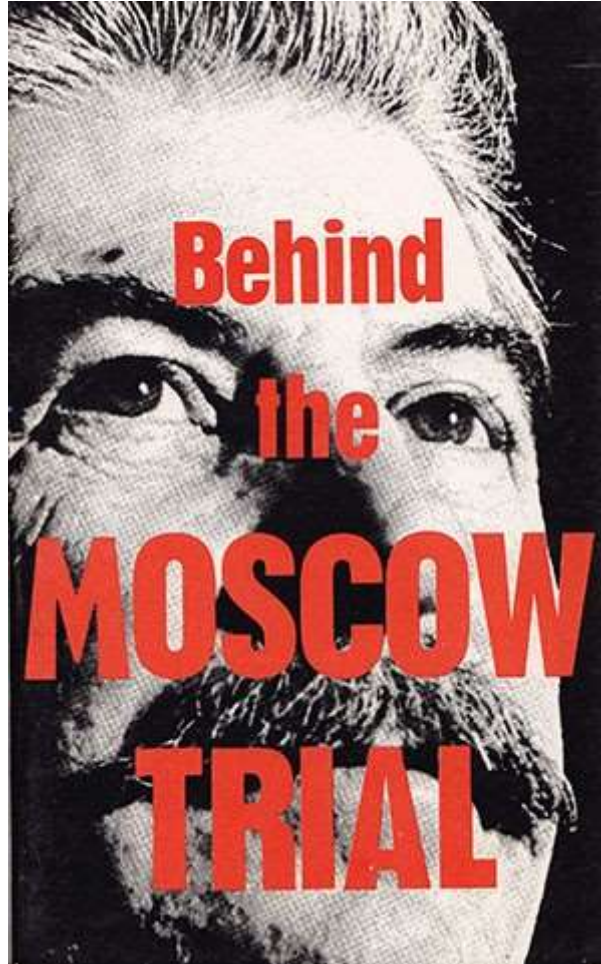

Max Shachtman
Bakom Moskvarättegången

”Även om en lögn för ögonblicket kan göra nytta är den oundvikligen skadlig i längden; sanningen vinner å andra sidan oundvikligen i längden även om den kan såra för stunden”. – Diderot

Pioneer Publishers – New York 1936
Översättning: P-O Eklund. Bearbetning: Martin Fahlgren

Innehåll

Inledning.....	1
Om denna svenska utgåva	3
Bakom Moskvarättegången.....	4
Terrorism och den marxistiska traditionen i Ryssland	5
De anklagade och deras revolutionära meritlista	8
Vad betyder massgripandena?	11
Vittnesmålenas karaktär	13
När organiserades ”terrorcentrumet”?	15
Vilka var dess ledare?	16
Hur fungerade centrumet?	16
“Centrumet” och Kirovmordet	19
Dreitzer-Schmidt och kompanis komplott	23
Gestapos komplott mot Vorosjilov	24
Luries misslyckade mord	25
Komplotterna mot Stalin	26
Hur bekännelser erhålls	27
”Mensjevikrättegången” 1931	31
De åtalade blev lurade	35
Varför dödsstraff?	37
Trotskij – rättegångens måltavla	38
Trotskij och zinovjeviterna.....	39
Trotskij och försvaret av Sovjetunionen	40
Trotskij och fascismen	41
Trotskijs brev.....	44
Brev nr 1.....	44
Brev nr 2.....	45
Bevis nr 1	47
Brev nr 3 och 4.....	50
Trotskijs sändebud.....	51
1. Friedmann.....	53
2. Alfred Kunt	53
3. Nathan Lurie.....	54
4. Moisej Lurie	55
5. Konon Berman-Jurin	57
6. Fritz David.....	58
7. Valentin Olberg	60
Bevis nummer 2 och 3.....	64
Varför Stalin behövde rättegången mot de sexton	68
Dödandet av de gamla bolsjevikerna	70
Rättegången och den revolutionära socialistiska rörelsen.....	75
Bilaga: Stalins krav på Trotskijs deportation från Norge.....	78
Bilagor till svenska utgåvan	84
1. Pierre Broué om 1932 års oppositions-block	84
2. Stalins löfte till Zinovjev-Kamenev	88

Skämtteckning om Moskvarättegångarna – alla erkänner gladeligen: "Ja, jag är skyldig", "Naturligtvis försökte jag förråda mitt land" ...

Inledning

Detta är ett viktigt historiskt dokument, skrivet kort efter 1:a Moskvarättegången, som hölls 19-24 augusti 1936. Det är ett av de första försöken att grundligt och kritiskt studera och analysera denna rättegång.

Max Shachtman (1904-1972), var av grundarna av det amerikanska kommunistpartiet och senare också den trotskistiska rörelsen i USA. 1936 var han ledande medlem i det amerikanska Workers Party och redaktör för dess teoretiska tidskrift *New International*.¹

När Shachtman skrev denna bok hade han, förutom gedigna kunskaper om marxismen och den ryska revolutionen och dess förgrundfigurer, i stort sett bara tidningsreferat och det officiella rättegångsprotokollet att utgå ifrån². Han hade inte tillgång till de uppgifter som framkom senare, t ex via Leo Sedovs [Rödbok om Moskvarättegången](#) (som publicerades nästan samtidigt som Shachtmans bok), för att inte tala om det grundliga arbete som under 1937 utfördes av Dewey-kommissionen³ och som redovisades i form av en stenografisk rapport med kommissionens förhör av Trotskij, [Fallet Leo Trotskij](#) (*The Case of Leon Trotsky*), och senare en slutrapport, [Icke skyldig](#) (*Not Guilty*). Shachtman lyckades trots detta ordentligt punktera rättegången.

Detta åstadkommer Shachtman bl a genom att visa att den historia som framträder ur rättegångsprotokollet helt enkelt inte håller ihop: där finns tidsangivelser som inte kan stämma, lösa trådar som inte följs upp, motsägelser i och mellan vittnesmålen som man inte försöker reda ut, orimliga/absurda påståenden, psykologiska orimligheter osv. Detta betyder i och för sig inte att *alla* uppgifter behöver vara felaktiga, men i och med att åklagaren inte försöker reda ut oklarheterna och motsägelserna, så kan man inte avgöra vilka uppgifter som i så fall är korrekta resp. felaktiga. Shachtman är mycket bra på att påvisa sådana svagheter.

¹ Om Max Shachtmans politiska utveckling, politiska författarskap m m, se [Max Shachtman: Ett politiskt porträtt](#) av George Novack.

² Shachtman var också språkkunnig. Han talade flytande franska, tyska och jiddish, samt kunde läsa spanska och hjälpligt även ryska. Därmed kunde han också tillgodogöra sig av texter på dessa språk.

³ Dewey-kommissionen behandlade både 1:a och 2:a Moskvarättegången. Till sitt förfogande hade den inte bara rättegångsprotokollen och vittnesuppgifter, utan även dokumentariska bevis såsom tågbiljetter, pass-stämplat, visumhandlingar, uppgifter i hotell-liggare, brev, tidningsartiklar och annat. På så sätt kunde man t ex bevisa att vissa påstådda möten omöjligen hade kunnat ha ägt rum.

Men det finns också svagheter i Shachtmans framställning. De flesta av dem beror helt enkelt på att han saknade många uppgifter som framkom senare, t ex via Deweyrapporten (*Icke skyldig*) och efter Stalins död via *Samizdat*-publikationer i Sovjet, under Pragvåren 1968, öppnandet av en hel del tidigare stängda arkiv (bl a Trotskij-arkiven) för forskning m m.

Men allra viktigast är i detta sammanhang Sovjetunionens sammanbrott, som medförde att en hel rad sovjetiska arkiv blev tillgängliga. Genom denna ”arkivrevolution” har många detaljer om den stalinistiska terrorn kommit fram, t ex om hur många som drabbades, hur bekännelser framtvingades m m.

Till de nyare rönen hör att det klarlagts att det 1932 faktiskt fanns en gryende organiserad opposition i Sovjet och att denna opposition kontaktade Trotskij, något som Shachtman inte kände till. Det kan därför vara intressant att titta lite närmare på detta och därför behöver vi göra en liten historisk återblick på dåtidens stalinistiska Sovjet.

Åren 1930-1932 stod Sovjetunionen vid randen till ett sammanbrott. Tvångskollektiveringarna hade lett till svält i vissa regioner (bl a Ukraina) och på landsbygden rådde nästan inbördeskrig. Under dessa omständigheter började gamla oppositionella åter röra på sig, samtidigt som opposition mot den förda politiken även växte fram i kretsar som tidigare hade varit trogna Stalin. Kontakter togs mellan oppositionella grupper och sommaren 1932 upprättade flera av dem (däribland Zinovjev och Kamenev) ett slags ”block”, som i september tog kontakt med Trotskij (via Sedov och med Holzman som budbärare). Det rörde sig givetvis *inte* om ”terroristiska kontakter” eller ett ”terroristiskt block”, vilket hävdas under Moskvarättegången, inte heller lyckades man upprätta någon fastare organisation och kontakterna med Trotskij ledde bara till att man kom överens om att få till stånd ett informationsutbyte. Förmodligen skulle kontakterna ha kunnat utvecklas vidare, men alla eventuella sådana förhoppningar kom på skam, dels därför att de oppositionella inne i Sovjetunionen hela tiden stod under bevakning av hemliga polisen (NKVD), men i synnerhet därför att flera av de inblandade råkade illa ut redan samma höst. Zinovjev och Kamenev uteslöts t ex ur kommunistpartiet i oktober och kort därefter (i november) arresterades de och förvisades till olika ställen (de släpptes först sommaren 1933, efter att ha gjort avbön, de skulle dock ganska snart arresteras på nytt, efter Kirov-mordet). En medlem i Smirnovs grupp (trotskister) arresterades redan i september 1932, medan han själv greps i januari 1933 (och dömdes till 10 års fängelse). Så det var inte mycket som detta block hann utföra. Men det är ändå viktigt att slå fast att man faktiskt tog de första stegen för att bygga ett block, något som Shachtman i sin skrift menar var helt otänkbart, även om han givetvis har rätt i, detta bör slås fast, att något ”terroristiskt block” aldrig stod på dagordningen.

Den franske historikern Pierre Broué har studerat dessa frågor närmare, bl a i boken *Trotskij – en biografi*. Vi har som bilaga tagit med ett utdrag som redogör för försöken att bilda oppositionsblocket. Broué menar att Stalin blev skrämdd när han fick kännedom om dessa oppositionskontakter, och att detta förmodligen var en viktig anledning till att han beslöt att en gång för alla lividera all opposition, även potentiell sådan, och att det var ett av syftena med Moskvarättegångarna.⁴

Inget av detta kände Shachtman till. Det betyder att vissa av hans argument inte är hållbara. Dit hör hans kategoriska avvisande av att Trotskij skulle ha velat ha något att göra med Zinovjev och Kamenev under den period som ”blocket” (dvs hösten 1932) höll på att ta form. Trotskij var tvärtom beredd att åter samarbeta med dessa personer (om de återupptog sin opposition – och varför skulle han inte göra det?). Bortsett från sådana skönhetsfläckar, som

⁴ Detta diskuterar Pierre Broué närmare i artikeln [Oppositionen i partiet mot Stalin \(1930-32\) och den första Moskvarättegången](#)

beror på att Shachtman saknade fakta, så bibehåller hans skrift sitt värde. Den var och förblir en slagkraftig uppgörelse med den första Moskvarättegången.

En annan bilaga, ”Stalins löfte till Zinovjev-Kamenev”, tar upp en aspekt av problemet med hur man fick de åtalade att erkänna. I avsnittet ”De åtalade blev lurade” skriver Shachtman att ”GPU hade lovat dem att om de under rättegången talade på just det sätt som de gjorde, om de stod fast vid sina bekännelser till slutet, då skulle deras liv skonas genom en akt av nåd från regeringen”. I själva verket kom ganska tidigt i svang ett rykte enligt vilket Zinovjev och Kamenev hade haft ett möte med Stalin, där denne lovat att spara deras liv om de erkände. Bilagan tar upp denna fråga litet närmare.

* * *

Shachtman var en kunnig, skarpsynt och slagfärdig polemiker som inte drog sig för att tillgripa drastiska formuleringar, vilket denna skrift är ett bra exempel på. Han använder sig av ironi och sarkasmer, och han vrider och vränger på orden, vilket gör hans framställning mycket läsvänlig på originalspråket, men kan vara svår att göra rättvisa i en översättning, särskilt när översättaren själv inte är en författare med väl utvecklad språkkänsla och formuleringsförmåga. Detta bör läsaren av denna svenska översättning ha i åtanke och overseende med.

Lästips

Tidsdokument

Leon Sedov, [Rödbok om Moskvarättegången](#) (1936).

L Trotskij, [Stalins brott](#) (1937)

Max Shachtman, [Nya GPU-komplotter avslöjade. Utrensningarna fortsätter Fallet Leo Trotskij](#) (1937, protokoll från Deweykommissionens förhör med Trotskij) [Icke skyldig](#) (Deweykommissionens slutrapport om anklagelserna mot Leo Trotskij under Moskvarättegångarna)

Historiska arbeten

K-Å Andersson, [Om Moskvarättegångarna](#)

Pierre Broué, [Moskvaprocesserna](#) (1964) och [Motorsågsmassakern](#) (1997, om terrorn i Komintern)

V Rogovin, [Förberedelserna inför den första skenrättegången](#)

[Den stalinistiska terrorn mot utlännningar i och utanför Sovjetunionen](#) (artikelsamling)

Om denna svenska utgåva

Shachtman citerar ur en tysk utgåva av det officiella stenografiska protokollet från första Moskvarättegången (han motiverar även varför). Vi har i stället i största möjliga mån använt den officiella (förkortade) svenska versionen: [Protokoll från 1936 års Moskva-rättegång](#), trots att ordalydelsen ibland skiljer sig något från den i Shachtmans bok och trots att den officiella svenska översättningen ibland är språkligt mindre bra. En fördel med detta är att det underlättar för läsaren att själv kontrollera sammanhanget m m.

De allra flesta citaten har hittats. Vi har dock tagit oss friheten att försöka rätta till stavningen av ryska namn enligt svensk standard (den officiella rapporten är dålig vad gäller detta).

De allra flesta noterna nedan är införda av undertecknad, de som fanns i från originalet (och markerade med MS).

Martin Fahlgren 20/8 2017

Bakom Moskvarättegången

Den 15 augusti 1936 publicerade pressen den officiella sovjetiska nyhetsbyråns rapport att den ryska statsåklagaren ("Sovjetunionens prokurator") väckt åtal mot Grigorij Zinovjev, Lev Kamenev, I N Smirnov och tretton andra, anklagade för att tillsammans med den tyska fascistregimen ha konspirerat för att mörda de sju främsta Sovjetledarna och för att ha mördat S M Kirov för mer än ett och ett halvt år sedan.

Fyra dagar senare, den 19 augusti, inleddes det första rättegångssammanträdet mot de sexton inför SSSR:s [Sovjetunionens] högsta domstols militärkollegium (anklagelseakten publicerades i sin helhet i sovjetpressen dagen därpå). Under fem dagar hörde domstolen statsåklagare, A J Vysjinskij, lägga fram anklagelseakten, förhöra alla sexton svarande och de två vittnena, höra åklagarens och de anklagades slutord, varefter domstolen drog sig tillbaka för att överlägga om domen. Den 24 augusti läste rättens ordförande upp utslaget enligt vilket alla svarande dömdes till det "högsta straffet: arkebusering och konfiskation av all dem personligen tillhörande egendom.". Mindre än 24 timmar senare meddelade pressen kortfattat att de dömdas nådeansökningar summariskt hade avslagits av Sovjetunionens centrala exekutivkommittés presidium; samma meddelande rapporterade: "Domen har verkställts".

Med bedövande hastighet hade sovjetiska myndigheterna genomfört en politisk rättegång som inte var mindre uppseendeväckande än de blodiga utrensningar som Hitler och Göring genomförde under den ödesdiga natten den 30 juni 1934 när de dödade mängder av sina närmaste kollegor från igår. På mindre än två veckor efter det första meddelandet om terrorkomplotten dömdes och avrättades sexton män. Bland dem fanns personer som var oskiljaktigt sammanflätade med den ryska revolutionära rörelsens historia, oktoberrevolutionen och hela Tredje internationalens period. Domen innehöll även en klausul som sade att om Leo Trotskij och hans son L L Sedov anträffades inom Sovjetunionens territorium, så skulle de omedelbart häktas och ställas inför rätta på samma anklagelser.

Mitt under rättegången meddelade sovjetpressen att den kände bolsjeviken Michail Tomsikij, direktör för det statliga bokförlaget, begått självmord anklagad för att ha varit inblandad i konspirationen.⁵ Åklagaren meddelade vidare att man förberedde en ny rättegång, för delaktighet i samma terrorkomplott, med en grupp på tretton andra, däribland ett antal framstående gamla bolsjeviker. Vid olika tidpunkter under de elva dramatiska dagarna innehöll pressen nyheter om gripanden, undersökningar och förberedelser för en ny rättegång mot ett flertal andra tidigare eller nuvarande framstående regeringsfunktionärer, inklusive Grigorij Sokolnikov, V Serebrjakov, general Putna och så sent som 7 oktober Karl Radek. Dessutom befinner sig sådana män som A I Rykov, Nikolaj Bucharin, M Uglanov och G Pjatakov i olika former av förvar i avvaktan på resultatet av undersökningar ifall de var inblandade i den påstådda komplotten. Hundratals och åter hundratals män och kvinnor har gripits i alla delar av Sovjetunionen under den period som man förberett och genomfört rättegången. Också dessa har anklagats för att ha samröre med de "trotskij-zinovjevskas mördarna". Vi står således inför ett fall av en sådan hisnande omfattning och betydelse att det kräver arbetarklassens noggranna uppmärksamhet över hela världen. För detta vittomfattande fall rör inget mindre än ödet för den största händelsen i mänsklighetens historia – den ryska revolutionen.

Av de mer än 35 volymer som fyllts av de anklagades vittnesmål under förhören före själva rättegången har ingen publicerats. Endast anklagelseakten, statsåklagarens avslutande tal och domen har publicerats i sin helhet. De anklagades vittnesmål under den egentliga rättegången har endast offentliggjorts i starkt förkortad form. De stalinistiska myndigheterna har tillhanda-

⁵ 1938, dvs 2 år efter sitt självmord, dömdes Tomsikij posthumt som "folkfiende".

hållit bara ett absolut minimum för att göra det möjligt att komma fram till en objektiv bedömning genom att undersöka och studera fallet. Lyckligtvis är det material som står till förfogande tillräckligt för att man skall kunna analysera rättegången och komma fram till en objektiv slutsats. När allt material har samlats och analyserats är endast en slutsats möjlig:

Avrättningen av de 16 männen den 24 augusti 1936 var ett resultat av den största komplotten i historien.

När det gäller fallen med kapten Dreyfus, Mooney och Billings, Moyer-Haywood-Pettibone liksom Sacco och Vanzetti, var det endast en, två eller tre personer inblandade i komplotten. I det aktuella fallet var inte bara dussintals individer inblandade, utan även hela sektioner av den revolutionära rörelsen.

I de nämnda historiska fallen var konspirationens hantverkare begränsade till en liten lokal klick. I det aktuella fallet kontrollerar bödlarna inte enbart en sjättedel av jordens yta, utan har till sitt förfogande den mäktiga centraliserade regimen hela apparat.

Vår undersökning av denna konspiration kommer därför även bevisa att de verkliga brottslingarna inte var männen i förhörsbåset, utan härskarna i Kreml som skickade dem i döden. Anklagelseakten, rättegången och avrättningarna kommer att visa sig vara den mest gravrande anklagelseakt som någonsin gjorts mot den stalinistiska byråkratin i Sovjetunionen.

Terrorism och den marxistiska traditionen i Ryssland

Huvudanklagelsen mot de anklagade var att de, åtminstone sedan våren 1932, hade organiserat en omfattande konspiration för att mörda de åtta mest framstående ledarna för kommunistpartiet och sovjetregeringen: Stalin, Vorosjilov, Kaganovitj, Ordzjonikidze, Kosior, Zjdanov, Postysjev och Kirov⁶; och att de 1 december 1934 faktiskt mördade Kirov i Leningrad. Till detta lades anklagelsen att de, tillsammans med Trotskij och hans son, förberedde morden i maskopi med nazistregeringen, specifikt med Heinrich Himmler, chef för *Gestapo* (Geheime Staatspolizei – den statliga hemliga polisen). Deras gemensamma mål var att störta den nuvarande sovjetiska regimen och upprätta en fascistisk regering med dem själva i ledningen.

Anklagelsen är förvisso allvarlig. Om den kunde bevisas vara sann då skulle de anklagade förtjäna en ytterst kraftig förkastelsedom från den internationella arbetarklassens sida. Men innan vi tittar närmare på de bevis som åberopats till stöd för anklagelsen, låt oss påminna om den individuella terrorismens unika förhållande till den ryska revolutionära rörelsens utveckling under tsarismen.

När den marxistiska socialistiska rörelsen i länder som Tyskland, Frankrike, England eller USA tog avstånd från teorin och praktiken med att använda sig mord och individuell terrorism som ett medel för att främja arbetarklassens sak, var detta föga mer än ett akademiskt ställningstagande. Förutom några få isolerade tillfällen av terroristiska försök, ställdes inte dessa socialistiska rörelser inför några större konkreta problem vad gäller terrorism. De slog fast den klassiska marxistiska inställningen och fortsatte med sitt arbete och var mycket sällan tvungna att stanna upp och upprepa sin ståndpunkt.

Den ryska socialdemokratiska rörelsen genomgick en helt annorlunda utveckling, både före och efter att den delats upp i de bolsjevikiska och mensjevikiska fraktionerna, som var eniga i när det gällde terrorismen. Tsarismen utgjorde inte bara Europas mest tyranniska despotism, utan härskade också över ett land där den arbetande befolkningen bestod av en illiterat bondeklass plus ett mycket ungt och oorganiserat proletariat. Det tsaristiska systemet uteslöt varje

⁶ Anmärkningsvärt är att Molotov inte ingår i denna grupp, vilket har tolkats som att han vid denna tid befann sig i onåd. Detta skulle rättas till vid Andra Moskvarättegången (i januari 1937), då Molotov kom med i gänget igen.

form av laglig socialistisk aktivitet – givet frånvaron av ett parlament i Ryssland, avsaknad av yttrandefrihet, pressfrihet, mötesfrihet, föreningsrätt och strejkrätt som västs kapitalistiska demokratier hade tvingats tillerkänna arbetarklassen i större eller mindre utsträckning. Allt styrdes av tsaren, hans hovkamarilla och en enorm byråkrati som inte ryggade tillbaka för att tillgripa några som helst förtryckande åtgärder för att krossa minsta tecken på progressiva eller radikala tankar.

Detta utgjorde grogrunden – *den naturliga och oundvikliga* grogrunden – för de sensationella terrorrörelser som vid sekelskiftet drog världens uppmärksamhet till den ryska despotismen. En av de första av dessa organisationer som uppnådde ryktbarhet var narodnikerna (en populistisk grupp). Med en svag populistisk socialism som plattform, förespråkade de öppet individuell terrorism mot tsaren och hans anhang. Inte så få despoter förpassades till de sälla jaktmarkerna med revolverar och bomber som tillhörde de högsinta idealister och hjältar som utgjorde narodnikernas kampenheter. Denna rörelse nådde sin kulmen 1881, när Grinevitskij slängde den bomb som sprängde tsar Alexander II i småbitar. Ännu senare gjordes andra försök, som det misslyckade försöket att ta livet av Alexander III, för vilket Alexander Uljanov, Lenins äldre bror, hängdes i galgen.

I början av det nya seklet återsamlades de skingrade populistiska grupperna i ”Socialistrevolutionärernas förbund”, som slutligen blev till det Socialistrevolutionära partiet (SR). Det utövade ett avsevärt inflytande bland de avancerade intellektuella och delar av bondeklassen och särskilde sig från den marxistiska socialdemokratiska rörelsen genom sitt öppna och envisa förespråkande av individuell terrorism. Detta förespråkande inskränktes aldrig till teoretiska avhandlingar, utan genomfördes i praktiken. Till sin centralkommitté hade partiet knutit ett väldigt konspirativt organ som kallades ”kamporganisationen”, vilken planerade och genomförde en lång rad framgångsrika aktioner mot speciellt motbjudande funktionärer inom tsarregimen. Trots fruktansvärda svårigheter och faror med en sådan aktivitet, inte minst genom den oundvikliga närvaron av polispiöner och provokatörer, hade ”kamporganisationen” en period av betydande framgångar i sitt arbete, där många av dess medlemmar uppvisade ett mod, en anda av hängivenhet och offervilja, och en djärvhet och uppfinningsrikedom som har mycket få motsvarigheter i den revolutionära rörelsens annaler på andra håll i världen. SR:s centralkommitté tog offentligt ansvaret för sina kampenheters handlingar.

Det är viktigt att lägga märke till, att i motsats till de borgerligt-demokratiska länderna, där terrorism var ett sporadiskt fenomen som aldrig fick proportionerna av en nationell social rörelse, frambringade den despotiska tsaristiska byråkratin en omfattande *rörelse* av individuell terrorism. De ofta förekommande morden i det ryska imperiet var en ständig påminnelse för omvärlden att en enväldig byråkrati inte tycktes ge samhällskritiker något annat sätt att uttrycka sina protester. Kort sagt framkallades och underblåstes den terroristiska organisationen av tsarismen själv

Men det är också sant att terroristiska rörelsen i sin tur hjälpte tsarismen och dess byråkrati, om än ofrivilligt. Samtidigt som terroristerna rättfärdigade sina handlingar med att tsarismen gjorde det omöjligt att bekämpa den på annat sätt än med bomber och kulor, hävdade byråkratin, för att rättfärdiga sin förtryckarregim, att om man lossade på banden med bara en centimeter, då skulle detta innebära att man lämnade fritt spelrum för mördare som vem som helst hade rätt att försvara sig mot med alla till buds stående medel.

Avgörande i en bedömning av denna kamp mellan tsaristerna och terroristerna är det faktum att det var en duell som massorna var uteslagna från. De duellerande grupperna – på båda sidor – kunde inte bli uttröttade (socialt levde de faktiskt på varandra). Medan den ena tsaren eller den andra tsaristiska funktionären kanske kom och gick, bestod *tsarismens* statssystem och de tysta inaktiva massorna förblev förtryckta av det.

Bortsett från terroristernas hjältemod och hängivenhet som gav dem ära och respekt från varje älskare av frihet, låg följaktligen den stora betydelsen av 1800- och 1900-talens rörelser sådana som narodnikerna, i det som de var symptom på: den förkrossande byråkratiska despotismen som födde dem.

Det var den marxistiska socialistiska rörelsens förtjänst och ett tecken på att proletariatet höll på att mogna som en klass för sig, att den förra bröt duellens onda cirkel och gick vidare med att organisera sig själv som en förtrupp som var oupplösligt var förbunden med massornas dagliga kamp.

”Utomlands känner man ännu alltför litet till”, skrev Lenin 1920, ”att bolsjevismen vuxit fram, utformats och härdats i mångårig kamp mot den *småborgerliga revolutionismen*, som påminner om anarkismen eller lånar ett och annat av denna och som i allt väsentligt avviker från den konsekventa proletära klasskampens villkor och behov.... Bolsjevismen övertog vid sin uppkomst år 1903 traditionen att oförsonligt bekämpa den småborgerliga, halvanarkistiska (eller med anarkismen koketterande) revolutionismen, en tradition som den revolutionära socialdemokratin alltid ägt och som hos oss särskilt befästes 1900-03, då grundvalarna till det revolutionära proletariatets massparti lades i Ryssland. Bolsjevismen övertog och fortsatte kampen mot det parti som mest gav uttryck åt den småborgerliga revolutionismens tendenser, nämligen ’socialistrevolutionärerna’... detta parti [ansåg sig] vara speciellt ’revolutionärt’ eller ’vänster’ därför att det hyllade den individuella terrorn, attentaten, som vi marxister bestämt förkastade.” [”*Vänsterismen*” – *kommunismens barnsjukdom*]

Varför förkastade? Det handlade inte om moraliska överväganden, det är då säkert. Inga revolutionärer har någonsin sört en tyranns död. Hur mycket han än varit oense med en Chalturins, en Figners, en Gersjunis, en Grinevitskijs metoder, har marxisten aldrig fällt några tårar över deras offers bortgång. Individuell terrorism förkastades av de revolutionära marxisterna av objektiva orsaker, av lämplighet och politiska principer.

För det första, när en tyrann dödas tar en annan hans plats och det fortsätter som förut. För det andra, vilket är viktigare, att göra gällande att man skulle kunna befria folket genom att röja den ena eller den andra av tsarismens representanter ur vägen skulle vara detsamma som att skjuta upp den frigörelsen för evigt. Tsarismen (likt kapitalismen i allmänhet) är ett socialt system och inte enbart en samling onda personer. Att rikta slagen främst mot representanter för systemet innebär att skymma det verkliga målet, och i själva verket säkerställa att det inte blir beskjutet. Vidare, om tron att en grupp orädda hjältar – 10, 100, 1 000 – kan förstöra det sociala onda genom att döda dess framstående representanter lever kvar hos massorna, då har de ingen orsak att sätta sig i rörelse som en massa, bilda sina fackföreningar, sitt stora politiska parti, sina kooperativa och kulturella organisationer. Vilket behov finns det för alla dessa organisationer om en handfull modiga terrorister kan uppnå våra mål utan dem? Genom sin natur hade terrorismen inget förtroende för massorna och förhindrade massorna från att skaffa sig självförtroende.

Ett konkretiserat och genomarbetat oförtröttligt upprepande av dessa invändningar mot terrorismen utmärkte hela uppbyggnadsperioden för den revolutionära socialdemokratin i Ryssland. Alla som gick med i dess led under den perioden genomsyrades in i märgen av denna marxistiska inställning. Det handlade inte enbart om en intellektuell övertygelse (som var fallet med västeuropeiska och amerikanska marxister). Det var en övertygelse som man organiskt tillgodogjorde sig under loppet av den dagliga kampens verklighet.

Det är därför redan vid första påseendet en absurd anklagelse att dessa män, vars hela vuxna liv tillbringats i den revolutionära marxistiska rörelsen, som var så förknippad med födelsen och framväxten av bolsjevismen och med några få undantag utgjorde dess breda generalstab under mer än två avgörande årtionden, nu – när de är i femtio- och sextioårsåldern! – skulle

ha övergivit hela sitt förflutna. Vem kan tro att de män som bokstavligen lärde det ryska proletariatet skillnaden mellan marxism och terrorism nu, under arbetarstaten, skulle resa de vapen (dessutom tillsammans med Hitler och Himmler!) som de förkastat redan under kampen mot tsarismen? Vanligt sunt förnuft, som är basen för all bra filosofi och vishet, vägrar helt enkelt att acceptera en sådan uppenbar absurditet som sann.

De anklagade och deras revolutionära meritlista

1922 åtalades tolv SR-ledare för terroristiska handlingar. SR var ett parti som alltsedan sitt grundande hade förespråkat och praktiserat individuell terror. Men kan de svarande från 1936 jämföras med de svarande från 1922 i detta avseende. Varenda en av de som stod anklagade var kända för att vara livslånga motståndare till individuell terrorism. Med undantag för ett litet antal som inte var politiskt aktiva vid den tiden, var varenda en av de anklagade känd som förbehållslös anhängare av sovjetrepubliken från dess själva födelse – och inte bara en anhängare vem som helst, utan en mycket framstående grundare och byggare av den ryska revolutionen. Med undantag för Trotskij och hans son kapitulerade alla anklagade, som vid ett eller annat tillfälle stått i opposition mot Stalin, slutligen inför honom och prisade honom på det extravaganta sätt och med det språkbruk som är obligatoriskt för varje sovjetfunktionär. Tillåter vanlig mänsklig intelligens någon att tro att män som de vars meritlista vi listar nedan skulle ha blivit, inte enbart mördare, utan *fascistiska* motståndare till sovjetregimen under det nittonde året av dess existens?

Leo Trotskij: mer än två tredjedelar av sina 57 år ägnade han åt den organiserade revolutionära socialistiska rörelsen; ordförande för den första sovjeten i St. Petersburg 1905; gripen eller deporterad av borgarklassen i ett halvdussin länder; organisatör av bolsjevikrevolutionen, om vilken Stalin skrev 1918: ”Man kan med säkerhet säga, att partiet framförallt och i huvudsak har kamrat Trotskij att tacka för att garnisonen så snabbt gick över på sovjetens sida och för att den revolutionära militärkommittén gjorde ett så skickligt arbete.”; grundare och ledare, tillsammans med Lenin, av den Kommunistiska internationalen.

Grigorij Zinovjev: 35 år i den revolutionära rörelsen; grundare av bolsjevikpartiet; Lenins närmste medarbetare i exilen i Schweiz före och under kriget; ordförande för Petrograd- (och senare Leningrad-) sovjeten; medlem av bolsjevikernas centralkommitté sedan 1907; Kommunistiska internationalens förste ordförande (på Lenins förslag) och kvar på den posten till 1925.

Leon Kamenev: Gick med i Rysslands socialdemokratiska arbetarparti 1901 vid 18 års ålder; bolsjevik från starten, dvs. från 1903; speciell representant för centralkommittén 1914 och ledare för bolsjevikfraktionen i den tsaristiska duman; 1915 dömd till livstids exil i Sibirien; ordförande för Moskvasovjeten från 1918 till 1925; vice ordförande för folkkommissariernas råd och ordförande för rådet för arbete och försvar efter Lenins död; medlem av centralkommittén sedan 1917, senare politbyrå, där han fungerade som Lenins ersättare under den senares sjukdom; utsedd av partiet att leda Lenininstitutet och redigera Lenins verk.

Ivan Nikitij Smirnov: revolutionär socialist och bolsjevik under nästan 40 år; ledare för den berömda Femte armén under inbördeskriget; ledare för bolsjevikpartiet i nordvästra territoriet, där han organiserade bolsjevikrevolutionen i öster och blev känd som ”Sibiriens Lenin”; medlem av centralkommittén under flera år; ibland kommissarie för Post och telegraf.

Grigorij Jevdokimov: en av de tre främsta bolsjevikagitatorerna i Petrograd som mobiliserade massorna under upproret 16 oktober; gammal partimedlem och under flera år ledare för Leningradorganisationen; känd talare och officiell talare för partiet vid Lenins begravning; medlem av centralkommittén när Kirov dödades.

Vagarsjak Ter-Vaganjan: gammal bolsjevik, ledare för de armeniska kommunisterna och den sovjetiska revolutionen i Armenien; författare till otaliga verk om den nationella frågan och andra marxistiska problem; grundare och första redaktör (under Lenin) för partiets viktigaste vetenskapliga tidskrift, *Pod Znamenem Marksizma* (Under marxismens fana).

Sergej Mratjkovskij: föddes medan hans far avtjänade straff för medlemskap i de revolutionära arbetarcirkelarna i Ural; gick med i rörelsen vid 15 års ålder; medlem i bolsjevikpartiet sedan 1905; gripen vid otaliga tillfällen under tsaren, senast under kriget för medlemskap i partiets uralkommitté; under den vita terrorn organiserade han 1918 arbetarnas uppror i Uralregionen, bildade en proletär kår, passerade Koltjaks flank i norr; efter att sovjeterna erövrat Ural blev han militärdistriktets befälhavare, en post från vilken han 1924 avsattes av Stalin på grund av att han stödde Trotskij.

Ivan Bakajev: gammal bolsjevikisk aktivist; under en tid ledare för tjekan i Petrograd; medlem av centralkommittén och den centrala kontrollkommittén före och efter Lenins död.

Jefim Dreitzer: tidigare medarbetare till Trotskij; hjälte i inbördeskriget som två gånger dekorerades med Röda fanans orden; fängslad i exil av Stalin för stöd till oppositionen, nära döden under en protesthungerstrejk mot dålig behandling som han själv och 62 andra fångar genomförde; kapitulerade till slut.

Dessa är de mest kända av de män som avrättades. Bland de som redan fängslats i samband med "komplotten" eller hålls fängslade för rättegång eller befinner sig i någon annan form av förvar finner vi:

Alexis Rykov: revolutionär socialist sedan början av århundradet; delegat från Moskva till partikongressen i London (1903) och invald i centralkommittén, som han var medlem i utan avbrott i nära 30 år; deltog i Moskva-upproret 1905; arresterad, i fängelse, deporterad ett halvt dussin gånger av tsaren; ledare för Moskvasovjetens bolsjevikfraktion; ordförande för nationella ekonomins högsta sovjet (råd) 1918; vice ordförande i folkkommissariernas råd 1921 och ordförande för rådet efter Lenins död; fram till nyligen kommissarie för Post och telegraf.

Grigorij Sokolnikov: 30 av hans 48 år har han varit med i bolsjevikpartiet; en av organisatörerna av Moskva-upproret 1917; redaktör för *Pravda* och andra bolsjevikorgan; vald till centralkommittén vid sjätte kongressen; kommissarie för banker efter revolutionen; ordförande för Brest-Litovsk-delegationen i mars 1918; bemärkt kämpe i inbördeskriget; kommissarie för finanser från 1921 till 1926 och skapare av den första stabila ryska valutan ("tjervonetz"); före detta London-ambassadör och biträdande kommissarie för utrikes affärer.

Leonid Serebrjakov: 31 år inom bolsjevikpartiet; en av de mest aktiva arbetarna under tsarismen; gripen 14 gånger och förvisad 5; organisatör av upproret i Moskva 1917; frontkämpe under inbördeskriget; medlem av centralkommittén under Lenin och partisekreteraret; efter uteslutningen från partiet för "trotskism" 1927, skickad till USA för att sköta Amtorg [sovjetiskt handelsbolag i USA]; rysk ledare för Östra kinesiska järnvägen efter sin kapitulation.

Karl Radek: med i den revolutionära rörelsen i Polen sedan 1902; framstående vänsterman och medarbetare till Rosa Luxemburg i Andra internationalen före kriget; ledare för vänsterflygeln i Bremen (Tyskland) under kriget; framstående figur under konferenserna för anti-krigssocialister i Zimmerwald och Kienthal; ledare för bolsjevikernas utrikesbyrå i Stockholm 1917; ledare för utrikesdepartementets centraleuropiska byrå; gripen av tyskar för att ha hjälpt spartakisterna; frigavs och återvände till Moskva för att hjälpa till med att bygga Komintern, en av de mest auktoritativa talespersonerna under dess första period; oppositionell sedan 1923; kapitulerade 1929; redaktör för *Izvestija*, sovjetregeringens officiella organ, fram tills han greps.

Georgij Pjatakov: partimedlem under 25 år; framstående ekonom; 1918 ordförande för folkkommissariernas råd i den första Ukrainska sovjetrepubliken; medlem av centralkommittén; vice ordförande i nationella ekonomins högsta sovjet; oppositionell sedan 1923, kapitulerade 1928; senare ordförande för Statsbanken; senare biträdande kommissarie för tung industri.

Andra som gripits som agenter för "trotskij-zinovjevskas mördarna" är Gajevskij, Gertik och Karev, gamla bolsjevikiska kämpar från Leningraddistriktet; kända militärer som general Putna, den förre militärattachén vid sovjetiska ambassaden i London, Klias Klavin, chef i Röda armén under och efter inbördeskriget, Sjaposjnikov⁷, chef för generalstabens militärakademi, general Schmidt⁸, ledare för det första röda kavalleribrigaderna i Ukraina och en av dess befriare från vitgardisternas kontroll, regeringstjänstemän som Arkus, före detta vicepresident av statsbankens styrelse och professor Lieberberg, ordförande för den judiska autonoma republiken Birobidzjans exekutivkommitté; Kotzjubinskij⁹, före detta förste sekreterare till de sovjetiska legationerna i Wien och Warszawa och grundare, tillsammans med Eugenie Bosh, Pjatakov och Rakovskij, av den ukrainska sovjetrepubliken; kända marxistiska historiker som Friedland och Seidel; manliga och kvinnliga författare som Tarasov-Rodionov¹⁰, författare till romanen *Chocolate*, Galina Serebrjakova¹¹, författare till *Kvinnorna i den franska revolutionen* (hennes brott? Hon är hustru till den fängslade Serebrjakov!), Ivan Katajev¹² och Selivanovskij, redaktör för litteraturtidskriften *Literaturnaja Gazeta* i Moskva; Tivel¹³, Radeks sekreterare och tidigare sekreterare till Zinovjev.

Lägg till dessa, som är kända, de mindre kända figurer av vilka vi här räknar upp några hämtade på måfå från rapporter i sovjetpressen under senaste tiden:

Den 3 augusti meddelar *Pravda* att redaktörerna för *Zvezda* i Minsk, Sternin, Rosenblum, Barkakov och Tsiipkin gripits misstänkta för trotskism. Dagen därpå rapporterar *Pravda* att 15 trotskister gripits i Charkov. Den 6 augusti meddelar *Pravda* att den trotskistiska gruppen i Dnepropetrovsk [Dnipropetrovsk efter 1991], under ledning av agronomerna Lentzner och Krassny, hade gripits. En dag senare rapporterar *Pravda* att en stor grupp "trotskister och zinovjeviter" som "gripit ledningen" av det viktiga Viborg-partidistriktet (Leningrad) arresterats, och att andra arresterats i Orel och Kursk, att "trotskistiska nästen" avslöjats i Kiev, Moskva, Leningrad, Rybinsk, Penza och Tjeljabinsk.

Den 12 augusti rapporteras att kommunistledare i den Tyska Volgarepubliken arresterats som "kontrarevolutionärer". De inkluderar Lepesjev, sekreterare för distriktskommittén i Palas; Fedotov, sekreterare för distriktskommittén i Frank; Tatulov, sekreterare i Krasnokut-kommittén; Riss, en partifunktionär i Gnadenflur; Tsifrenovitj, ledare för republikens propagandaavdelning. Den 16 augusti rapporterar *Pravda* om arresteringen av redaktionssekreteraren för Visti i Kiev; samma dag att redaktionssekreteraren för partiorganet i Baku arresterats; samma dag har man arresterat framstående tjänstemän i Minsk, inklusive ledarna

⁷ Här misstar sig Shachtman när det gäller Boris Sjaposjnikovs öde. Han klarade sig nämligen bra genom att hjälpa till vid rutrensningarna i Röda armén 1937, då han befordrades till generalstabschef. 1940 utnämndes han sedan till marskalk. Som sådan tillhörde han de som utarbetade invasionsplanerna för Finland. Efter att detta fälttåg (Vinterkriget) råkat ut för flera bakslag fick han lämna generalstaben, men återinsattes efter det tyska angreppet på Sovjetunionen sommaren 1941.

⁸ Dimitrij A Schmidt, som var befälhavare för kavallerienheter under inbördeskriget och 1934 utsågs till chef för 8:e mekaniserade brigaden, arresterades 1936 och avrättades (utan rättegång) i juni 1937.

⁹ Kotzjubinskij sköts i Vorkuta 1938

¹⁰ Författaren Alexander Tarasov-Rodionov avrättades i september 1938.

¹¹ Hon fick tillbringa 20 år i arbetsläger, men rehabiliterades 1956.

¹² Katajev avrättades i augusti 1937.

¹³ Alexander Julevitj Tivels öde (han avrättades 1937) berättas utförligt i inledningen till J. Arch Getty and Oleg V. Naumovs arbete *The Road to Terror – Stalin and the Self-Destruction of the Bolsheviks, 1932-1939* (1999), s. 1-6.

för censur- och utbildningsdepartementen. Tre dagar senare meddelas att man upptäck enorma ”trotskist-terroristiska” konplotter i regeringskretsar i Georgien, Azerbajdzjan och Armenien, bland vilka finns många gamla bolsjeviker, inklusive en kusin till Stalin! Samma dag rapporterar pressen om en kontrarevolutionär konplott i Tadzjikistan. Den 17 augusti rapporterar *Krasnaja Gazeta* om en ”trotskistisk terroristisk” konplott i Turkmenistan och om ett trotskistiskt centrum i Tula. Två dagar senare meddelas att man arresterat en trotskistisk grupp i Gorkij [nu: Nizjnij Novgorod] och att man i västra Ryssland arresterat en före detta kommissarie i Norra armén och åtta andra konspiratörer.

Under samma period avslöjades omfattande ”terroristiska konplotter” i de olika perifera republikerna vilka resulterade i gripanden. *Vetjerna Tiflis* meddelar att dess redaktör R Rosenfarb uteslutits som en ”konsekvent trotskist” – vilket innebär arrestering, inspärning, förvisning. Det georgiska författarförbundet rensar ut en hel grupp trotskister. Agirdavan, som just återvänt från sibirisk exil, arresteras igen; så även den ”trotskistiska terroristen” Varnazov i Tiflis; så även direktören för Vattenkraftsforskningsinstitutet, Persenisjvelli och hans kollegor Opelsnigin, Tjikalazan, Kachanov och Martjaian. Chefsredaktören för *Bakinskij Rabotji*, den största tidningen i Azerbajdzjan, Pelin och hans assistent Ghatishjov, har arresterats. Trotskister har arresterats inom transportväsendet, i verktygsfabriker, i raffinaderier, i olika industrier.

På likande sätt i sovjetiska Armenien. Republikens centrala partiorgan, *Chorurtain Hajastan*, rapporterar 23 september om omfattande uteslutningar av ”kontrarevolutionärer”. Ledare för regeringen som Leon Vulibegian, Garo Madinian, Hamon Ovhanessian, Arsjay Gogunze, Rosa Vinsberg och Haig Lilanian har fallit under yxan. Det har även sekreteraren i partiets centralkommitté, Agosi Kaloian. Liksom före kommissarien för utbildning och senare direktören för Marxist-leninistiska institutet i Jerevan, Neises Stepanian. Det har även otaliga begåvade författare i Armenien likt Trasdamad Simonian, Enzak Ter-Vohanian och Ato Atoian. Tjänstemän och arbetare i järnvägsverkstäder, textil-, och mattfabriker, traktorstationer, reparationsverkstäder, planeringsdirektörer – har uteslutits ur partiet och arresterats i stort antal.

Vi har bara tagit upp en bråkdel av alla gripanden och uteslutningar som meddelats i de senaste numren av den sovjetiska pressen. I sin tur meddelar den sovjetiska pressen endast en bråkdel av de gripanden och uteslutningar som faktiskt gjorts.

Vad betyder massgripandena?

Redan bara en uppräknig av en del av de som är involverade i denna enorma ”terroristiska konplott”, de välkända bland dem såväl som de okända, är som ett förkrossande slag som de officiella anklagarna riktar mot sig själva. För genom att på detta sätt utvidga ”konplottens” omfattning och involvera just de män som de involverat, så har åklagaren lyckats med att anklaga inte de som avrättats och fängslats, utan byråkratin själv! De omfattande gripandena, omfattningen av åtalet, rättegången, avrättningarna – de är liktydiga med ofrivilliga erkännanden från den stalinistiska regimens sida vilka utgör en dråpslag mot dess anseende.

”Konplottens” långtgående konsekvenser och det stora antalet inblandade människor är liktydigt med, speciellt om vi accepterar den stalinistiska versionen rakt av, ett erkännande av att det finns ett massivt missnöje, om inte direkt opposition mot regimen. Vilken annan politisk betydelse kunde de ha? Marxister tillskrev aldrig ett mord, som planerats eller genomförts av en eller två individer, någon ofrånkomlig betydelse. Terrorism som en *rörelse*, omfattande hundratals och tusentals personer, ansågs emellertid alltid och överallt som djupgående symptomatisk, som en oundviklig, om än förvrängd, avspiegling av ett massivt missnöje med den sittande regimen. Enbart det faktum att så många hundra, även tusen, måste gripas och fängslas är ett värtaligt symptom på den ängslan som byråkratin känner inför den

växande osäkerheten och förlorade respekten bland massorna.

Att stämpla en oppositionsrörelse – organiserad eller oorganiserad, äkta eller falsk, klartänt eller förvirrad – som ”fascistisk” är bara ett föraktligt byråkratiskt knep som används för att skrämja bort presumtiva anhängare. Det säger en hel del att det bland de anklagade inte finns en enda före detta kulak, fabrikör, bankir, tsarist, vitgardist, mensjevnik, socialistrevolutionär, anarkist – eller någon annan tidigare politisk motståndare till den ryska revolutionen och sovjetregimen. Inte en enda! Alla (vi undantar naturligtvis de uppenbara GPU-agenterna) är prövade gamla bolsjeviker.

Den andra slutsatsen som måste dras redan från början stärker åtalet – inte mot de anklagade utan mot den byråkrati som anklagade dem. Om män likt Trotskij, Zinovjev, Kamenev, Smirnov, Mratjkovskij, Sokolnikov, Jevdokimov och hundratals andra inte enbart är mot partiets ledning, utan bestämmer sig för att tillgripa konspirationer och mord för att eliminera den, vad säger detta om den regim som denna ledning upprättat? Är inte anklagelsen som förts fram mot ”mördarna” liktydig med ett medgivande från stalinisternas sida att den normala, demokratiska, reguljära vägen där en minoritet, hur liten den än är, kan fortsätta agitera för en förändring av partiets politik eller ledning, inte längre existerar? Vilken skrämmande regim av ideologisk terror (kompletterad med sådana inte speciellt ideologiska institutioner som GPU!) det måste råda i partiet under Stalin! Vad kan sägas om de förhållanden som tvingar människor, utan vilkas insats segern över tsarismen och kapitalismen i Ryssland skulle ha varit otänkbar – som tvingar sådana människor att inte bara låta bli att föra fram sin egen politiska ståndpunkt, utan även högljutt hävda att den officiella ståndpunkten, som de privat innerligen fördömer, är helt rätt?

Redan vid första påseendet blir åtalet till ett anklagande finger som pekar mot byråkratin själv, mot dess impopularitet bland massorna, mot dess despotiska inre partiregim.

Och allra sist, att utifrån anklagelseakten dra slutsatsen att de svarande var i förbund med nazisterna med målsättningen att mörda sovjetledarna och upprätta en fascistisk regim i Ryssland, det är inte enbart en uppenbar omöjlighet, utan ytterligare ett fördömande av den stalinistiska regimen.

Den officiella stalinistiska ståndpunkten är att det klasslösa samhället redan har upprättats i Sovjetunionen, att socialismens seger redan är oåterkallelig, att det är en ”enorm glädje” att leva nu, och så vidare och så vidare. Vilken möjlig orsak skulle det kunna vara för någon av dessa män, vars hela liv har ägnats åt att uppnå socialismen, helt plötsligt skulle överge alla ideal och ambitioner från sitt förflutna och vända sig till fascismen som lösning? En förvillelse, även om den skulle vara förvånande, hos en eller två eller tre av dessa män skulle man kunna förstå. Men är det möjligt att tro att i stort sett hela den revolutionära socialismens gamla ledande skikt plötsligt (och i detta sena skede!) skulle förvandlas till fascism? Har nazistregimen så påfallande bevisat att den är överlägsen sovjetregimen, när det gäller det ekonomiska, politiska eller kulturella livet, att den skulle kunnat förmå män med en sådan revolutionär bakgrund och med sådana traditioner att bli dess förkämpar? Självfallet var inte dessa män så dumma att de inte insåg att, så snart hitleristerna hade ersatt den stalinistiska regeringen, så skulle de själva, nämligen Trotskij, Zinovjev, Smirnov och alla deras anhängare vara den fascistiska kontrarevolutionens första offer. Skulle det då finnas något som är så obeskrivligt hemskt med livet som en slagen minoritet under ”Stalins socialism”, att denna minoritet hellre skulle sätta sitt hopp till ett Ryssland styrt av brunskjortorna?

Eftersom det inte är möjligt att dra någon annan begriplig slutsats av åtalet, så blir det, även i detta avseende, ännu en svidande anklagelse mot sovjetbyråkratin. Om man accepterar sovjetbyråkratins version av rättegången, då måste man säga: Det är något mycket märkligt med denna regim, när en gång stora revolutionärer som de svarande fördömde sig själva i

vittnesbåset för att ha sjunkit så lågt som att de blev till fascistiska mördare, när de i sin förtvivlan och sin oförmåga att inte längre kunna leva under denna regim, drevs till den punkt där de föredrog en allians med Hitler mot ett liv under Stalin.

Men ändå, hur outhärdlig den stalinistiska regimen än må ha varit – och det var den otvivelaktigt – för dessa män, är det helt obegripligt att de skulle ha haft något som helst att göra med nazisterna, vare sig direkt eller indirekt. Ju närmare man begrundar det officiella åtalet, desto mer benägen blir man att uppfatta det som om hela affären är en fasansfull mardröm, något så hemskt och otroligt att det är överklagt. Redan anklagelsen om maskopi med nazisterna leder till att de övriga anklagelserna förpassas till absurditetens allra lägsta nivå. Det är, så att säga, dess egen vederläggning. Om inget annat fanns till vårt förfogande som kunde avslöja rättegången som ett klumpigt bedrägeri, då skulle detta räcka. I en frenetisk strävan att få anklagelserna att låta så allvarliga som möjligt slutade det ändå med att de blev orimligt löjliga. Och vi skulle lika gärna skratta, om det inte vore för den fruktansvärda tragedi som har utspelats och ännu inte avslutats.

Vittnesmålens karaktär

”Men de svarandes vittnesmål, de svarandes vittnesmål! Vad mer kan sägas, de bekände ju. De medgav sin skuld på varje punkt och gav omfattande detaljer för att bekräfta åklagarens anklagelser”.

Detta rop hörs från många håll, till och med från dem som vanligtvis inte är så lättlurade. Låt oss därför titta lite närmre på dessa ”bekännelser”, till och med innan vi besvarar frågorna om *varför* de ”bekände” och *hur* de ”bekände”.

En granskning av domstolsprotokollet – om det nu kan kallas ”protokoll” – erbjuder uppenbara svårigheter. Det har tillgängliggjorts i olika former av åklagaren, men hela tiden enligt den välkända principen om stalinistisk objektivitet och rättvisa: Från min sida ger jag er allt; från min motståndares sida ger jag allt som passar mig. Tre av de tillgängliga utgåvorna av rättegångsprotokollet har delats upp exakt enligt följande:

De 41½ sidor av rapporten som har publicerats i Kominterns engelskspråkiga tidning, *International Press Correspondence* (10 sept. 1936) ger *hela* anklagelseakten (7 sidor), statsåklagarens sammanfattning (12½ sidor) och domen (2 sidor), samt lämnar 18 sidor till de åtalades uttalanden och deras svar på frågor, ibland direkt citerade och oftare sammanfattade och förkortade, där stora delar av vittnesmålet uppenbarligen har utelämnats, och slutligen 2 sidor med de svarandes slutanföranden. Således totalt 21 oavkortade sidor för åklagaren, och totalt 20 avkortade sidor för försvaret. Och försvaret innefattar 16 män och 2 vittnen!

Den officiella rättegångsrapport som publicerades av Sovjetunionens Folkkommisariat för rättsväsendet (engelsk utgåva, Moskva 1936) är i lika hög grad rättvis vad gäller detta. Anklagelsakten, Vysjinskijs sammanfattning och domen återges nästan ordagrant och utgör, respektive, 31, 48 och 7 sidor, totalt 86 sidor för åklagarsidan. Själva förhöret av de 16 svarandena och 2 vittnen ges 74 sidor och de anklagades slutord 9, allt som allt 83 sidor för försvaret. Även här återges ibland vad de tilltalade har att säga rakt av, men oftare är det sammanfattat, omskrivet – eller uteslutet.

Det som Kominterns tyska organ, *Rundschau* i Basel (1 sept. 1936), kallar för den ”detaljerade rapporten” är indelad så här: 17 spalter för anklagelseakten, 27 för Vysjinskijs slutanförande och 4 för domen, totalt 48 spalter. De tilltalade (16 anklagade och 2 vittnen) får 41 spalter till förhören och 5 till sina slutanföranden, totalt 46 spalter.

Ingenstans i det publicerade materialet återges de anklagades vittnesmål i sin helhet. Och

ingenstans i det publicerade materialet finns mer än drygt 100 rader citerade från de *trettiosex volymer* (så många refereras åtminstone i anklagelseakten) med vittnesmål som de svarandena och andra anklagade hade avgivit innan den formella rättegången öppnade.

Trots den uppenbara svårighet som skapas av en sådan ”opartisk” publicering av viktigt material, är det dock inte svårt att bokstavligen upptäcka dussintals flagranta motsägelser och diskrepanser, och avslöjande betydelsefulla absurditeter i vittnesmålen. En analys av vittnesmålen gör det möjligt för en objektiv läsare att i sin helhet förkasta dem som oanvändbara. De har ingen giltighet. De diktades helt uppenbart ihop och distribuerades till de olika aktörerna av en klumpig komplottmakare, en person som antingen var för enfaldig eller – vilket är sannolikare – alltför tidspressad för att fila av de besvärliga, avslöjande hörnen och få ordning på de korsande linjerna.

Eftersom *Rundschau*-versionen av rättegångsförhandlingarna innehåller lite mer material – det är knapphändigt nog – än de två andra utgåvorna, är det den vi kommer att citera ifrån. Alla citat, om inget annat anges, kommer att vara från *Rundschau*, siffran efter varje citat är sidan där det återfinns.¹⁴

* * *

”Dessa ånyo avslöjade omständigheter fastställer otvivelaktigt.” står det i anklagelseakten,

”1. att i slutet av 1932 försiggick en sammanslutning av den trotskistiska och den zinovjevsk gruppen, vilka bildade ett förenat centrum, bestående av de i denna sak anklagade Zinovjev, Kamenev, Jevdokimov, Bakajev (för zinovjevsmännen) och Smirnov I N, Ter-Vaganjan och Mratjkovskij (för trotskisterna);

2. att huvudvillkoret för sammanslagningen av dessa kontrarevolutionära grupper var det ömsesidiga erkännandet av individuell terror mot SUKP(b):s och sovjetregeringens ledare;” (1589f)

Och i sitt slutanförande inför rätten deklarerar åklagare Vysjinskij: ”Jag anser det vara absolut bevisat genom de personliga uttalandena av bokstavligen alla anklagade, i denna del även av Smirnov, att detta centrum organiserades på terroristisk grundval, att centrum arbetade med terroristiska metoder och inte ratade de smutsigaste och mest cyniska kampmetoder.” (1627.)

Låt oss se om de ”personliga uttalandena av bokstavligen alla anklagade” bevisar något sådant. Vid läsningen bör man betänka att alla dessa män står inför rätta med livet som insats; att åtminstone en åklagare (och en sovjetisk åklagare dessutom), därför är skyldig de anklagade, om ingen annan, att noggrant verifiera varenda påstående, att kontrollera och på nytt kontrollera datum och platser och individer tills det inte längre finns någon tvekan i någons tankar om att anklagelserna är riktiga.

Därför måste vi redan från första början slå fast att inte ett enda bevis uppvisades vid rättegången – inte ett enda dokument, inte ett enda brev, inte en enda papperslapp – för att bevisa existensen av den konspiration som påstods ha pågått under fyra år och där mängder av män och kvinnor var direkt inblandade i åtminstone fem länder.¹⁵ Åklagarsidan hävdar att det

¹⁴ Vi har i största möjliga mån utnyttjat den svenska officiella rapporten, [Protokoll från 1936 års Moskva-rättegång](#). Vi har dock behållit sidohänvisningarna till *Rundschau*-versionen som förf. använder sig av. Fö använde även de flesta andra som tidigt kommenterade Moskvarättegången *Rundschau*:s rättegångsreferat. Detta gäller t ex broschyren *Moskvaprocessen. Rättvisa eller justitiemord?* som gavs ut av svenska Folkets förslag (Socialistiska Partiet) i slutet av 1936.

¹⁵ För att vara mer exakt, hänvisades till tre bevis, om de kan kallas så, vid rättegången: Olbergs Honduraspass; Ett ”brev” från Trotskij, upphittat i Holtzmans resväska, som uppmanade till mord på Stalin. Ett visitkort från den påstådda Gestapo-agenten i Prag, V. Tukalevski, som hittades i Olbergs tidigare hyresrum i Stalinabad. Vi ska senare ta upp detta bevis i detalj. MS

ursprungligen fanns ett stort antal dokument, och om bara hälften eller mindre än hälften av dessa hade lagts fram under rättegången kan de ha bevisat anklagelserna med oändligt större eftertryck än de inbördes motstridiga muntliga vittnesmålen från de 16 svaranden och de två ”vittnena” (Jakovlev och Safonova), som båda står inför rätta med livet som insats i en annan rättegång.

Ta bara breven: ”Jag erkänner”, säger Smirnov, ”att denna inställning till terrorn bekräftades av L Trotskij 1932 i ett direktiv genom Gavens förmedling”.(1591.) Enligt de direktiv som I N Smirnov 1931 erhöll från L Trotskij, ”skulle vi mörda Stalin, Vorosjilov och Kaganovitj. I första hand hade man tagit sikte på Stalin”.(1592.) Anklagelseakten hävdar att ”genom förmedling av L Trotskij son Sedov erhöll den anklagade Dreitzer personligen år 1934 ett skriftligt direktiv av Trotskij om förberedelse och utförande av ett terroristdåd mot kamrat Stalin.” Anklagelseakten tillägger: ”Förutom ovannämnda brev sände Trotskij det trotskij-zinovjevsk centrum ytterligare ett antal muntliga och skriftliga direktiv om terrorn.” (1593) ”Om några dagar”, vittnar Berman-Jurin, ”fick man veta, att han [ett tyskt sändebud som hade två brev från Trotskij] infunnit sig i den våning, som bestämts till träffpunkt, att han avlämnat dokumenten och mottagit ett svar, som det var överenskommet.” (1611.) ”Vi vet”, avslutade Vysjinskij, ”att Smirnov i fängelset organiserade förbindelse med trotskister. Man upptäckte nämligen chiffer, med vars hjälp Smirnov i fängelset hade förbindelse med sina kamrater.” (1627.)

Men ingen chifferkod läggs fram som bevis; och inte en enda av de åtminstone ett halvt dussin breven från Trotskij. Alla förstördes bekvämt nog, eller försvann på något annat sätt. Ej heller har något annan gjorts tillgängligt av åklagaren och detta, tror vi, av den enkla orsaken att det aldrig funnits något att tillgängliggöra. Men om vi inte har några dokument, brev eller några andra materiella bevis, hur ligger det då till med de tilltalades muntliga vittnesmål?

När organiserades ”terrorcentrumet”?

Låt oss börja med frågan om när komplottmakarna började intrigera, när ”centrumet” faktiskt bildades. En betydelsefull tilldragelse skulle man tro. Inte ett datum som man lätt skulle glömma om man är på något sätt varit sammankopplad med händelsen. Trots detta är de anklagade på intet sätt eniga i sina rapporter när det gäller detta.

”Ter-Vaganjan uppger vidare, att trotskisterna under denna period började underhandlingar om en sammanslutning med zinovjevsmännen och ’vänstern’. Härvid var inställningen på terror fullkomligt klar.”(1616) ”Denna period” där Ter-Vaganjan säger att inte enbart underhandlingar började utan även blocket upprättades, gäller ”hösten 1931”.

”Vysjinskij: När organiserades det förenade centrum?

Zinovjev: Sommaren 1932.” (1598)

Den andra versionen av datumet framförs av Kamenev: ”Sommaren 1932 höll vårt zinovjevsk centrum ett rådsslag i vår villa i Iljinskoje. Närvarande var jag, Zinovjev, Jevdokimov, Bakajev, Kuklin och Karev. På sammanträdet meddelade Zinovjev, att sammanslagningen med trotskisterna, som erhållit personliga direktiv av Trotskij om utförande av terrordåd, var ett fullbordat faktum”.(1604)

Mratjkovskij ger emellertid ytterligare ett datum, som dessutom är lika vagt som de övrigas: ”Trotskisternas och zinovjevsmännens terroristiska block bildades i slutet av 1932”.(1598)

Ytterligare en version erbjuds av ”vittnet” Jakovlev: Karev, en av zinovjeviternas ledare, hade berättat för honom att ”hösten 1932 hade zinovjevsmännen organiserat ett block med

trotskisterna; det bildades ett förenat trotskij-zinovjevskt centrum”.(1605)

Vi har således fyra olika versioner om tidpunkten (förmodligen ansåg ingen att händelsen var tillräckligt viktig för att ge något som liknade ett *datum*) när det förenade centrumet bildades: hösten 1931, sommaren 1932, hösten 1932, i slutet av 1932.

Vilka var dess ledare?

Vilka var det förenade centrumets huvudmän? Anklagelseakten namnger dem som: ”Zinovjev, Kamenev, Jevdokimov, Bakajev (för zinovjevsmännen) och Smirnov, I N, Ter-Vaganjan och Mratjkovski (för trotskisterna)”. (1596.) Mratjkovskijs vittnesmål inkluderar också Lominadze (1598), men ingen annan bekräftar detta namn, ingen annan nämner ens Lominadze som medlem av själva centrumet, inte ens anklagelseakten. Kamenevs vittnesmål ger de tre trotskisterna och fyra zinovjevsmännen i anklagelseakten, men tillfogar en annan zinovjevman(1604), Kuklin, som medlem; men inte heller här vare sig bekräftar eller ens nämner någon annan Kuklin som en medlem av centrumet. Kamenev tillfogar namnet Sokolnikov och svarar jakande på Vysjinskijs fråga: ”Som var medlem av centrum, ehuru strängt konspirativ?” (1604.)

Denna version skulle ge zinovjevsmännen sex män i blocket mot trotskisternas tre. Det minsta man kan säga om de senare är att de definitivt inte hade någon fraktionell avundsjuka eller rädsla av att bli nedröstade! Men varför skulle Sokolnikov vara en ”strängt konspirativ medlem”? Hur skiljde sig en sådan status från de övriga medlemmarnas? Var inte deras medlemskap också ”strängt konspirativa”? Eller är något annat inblandat vid sidan av detta grova nonsens? Är det kanske så att Kamenev, enligt de direktiv som han fick beträffande sitt vittnesmål, också skulle nämna Sokolnikov?

Hur fungerade centrumet?

Hittills råder ingen överensstämmelse beträffande sådana enkla frågor som tidpunkten eller det förenade centrumets sammansättning. Hur ligger det till med funktionen av denna märkliga konspiration som sköttes inte bara av konspirativa medlemmar utan även av en ”strängt konspirativ” medlem?

Efter att Zinovjev hade vittnat om att centrumet bildades sommaren 1932 frågar Vysjinskij: ”Under vilken tid var det i verksamhet?” Och Zinovjev svarar villigt: ”Faktiskt ända till 1936”.(1599) Sålunda mer är tre och ett halvt år av terroristiska aktiviteter som, måste det tilläggas, inte gav mycket resultat åt intrigmakarna.

Men Reingold, som inte är en mindre villig svarande – det vill säga, en man som trots att han själv står åtalad, inte kan särskiljas från åklagaren – upprättar en lucka i denna period av centrumets aktiviteter: ”I vår terroristiska verksamhet – fortsätter Reingold – inträdde en paus från hösten 1932 till sommaren 1933. Den var förorsakad av att Zinovjev och Kamenev råkade fast i samband med målet mot Rjutin”.

Denna ”paus” omfattar den tid som Vysjinskij (på annan plats hänvisar han till datumet som 8 maj 1933) betecknar som den period då de gjorde ”de allra ivrigaste förberedelserna till terrordåd”.(1622) De ”ivrigaste förberedelserna” för terrorhandlingar gjordes sålunda månader efter att intrigmakarna hade tagit paus i sina aktiviteter, och månader innan de återupptog sitt arbete. Dessutom fick vi veta att centrumet beslöt ta paus i sina aktiviteter just när det, enligt andra svaranden, bildades, nämligen hösten 1932!

Ju närmare man undersöker dess levnadslopp, desto värre och värre blir det för detta terroristiska centrum. Dess tre huvudfigurer är Zinovjev, Kamenev och Smirnov. Det bildades, låt oss

säga, någon gång mellan sommaren och vintern 1932. Men i november 1932 greps Kamenev och förvisades till Minusinsk (Sibirien) och Zinovjev till Kustanaj [el. Qostanaj] (i Kazakstan) för ”deltagande i en konspiration att störta sovjetregeringen” som påstods ha planerats av Rjutin, Slepikov, Eismont, Tolmatjev och A P (inte I N) Smirnov. De tilläts inte återvända till Moskva förrän i mitten av 1933. Inte ens en Zinovjev eller en Kamenev kan fungera i ett konspirationcentrum i Moskva när de är fängslade i Sibirien eller avlägsna Kazakstan.

Ta fallet med den tredje av centrumets ”organisatörer och inspiratörer”, I N Smirnov. ”Jag bekräftar det faktum”, säger den ständigt redo Kamenev, ”att Smirnov tillhörde blocket under hela perioden”. (1609) ”På prokuratorns frågor bekräftar Zinovjev, att han stått i oavbruten förbindelse med Smirnov. Ter-Vaganjan bekräftar Smirnovs roll som ledare av blockets trotskistiska del samt att han arbetat på att organisera, konsolidera och sammanslå blockets båda delar”. (1608) Men oturligt nog för alla anklagare och alla som bekräftade tvingades Vysjinskij själv medge att ”Smirnov har suttit häktad sedan 1 januari 1933”. (1627) För att vara mer exakt häktades han detta datum tillsammans med Mratjkovskij, Ter-Vaganjan, Preobrazjenskij, Ufimtsev, Lifshitz, Grünstein, Pereverzev och otaliga andra före detta trotskister. När, om någonsin, de andra två ”konspiratörerna” Mratjkovskij och Ter-Vaganjan släpptes vet vi inte riktigt; men vi vet att mellan 1 januari 1933 och 24 augusti 1936, dagen då han avrättades, drog inte Smirnov ett enda andetag som fri, det vill säga han släpptes aldrig ur sitt fängelse från 1933! Och man behöver inte känna till allt för många detaljer om sovjetiskt fängelseliv, speciellt för sådana män som Zinovjev, Kamenev och Smirnov för att förstå att det var fullständigt omöjligt för sådana fångar att kunna bedriva någon form av politisk aktivitet medan de satt fängslade, än mindre leda en mycket konspiratorisk mordkonspiration. Historien kommer att slå fast det faktum att Stalin sköt en kula genom huvudet på en man för brottet att ha lett arbetet med ett icke existerande centrum, inblandad i en icke existerande konspiration medan han satt i en cell i ett mycket verkligt stalinistiskt fängelse.

Slutligen, det på intet sätt motvilliga vittnet Bakajev ger ytterligare en version av centrumets existens: ”Hösten 1932 uteslöts Zinovjev och Kamenev ur partiet. Det blev då fråga om vad man skulle göra. Bakajev hade då ett möte med Zinovjev, Jevdokimov, Kuklin, Sjarov, Dreitzer o. a. [vart fanns de tre trotskistiska medlemmarna?] och det beslöts att för en tid inställa den terroristiska verksamheten. Hösten 1934 upptogs den åter”. (1602.) Nå om vi accepterar Bakajevs version, som inte ifrågasattes av åklagaren eller av något annat vittne, får vi följande resultat:

Centrumet bildades hösten 1932.

Centrumet ställer in sina aktiviteter hösten 1932.

Centrumet återupptar sina aktiviteter hösten 1934.

Centrumet ställer in aktiviteter i slutet av 1934 för att aldrig mer återuppta dem. För i slutet av 1934 har Smirnov suttit i fängelse i två år och Zinovjev, Kamenev, Jevdokimov, Kuklin och Bakajev (för att bara nämna några få) har gripits i samband med mordet på Kirov den 1 december 1934. En månad senare döms de till långa fängelsestraff, från vilka de släpps endast för att ställas inför ett dödsstraffafäl i augusti 1936! Detta är balansräkningen, även enligt det formella vittnesbördet, över det ”förenade centrumet”, denna uppenbara skapelse av en inskränkt polisspions fantasi!

Begrunda vad som skrivits och vad som fortfarande återstår att skrivas: inte i ett enda fall riktade åklagaren uppmärksamheten mot de anmärkningsvärda diskrepanserna i vittnesmålen, vilka hela tiden råkade i konflikt med varandra så att det närmast framstod som absurt. Han brydde sig inte om frånvaron av ens elementära överensstämmelser hos bevisen så länge som de åtalade fortsatte smäda sig själva och sina medåtalade, och framför allt så länge de alla

fortsatte att inbegripa Trotskij i konplotten. Det spelade ingen roll om de vita trådarna spretade åt alla håll och den färdiga produkten helt enkelt inte hängde ihop; det viktiga var det faktum att de åtalade utförde sina uppdrag. ...

Låt oss nu mer i detalj undersöka hur detta speciella centrum fungerade och se hur det faktiskt förutsattes utföra sitt gemena arbete. Åklagaren är angelägen om att visa att den trotskistiska delen av blocket var dess våldsammaste och terroristiska del. Och de svarande medverkade i detta, även om det skedde på ett klumpigt sätt.

”Jag måste medge”, säger Kamenev med betydande emfas, ”att innan konferensen i Iljinskoje informerade Zinovjev mig om det trotskistiska-zinovjevskas blockets föreslagna beslut om att förbereda terrordåd mot Stalin och Kirov. Han deklarerade att de trotskistiska representanterna i blockets centrum, Smirnov, Mratjkovskij och Ter-Vaganjan, kategoriskt insisterar på detta beslut, att de har en direkt instruktion om detta från Trotskij och att de kräver att man måste börja verkställa dessa åtgärder i enlighet med dessa principer som utgjorde blockets grundval”. (1595)

”Och visade sig Smirnov under dessa samtal påträngande”, frågar Vysjinskij, ”krävde han terrordåd?”

”Som jag redan sagt”, svarar Zinovjev, ”vidhöll han energiskt och övertygande sitt krav på utförandet av terrordåd ehuru det inte alls var nödvändigt att övertyga oss, ty vi var redan övertygade.” (1601) Både Kamenev och Zinovjev hänvisar till perioden under 1932.

Nåväl, om nu Zinovjev och hans bundsförvanter redan var övertygade, varför i himlens namn ansåg Smirnov det nödvändigt att övertyga dem, att insistera på terrorism, att kategoriskt och övertygande insistera? Är det inte troligare att åklagaren innan rättegången ”kategoriskt insisterade” på att Zinovjev och Kamenev skulle berätta just en sådan historia? Varför, upprepar vi, måste Smirnov och de övriga trotskisterna insistera kategoriskt och energiskt? Tvekade zinovjevsmännen att slå in på den terroristiska vägen? Höll de just då på med – vid tiden för att blocket fullbordades, när än det nu var! – att gradvis gå över till den terroristiska ståndpunkten och endast behövde övertygas lite mer? Andra vittnesmål antyder att Smirnov och hans ihärdiga vänner bara förslösade kraft på att energiskt förespråka tanken på terrorism för män som redan var oförbätterliga terrorister! Reingold, till exempel, vittnar om att ”I närvaro av ett antal medlemmar av det förenade trotskij-sinovjevskas centrum motiverade Zinovjev 1932 i Kamenevs bostad nödvändigheten av att använda terror”. (1601) Till och med innan blocket bildats, 1931, övertygade Zinovjev Reingold om behovet av förenas med trotskisterna och ”Härvid var terrorn grundvalen för trotskisternas sammanslutning med zinovjevsmännen, betonar Reingold”. (1601)

Inte enbart så tidigt som 1931. Om vi är godtrogna nog att tro det, så förberedde Zinovjev och Kamenev terrorism så tidigt som 1929! Det tycks som om

”Reingold erhållit en rad ansvarsfulla uppdrag av Kamenev och Zinovjev, i synnerhet uppgiften att bilda en specialfond i utlandet för att finansiera den terroristiska organisationen, ifall Kamenev och Zinovjev skulle landsförvisas.

Vysjinskij: Anklagade Kamenev, ägde ett sådant samtal rum?

Kamenev: Det var år 1929. ...” (1602)

1929! Är detta de män som Smirnov var tvungen att så energiskt försöka övertyga? Men åklagaren, omedveten om det faktum att man redan passerat bortom gränsen för den mänskliga godtrogenheten, försöker göra detta ännu mer graverande och lägger följande vittnesmål i Bakajevs mun: ”Under rådsslaget [med zinovjeviter just innan blockets bildades] sade Zinovjev, att trotskisterna på Trotskijs förslag tagit itu med att organisera mordet på

Stalin och att vi måste ta initiativet i våra händer ifråga om mordet på Stalin".(1599.) Zinovjev-männen, förstår ni, var oerhört oroliga över möjligheten att trotskisterna skulle mörda Stalin innan de kunde komma åt honom. Så med en diabolisk illojalitet och hemlighetsmakeri beslöt de att gripa initiativet från sina blivande allierade i blocket, att rusa iväg framför dem, att vara de första att döda Stalin och på så sätt beröva trotskisterna den resulterande äran. Och, som vi snart ska se, var Trotskij inte ett dugg mer lojal när det gällde att hantera de allierade inom blocket, ty även han skickade utan zinovjev-iternas vetskap in sina privata mördare till Sovjetunionen, utan att underkasta dem blockets gemensamma disciplin eller ens koordinera sina försök med deras. Det är uppenbarligen likadant med tjuvar och mördare: det finns ingen ära bland dem.

Men låt oss ge några flera exempel på hur detta fantastiska centrum fungerade.

"Enligt meddelanden, som vi erhöll av Reingold i början av 1934", yttrade Pikel före rättegången, "beslöt det förenade trotskij-zinovjev-ska blockets kontrarevolutionära [detta är en av de åtalade som talar!] unionscentrum att med trotskisternas och zinovjev-männens ansträngningar tillfoga SUKP(b) ett förintande slag medelst en rad terrordåd, avsedda att beröva ledningen dess anförare och rycka till sig makten. Det trotskij-zinovjev-ska blockets unionscentrum ställde då direkt frågan om nödvändigheten av ett 'kirurgiskt ingrepp' (härmed menades terror) för att på ett avgörande sätt ändra läget i landet." (1591.)

Av detta förfaller det som om frågan om terrordåd riktade mot ledningen "ställdes direkt" först i början av 1934, och att Pikel informerade i enlighet därmed. Hur går det ihop med resten av vittnesmålet? Det gör det helt enkelt inte, och vad åklagaren anbelangar, behöver det inte göra det. Det stämmer inte ens med Pikels eget vittnesmål en månad senare, under själva rättegången. Där får vi veta att Pikel inte behövde vänta till 1934 för att få höra talas om ett beslut att mörda sovjetledarna, utan att han kände till beslutet och deltog aktivt i förberedelserna för en sådan attack så tidigt som 1932! "Pikel erkänner, att han var en aktiv medlem av det terroristiska Moskvacentrum och som sådan hade kännedom om alla det förenade centrumets grundläggande beslut och terroristiska åtgärder. Hösten 1932 inträdde Pikel i den terroristiska kamporganisation, vars ledare Bakajev var, och samtyckte till att delta i attentatet på kamrat Stalin." (1603)

"Centrumet" och Kirovmordet

Låt oss nu ta en titt på den del av rättegången där man försöker knyta de anklagade till direkt ansvar för mordet på S M Kirov.

Man upptäcker direkt ett antal gapande hål i den nykomponerade versionen av mordet. Enligt den tidigare officiella sovjetiska rapporten dömdes den 23 januari 1935 Medved, chef för inrikeskommissariatets Leningradadministration, det vill säga GPU, till tre års fängelse och hans ställföreträdare, Zaporozjets, till samma straff; Baltsevitj, som var speciellt ansvarig för frågor rörande terrorism och "hade till sitt förfogande information om ett förestående mord-försök på Kirov", dömdes till tio års fängelse; nio andra GPU-tjänstemän till två års fängelse var. De påstods ha känt till det förestående mordet och inte vidtagit några åtgärder för att förhindra det. Likväl, under den aktuella rättegången nämner ingen dessa män, ingen hänvisar till någon av dem eller ens gör antydningar om dem.

Den 10 januari skrev Kominterns officiella organ: "Den lettiska regeringen är också en av de mest aktiva initiativtagarna till mordet på vår kamrat Kirov. Det har bevisats att den lettiske konsuln i Leningrad, Bissenieks, hade kontakt med mördaren Nikolajev och hjälpte honom att förbereda mordet med 5 000 rubel. Bissenieks tog också över Nikolajev-folkets brevkontakter med Trotskij. Även om Bissenieks den 30 december återkallades av den lettiska regeringen råder inget tvivel om att han agerade med sin regerings kännedom och medgivande".

(*Rundschau*, volym 4 nr 2 sid 114.) Trots detta, under denna rättegång nämner ingen, ingen hänvisar till eller ens gör antydningar om herr Bissenieks och den lettiska regeringen, som båda tidigare så definitivt påstods ha deltagit i mordet på Kirov.¹⁶

Omedelbart efter Kirovs död dömde sovjetregeringen till döden och avrättade 103 personer som skyldiga till brottet, förutom de 14 kommunister eller före detta kommunister som avrättades senare. Dessa 103 avrättades utan rättegång. Deras namn offentliggjordes aldrig. Allt som nämndes om dem i pressen var det offentliga meddelandet att de var vitgardister som tagit sig in illegalt i Sovjetunionen från Polen, Lettland och Finland med avsikten att mörda Kirov och andra sovjetledare. Trots detta, under föreliggande denna rättegång nämner ingen, ingen hänvisar till eller ens gör antydningar om de 103 vitgardisterna, som var så skyldiga till att ha dödat Kirov att de blev summariskt avrättade.

Man försökte inte ens fastställa någon anknytning mellan de sexton som anklagades vid rättegången 1936, å ena sidan, och den lettiska regeringen, den lettiska konsuln eller de 103 vitgardisterna å den andra sidan. Nu är det uppenbarligen helt uteslutet att alla dessa är skyldiga till att ha mördat Kirov. Antingen har det "trotskij-zinovjevskas centrumet" begått brottet; eller vitgardisterna eller den lettiska regeringen eller båda (vi bortser för tillfället möjligheten av att det rör sig om någon hittills okänd kriminell). Som det ser ut har den stalinistiska regimen begått ett justitiemord antingen vad gäller Zinovjev och hans medåtalade eller i fallet med de påstådda vitgardisterna, eller i båda fallen.

Runt dessa större luckor i den nya historien om mordet på Kirov finns nytt material som skjuts sönder med så många andra hål – mindre men inte mindre avslöjande – att förfalskningens väv faller sönder vid första beröringen.

Hur förbereddes mordet på Kirov? "I närvaro av Kamenev, Bakajev, Jevdokimov och Karev", vittnar Zinovjev, "gav jag hösten 1932 i min villa i Iljinskoje i uppdrag åt Bakajev att förbereda ett terrordåd mot Stalin samt åt Karev ett terrordåd mot Kirov". (1595.) Bortsett från detta uttalande av Zinovjev sägs inget annat om Karevs uppdrag att döda Kirov i Leningrad i någon del av domstolsförhandlingarna. Gjorde Karev något för att utföra sitt uppdrag? Tog han uppdraget på allvar? Glömde han helt enkelt bort det? Eller är sanningen även här den, att han aldrig hörde talas om något sådant uppdrag förrän han fördes inför sina fångvaktare och bödlar?

Det som gäller för Karev gäller också Zinovjevs före detta privatsekreterare Matorin. I förbigående, så där apropå, utan minsta anknytning till något annat, utan att det omnämns av någon annanstans i protokollen, får vi veta att även Matorin fick i uppdrag att döda Kirov. "Zinovjev sade mig, att förberedelsen till terrordådet på allt sätt måste forceras och att Kirov måste mördas innan vintern. Zinovjev klandrade mig för bristande beslutsamhet och energi. När det gällde terroristiska kampmetoder, sade han, måste man avstå från sina fördomar." (1596) Och detta är det första och sista vi hör talas om Matorins uppdrag.

Men Bakajev presenteras som centrumets "praktiska organisatör" och den som var direkt ansvarig för mordet på Kirov. Vi har ovan läst att Bakajev fick order att mörda Stalin, och Karev att mörda Kirov, i överensstämmelse med ett beslut som togs 1932. Därpå går det mer än ett år med förberedelser av mordet på Kirov; där ingenting, bokstavligen ingenting, händer eller omnämns i protokollet om denna ingalunda triviala affär förrän 1934. Vi får veta av Jevdokimov att "På den trotskij-zinovjevskas organisationens vägnar gav Zinovjev 1934 Bakajev direkt anvisning att organisera mordet på Kirov. Förutom Zinovjev, Kamenev, mig – Jevdokimov och Bakajev deltog även trotskisternas representanter Mratjkovski och Ter-

¹⁶ Detta att man tidigt gjorde en koppling till den socialdemokratiska litauiske konsuln Georgs Bissenieks beror förmodligen på att Nikolajevs hustru var litauer och faktiskt också hade varit bekant med Bissenieks.

Vaganjan i beslutet att mörda Kirov. Bakajev begav sig hösten 1934 till Leningrad för att förbereda mordet. Där satte han sig i förbindelse med de aktiva deltagarna i vår organisation: Kotolynov, Levin, Rumjantsev, Mandelstam och Mjasnikov, vilka utgjorde det s. k. Leningrads terroristcentrum.” (1595)

Beslutet att mörda Kirov som först togs 1932, verkar nu ha tagits först i mitten av 1934. Bakajev reste till Leningrad först på hösten 1934, endast några månader innan själva mordet. Han var tvungen att resa dit för att upprätta kontakt med de lokala terroristerna, vilket får oss att dra slutsatsen att ”blockets” Moskvacentrum inte hade denna kontakt tidigare.

Men Mratjkovskijs vittnesmål motsäger denna redogörelse. ”Sommaren 1934 träffade Mratjkovskij samman med Kamenev. Kamenev – säger Mratjkovskij – ’bekräftade, att ett terroristiskt centrum organiserats i Moskva. Kamenev uttalade sitt missnöje över att arbetet med förberedelsen till terrordåden gick så långsamt. Under samtalet yttrade han, att Bakajev, som det syntes, tämligen framgångsrikt om än långsamt höll på att organisera ett terrordåd mot Kirov i Leningrad.” (1598)

För det första vet inte Mratjkovskij, medlem av samma högsta terroristcentrum som Kamenev, att ett terroristcentrum etablerats lokalt i Moskva och han känner inte till att Bakajev arbetar i Leningrad. Kamenev måste berätta detta vid ett slumpartat möte. Träffades inte ”Unionscentrumet” regelbundet med alla medlemmar närvarande? Hörde inte alla rapporterna om hur arbetet framskred? Deltog de inte allesammans i att skicka ut agenter, i utförandet av alla andra beslut? För det andra, i motsats till Jevdokimovs berättelse, verkar det nu som om Bakajev inte reste till Leningrad hösten 1934, utan att han redan var där, hårt arbetande, sommaren detta år. Men det är först denna sommar, vilket Jevdokimov senare vittnar om, som beslutet att döda Kirov togs, och det är först denna höst som Bakajev reste till Leningrad. Och för att göra saker och ting än mer hopplöst förvirrande borde följande dialog tas i beaktande som tillägg till det tidigare vittnesmålet att Zinovjev instruerade Bakajev att resa till Leningrad:

Vysjinskij (till Kamenev): Gav ni uppdraget att förbereda mordet på Kirov?

Kamenev: Ja, på hösten.

Vysjinskij: Gav ni och Jevdokimov på hösten i uppdrag åt Bakajev att bege sig till Leningrad och kontrollera, om den trotskij-zinovjevskas gruppens förberedelse till mordet på Kirov gick med framgång? Är det riktigt, bekräftar ni det?

Kamenev: Ja, det är riktigt. Jag bekräftar det.” (1599)

Men varför behövde Zinovjev, Kamenev eller Jevdokimov beordra Bakajev att åka till Leningrad? Enligt vittnesmålen från alla fyra, som de avlagt på annan plats, var Bakajev närvarande vid centrumets möte sommaren 1934, där det beslutades att mörda Kirov och Bakajev ålades uppgiften. Sov Bakajev när beslutet togs och var man tvungen att personligen informera honom senare, av Zinovjev eller Kamenev och Jevdokimov? Eller kanske var han *inte* närvarande, trots vittnesmålet, vid det ödesdigra mötet som, återigen trots vittnesmålet, inte ägde rum? En sådan slutsats följer av ytterligare ett vittnesmål, denna gång av Bakajev själv. Vi drar oss till minnes att centrumet gjorde uppehåll i sina aktiviteter från hösten 1932 till hösten 1934; följaktligen kunde inte något möte ha genomförts under sommaren 1934. Bakajev fortsätter:

”Bakajev säger att man i oktober 1934 i Moskva förberedde ett attentat mot Stalin, vari Bakajev själv direkt deltog. Förberedelserna leddes av Kamenev, Jevdokimov och Bakajev. Attentatet kom inte till stånd. Efter det misslyckade attentatet begav sig Bakajev till Kamenev och underrättade honom härom. ’Kamenev’ – fortsätter Bakajev – ’sade: Det var synd, men vi skall hoppas att det lyckas bättre nästa gång. Härpå frågade han Jevdokimov hur saken låg till i Leningrad. Jevdokimov

svarade, att man måste kontrollera hur saken förhöll sig i Leningrad och att Bakajev borde sändas dit. Kamenev instämde – ja, Bakajev måste ovillkorligen resa. Jag samtyckte härtill.” (1602.)

Således träffades centrumet sommaren 1934 för att besluta om Kirovs död och mötet kom inte till stånd. Centrumet bemyndigade Bakajev att åka till Leningrad och det bemyndigade honom inte. Zinovjev skickade honom i centrumets namn och han skickade honom inte, Kamenev och Jevdokimov skickade honom i sina egna namn. Mratjkovskij, Reingold och Sokolnikov var närvarande under centrumets möten när beslutet togs och de var inte närvarande. Från sommaren till hösten arbetade Bakajev framgångsrikt med mordet på Kirov, men samtidigt arbetade han utan framgång i Moskva på mordet på Stalin. Han beordrades åka under hösten, åkte inte förrän någon gång i oktober, men redan under sommaren arbetade han i Leningrad ”framgångsrikt om än långsamt” på mordet på Kirov.

Sedan, för att förenkla det hela, efter vittnesmålet att Kamenev och Jevdokimov hade skickat honom till Leningrad vid ett slumpartat möte mellan de tre männen i Moskva i oktober 1934, glömmer Jevdokimov plötsligen att han redan förmodas ha beordrat Bakajev att åka till Leningrad i oktober och att ha arrangerat så att Bakajev skulle möta de lokala mördarna, och säger att han fick veta om uppdraget och resan av ... Bakajev! ”Jag fick veta av Bakajev, att han, Bakajev, jämte en trotskistisk terrorist, vars namn jag inte känner, hösten 1934 reste till Leningrad för att sätta sig i förbindelse med Leningrads terroristcentrum och organisera mordet på Kirov.” (1595) Och som så ofta vad gäller alla vittnesmål upphäver de en annan ”bekännelse” och introducerar samtidigt en ny. Denna gång är det en ”trotskistisk terrorist” som reste med Bakajev; och detta är första och sista gången vi får höra talas om honom i hela domstolsprotokollet; Jevdokimov tyckte att han helt enkelt skulle förbättra berättelsen med en utsmyckning som ingen av de andra hade tänkt på.

Även om detta borde vara nog – till och med när det gäller Kirovaffären, är det inte allt. Även om ”unionscentrum” i mitten av 1934 hade arbetat intensivt under dryga två år, och nått sin ”höjdpunkt” någon gång under våren 1933, hade det uppenbarligen inte upprättat någon kontakt med Leningradterroristerna. Det måste först försöka ta denna kontakt under sommaren eller hösten 1934, en månad eller två innan pistolen avfyrades mot Kirov. Sålunda vet inte Bakajev ens hur man kontaktar männen i Leningrad, och Jevdokimov måste lova att några av dem skulle möta Bakajev vid tåget och visa honom runt staden. Löftet hölls, enligt Bakajevs vidare vittnesmål: ”Jag reste, och vid stationen mötte mig verkligen Levin, som sade: Grigorij Jevsejevitj (Zinovjev) litar väl varken på Gertik eller Kuklin eller ens på själva Jevdokimov, utan skickar hit folk för att kontrollera vår stämning och vårt arbete – nåja, vi är inte stolta av oss”. (1602 f) Vad gäller Kuklins Leningrad-besök finner vi inga andra referenser, men Gertik nämns. ”År 1934”, vittnar Zinovjev, ”jag minns inte riktigt vilken månad, det var i mitten på året – berättade mig Jevdokimov om en av Gertiks resor till Leningrad, varvid Gertik satt sig i förbindelse med Kotlynov. Denne hade härvid förklarat för Gertik, att han direkt deltar i förberedelsen av mordet på Kirov”. (1595) Således var det först under en av Gertiks resor som han lyckades upprätta kontakt (m a o hade det inte förekommit någon sådan kontakt tidigare!) med Leningradborna. Och hur fick ledaren för terroristarbetet, Zinovjev, kännedom om en sådan viktig information? Hade Gertik utsetts av Zinovjev eller av centrumet att göra resorna och upprätta kontakt? Rapporterade han troget tillbaka till centrumet? Inte alls. Zinovjev fick reda på det under ett samtal med Jevdokimov.

Det finns ännu mer i denna vansinniga berättelse. Det verkar som om det inte var Gertik, eller Kuklin, eller Bakajev som upprättade kontakten i Leningrad, utan det var ingen annan än självaste Kamenev. ”Rannsakningen har fastställt, att sedan det förenade zinovjev-trotskyistiska centrum fattat beslut om mord på kamrat S M Kirov, Kamenev i juni 1934 speciellt reste till Leningrad för att kontrollera hur det stod till med arbetet på organiserandet av terrordådet mot kamrat Kirov.” Men det var just vid den här tiden som Kamenev, under ett möte med

Mratjkovskij i Moskva, berättade för honom om Bakajevs utmärkta arbete i Leningrad! Och om Kamenev verkligen reste dit i juni, varför råkade då Bakajev ut för alla dessa svårigheter med adresser i oktober 1934 när Jevdokimov och Kamenev beordrade honom till Leningrad? Sanningen är den att de anklagades verkliga svårigheter låg i deras oförmåga att konstruera en bra, rimlig historia utifrån den komplicerade, motsägelsefulla fars som åklagaren totat ihop åt dem precis före rättegången och som de troligen hade haft lite eller ingen tid att repetera ens under sådan hård övervakning som deras fångvaktare tvingade på dem.

Dreitzer-Schmidt och kompanis komplott

Så mycket för den ”zinovjev-trotskyistiska konplotten” att mörda Kirov. ”Konplotterna” mot andra sovjetiska ledare är inte ett dugg mer trovärdiga – i själva verket ännu mindre. Ta Dreitzers aktiviteter, en underordnad i konspirationen på grund av det faktum att han inte ingick i det styrande centrumet. Hur ofta mötte denne agent för centrumet sina huvudmän? ”Redan i september-oktober 1931 hade I N Smirnov i Sovjetunionen talat om nödvändigheten att sätta kurs på terroristiska kampmetoder. Och hösten 1932 hade Dreitzer i Smirnovs bostad av denne fått direkt anvisning om att organisera terrordåd mot Stalin och Vorosjilov... Våren 1933 upprepade Mratjkovski det trotskij-zinovjevskas centrums anvisningar om forcerad användning av terror mot SUKP(b):s och sovjetregeringens ledning.” (1600.)

Dreitzer, som bodde i Moskva och var en mycket viktig kugge i konspirationen, träffade en representant för terrorist-centrumet endast en gång om året för att få sina direktiv – en gång 1931, en gång 1932, en gång 1933 och alltid, av någon oförklarlig anledning, under hösten! Sannerligen inget välfungerande centrum. Och för att vara personer som bodde inom spår-vagnsavstånd från varandra, träffades de otroligt sällan med tanke på karaktären av det arbete som de ömsesidigt var engagerade i. Detta räcker inte. *På en sida* i anklagelseakten får vi tre olika versioner av Dreitzers aktiviteter, alla nonchalant nedtecknat av åklagaren utan några försök att påvisa de grova bristerna på överensstämmelse eller att utfråga de åtalade närmare för att bringa de olika versionerna till överensstämmelse eller fastställa en av dem som ”standard”.

”Av Mratjkovskij och Dreitzer har jag fått veta”, vittnar Reingold, ”att sommaren 1933 organiserades en trotskistisk grupp av militärer, som bestod av Schmidt, brigadchef i Röda armén, Kuzmitjev, stabschef för ett truppförband och en rad andra personer, vilkas namn jag inte känner.” (1596)

”I mitten av 1934 rapporterade Dreitzer, J. för mig, att han samtidigt förberedde mord på Vorosjilov; för detta ändamål skulle Dimitri Schmidt förberedas, vilken tjänstgjorde som kommandör i armén och inte var misstänkt inom partiet.” (1596)

Och Dreitzer deklarerar själv:

”För att verkställa terrordådet värvade jag Esterman och Gajevskij, samt år 1935 Schmidt och Kuzmitjev. De senare åtog sig att mörda Vorosjilov”. (1596)

Dreitzer-Schmidt och kompanis komplott att döda Vorosjilov dateras således från 1933; den dateras även från 1934; och sedan dateras den från 1935. De tre versionerna är inte spridda över hela protokollet. Den ena följer den andra i hälarna; de trängs med varandra och tillkännager högljutt sin oenighet. Den förbluffande nonchalanta åklagaren ställer inga ytterligare frågor. Han är nöjd. Han har till och med oförsämdheten att tillägga: ”Mratjkovski och Dreitzers vittnesmål bekräftades också av den anklagade Reingold”. Under vilka andra omständigheter som helst, i vilket annat land som helst, skulle en åklagare som kallade detta för en ”bekräftelse”, som inte brydde sig om att driva utfrågningen för att få fram en rak berättelse, som underlät att till de utpekade ställa elementära frågor som en advokat skulle ställa till en svarande i en nattdomstol – en person som stod anklagad för ett trafikbrott, inte en monst-

ruös mordkomplott – en sådan åklagare skulle för alltid stängas av från att praktisera som jurist!

Gestapos komplot mot Vorosjilov

Det fanns en annan komplot att mörda Vorosjilov, organiserad under *Gestapos* direkta direktiv, genom dess agent Franz Weiz i Moskva, i samarbete med Moskvatrotskister och ett speciellt sändebud från Trotskijs som kom från Tyskland för det ändamålet. Men trots att denna grupp höll Vorosjilov och hans bil under ständig bevakning från september 1932 till tidigt 1933 och alla tre mördarna var beväpnade med revolverar lyckades de inte genomföra det.

”Rättens ordförande: Ni skulle alltså ha utfört terrordådet, om ni hade fått ett gynnsamt tillfälle? Varför lyckades det inte?

N Lurie: Vi såg Vorosjilovs automobil, när den körde på Frunsegatan. Den körde allt för fort. Det är hopplöst att skjuta på en automobil som kör fort; vi kom till den slutsatsen, att det var meningslöst.

Rättens ordförande: Ni lyckades få se kamrat Vorosjilovs bil?

N Lurie: Både jag och en annan medlem av vår grupp, Paul Lipschitz, såg den.

Rättsordföranden: Upphörde ni att skugga kamrat Vorosjilovs bil?

N Lurie: Ja.

Rättsordföranden: På vilka grunder?

N Lurie: Emedan vi övertygat oss om, att det var meningslöst att skjuta med revolver.

Rättsordföranden: På vad riktade ni sedan er uppmärksamhet?

N Lurie: På att anskaffa sprängämnen.

Rättsordföranden: Vad för ett terrordåd tänkte ni utföra?

N Lurie: Ett terrordåd medelst en bomb.

Rättsordföranden: Ni sade att ni riktade uppmärksamheten på att anskaffa sprängämnen för att utföra terrordåd. Mot vem?

N Lurie: Mot Vorosjilov.

Rättsordföranden: På gatan eller inomhus?

N Lurie: På gatan.” (1614)

Och detta är slutet på Lurie-Weiz-Lipschitz-Konstant-komplotten mot Vorosjilov. Vilken avundsvärd tur att Vorosjilov har en snabb bil och snabb chaufför till sitt förfogande! Vilken tur för honom att det inte fanns en enda skarpskytt bland hans tilltänkta mördare! Vilken tur för honom att de inte kunde få tag på bomben. Eller fick de tag på den? Och om inte, varför inte? Hade de inte både *Gestapo* och centrumet bakom sig? Men oavsett vad de gjorde, vad hände med gruppen från 1933 och framåt, åt vilket håll vände de sina gäckade avsikter – domstolens protokoll har helt enkelt inget att säga om detta. Högt placerade arméofficerare, som måste ha varit nära Vorosjilov under de tre åren som följde efter att komplotten planerades 1933 (eller var det 1934? eller 1935?), män som var oförskräckta, beslutsamma och uppfinningsrika, misslyckades icke desto mindre t o m med att rikta en pistol mot Röda arméns ledare och detta trots det faktum att de hade en sådan mängd kvalificerade medarbetare (inklusive det ingalunda förlamade *Gestapo*) till sitt förfogande.

Luries misslyckade mord

Det är klart som korvspad att Vorosjilov, precis som Mussolini, var osårbar för alla terrorförsök, speciellt de som helt och hållet hade arrangerats i GPU:s polishjärnor. Han är inte ensam heller. Alla andra stalinistiska ledare har begåvats med osårbarhet. Det verkar som om N Lurie fortsatte till Tjeljabinsk för att utöva sitt yrke som läkare, vilket han, som vi är redo att tro, är långt bättre kvalificerad för än för mordyrket. M Lurie, Trotskijs andre agent, instruerar honom från Moskva att mörda Ordzjonikidze och Kaganovitj som är på väg att besöka traktorfabriken i Tjeljabinsk. N Lurie accepterar uppdraget. Hur går det? Domstolens protokoll konstaterar bara lakoniskt: ”Han lyckades likväl inte att utföra sin avsikt”.(1614) Inte ett ord mer om denna komplott. Hade även Ordzjonikidze och Kaganovitj snabba bilar och chaufförer? Planerade N Lurie att själv ta hand om båda? Eller, med misslyckandet att mörda Vorosjilov i åtanke, planerade han att denna gång spränga dem med en bomb? Hade han färdigställt bomben eller hade han inte hunnit med det heller? Vi vet inte, för ingen berättar något för oss.

Vi får emellertid veta att från 1933 till 1936 tycks inte N Lurie sysslat speciellt mycket med terrorism. Hade denna mycket misslyckade mördare blivit bitter eller avskräckt av sina misslyckanden? Eller hade han bara fuskat med mord under sin fritid? Hur det än må vara med den saken så tycks den man som hade skickats till Ryssland speciellt för att utföra mord inte ha lyft ett finger mellan tiden för sitt oförklarliga misslyckande i Tjeljabinsk och återkomsten till Leningrad 1936. Och bara så där apropå instruerade M Lurie honom den 2 januari 1936 att skjuta Zjdanov, ledare för Leningrads partiorganisation, under den kommande 1:a majdemonstrationen. N Lurie införskaffade själv en revolver (ingen bomb denna gång heller; han vägrade helt enkelt lära av sin egen erfarenhet) och avreste till Leningrad.

”Rättsordföranden: När tog ni hand om vapnet?

N Lurie: I mars 1936.

Rättsordföranden: Vad slags revolver var det?

N Lurie: Det var en browning.

Rättsordföranden: En hurudan? En mellankalibrig?

N Lurie: Ja.

Rättsordföranden: Lyckades ni komma in på Urtskijtorget med demonstrationståget?

N Lurie: Ja.

Rättsordföranden: Varför lyckades ni inte utföra attentatet mot Zjdanov?

N Lurie: Vi gick för långt ifrån.” (1614)

Lyckosamma Zjdanov!

Men se hur noggrant minutiös domstolen är när det gäller att fastställa inte enbart märket utan även kalibern på revolvren som aldrig användes, hur noggrann är man inte när det gäller sådana här otvetydigt viktiga punkter. Den är inte av kaliber .22 eller kaliber .45; det är inte en Smith & Wesson eller en Parabellum; det är inte ett luftgevär eller en vattenpistol. Det är en mellankalibrig Browningrevolver. Vilken betydelse har sådana frågor när (och om) ett terroristiskt centrum bildats, vilka som faktiskt var medlemmar av det, vem som reste till Leningrad och när och tusen andra trivialiteter – när väl domstolen triumfartat etablerat det faktum, så ytterst och slutgiltigt avslöjande för alla anklagade, deras förfäder och deras avkomma, att N Lurie hade en mellankalibrig Browningrevolver. Man kan beklaga att den framstående juristen försummade att även fastställa om vapnet var laddat och med ett fullt magasin med kulor – men vi är redo att tro detta! – men vad han så ovedersägligt fastställde,

så mödosamt, så noggrant borde ge en bestående bild av den stalinistiska modellen av rättvisa.

Komplotterna mot Stalin

Om Vorosjilovs, Kaganovitjs, Ordzjonikidzes och Zjdanovs liv är förtrollade, då är Stalins liv verkligen legendariskt i sin osårbarhet. Till skillnad mot Akilles, vars häl så dödligt undgick att doppas i det magiska skyddande vattnet, tycks det inte finnas någon del av Stalin som inte är skyddad mot mördarnas stämplingar.¹⁷

Ett stort antal män fick i uppdrag att mörda Stalin, det främsta målet för konspiratörernas giftiga personliga hat. Som vi sett hade Bakajev fått i specialuppdrag att organisera ett attentatsförsök mot Stalins liv så långt tillbaka som hösten 1932. Ingenting tycks ha blivit av detta. Andra var inblandade eller utsedda. Vi läser: ”Hösten 1932 inträdde Pikel i den terroristiska kamporganisation, vars ledare Bakajev var, och samtyckte till att delta i attentatet på kamrat Stalin. Pikel bekräftar Reingolds och Bakajevs uppgifter, att Zinovjev direkt ledde förberedelsen av detta attentat... Pikel kompletterar Bakajevs uppgifter och framhåller, att Bogdan hösten 1933 gjorde ett nytt attentatsförsök mot kamrat Stalin. ... Pikel berättar vidare om förberedelsen till terrordådet mot kamrat Stalin 1934. Här bestod Pikels deltagande däri, att han satte Bakajev i förbindelse med Radin, som Pikel förberett till att utföra terrordådet.” (1603) Inget tycks ha blivit av dessa komplotter heller.

Vidare: ”Till svar på en fråga av ordföranden, kamrat Ulrich, beträffande hans, Zinovjevs, andel i förberedelsen till terrordådet mot kamrat Stalin, svarar Zinovjev, att han deltagit däri och att han kände till två attentatsförsök mot kamrat Stalins liv, i vilka Reingold, Dreitzer och Pikel deltagit. Zinovjev bekräftar även, att han rekommenderat sin privatsekreterare Bogdan åt terroristgruppernas ledare, Bakajev, som verkställare av mordet på kamrat Stalin.”(1607) Inget resultat åstadkoms av denna grupp ränksmidare som har en annan sammansättning än de som redan nämnts – en skillnad som åklagaren, vilket säger sig självt, inte nämner, hänvisar till eller försöker reda ut. Notera också det faktum att Bogdan rapporteras ha begått självmord hellre än att mörda, trots alla trägna uppmaningar från sin överordnade Bakajev.

Vidare – och detta nämns för första och enda gången i åklagarens slutord: ”Reingold rekryterade två terrorister, Krivosjkin och Vigilanskij, som skulle genomföra mordet på kamrat Stalin”.(1629) [Detta citat finns inte med i det officiella, förkortade svenska protokollet – *Red*]

Lägg till dessa, det mer än halva dussin terrorister som Trotskij, som uppenbarligen inte hade tillräckligt förtroende för de inhemska mördarnas kvalifikationer, på eget bevåg skickade till Moskva. ”Rannsakningen har fastställt att de anklagade V Olberg, Berman-Jurin, Fritz David (Krugljanskij), Moisej Lurie, Natan Lurie och några andra vid olika tider skickades som dylika agenter från Berlin till Moskva. Av L D Trotskij och hans son Sedov (L L Trotskij) fick de direkt i uppdrag att till varje pris organisera mord på kamraterna Stalin, Vorosjilov, Kaganovitj och andra partiledare.” (1593)

Trots detta, med alla dessa män som arbetade målmedvetet, vissa av dem så länge som under fyra år, med sådana resurser (*Gestapo*!) till sitt förfogande som förkrigsterrorister aldrig ens kunde drömma om, lyckades man inte tillfoga Stalin ens en skråma. Kunde inte en av dem få tillgång till honom på hela denna tid? De tilltänkta mördarna träffade honom många gånger: David vid Kominterns kongress, Mratjkovskij under en privat intervju, Bogdan i sekretariatet – tre av tretusen tillfällen. Berodde det på att mördarna var försagda, obeslutsamma själar?

¹⁷ Förresten sägs i anklagelseakten också att de anklagade hade konspirerat för att mörda Kossior och Postysjev. Men ingenstans i protokollet finns en enda hänvisning till något försök att ta deras liv, eller någon person som har fått i uppgift att göra ett sådant försök. En bagatell? En bagatell! *MS*

Här har vi en beskrivning av en av dem – ingalunda avvikande från de övriga – som ges av Vysjinskij själv: ”Just Bakajev, som är känd för att vara en illvillig hatare, som en beslutsam man, som en uthållig och envis man med en mycket stor viljestyrka, med en stark karaktär och uthållighet, som inte skulle rygga tillbaka från alla medel för att uppnå de mål han själv har tagit”. Män som dessa, veteraner från konspirativt arbete, veteraner från revolutionen, veteraner från inbördeskriget, arbetade under fyra år och uppnådde, förutom Kirovs död, ingenting – absolut ingenting.

”Kanske det mest betydelsefulla faktumet i Moskva” skriver en cynisk borgerlig recensent, ”är att det under den sista veckan kom fram nästan ingenting som inte direkt eller indirekt var till Stalins personliga fördel. Han trädde fram ur domstolsprotokollet så stor att till och med hans värsta fiender grälade över äran att få döda honom; så välskyddad att de tilltänkta mördare som satt i hans närvaro inte vågade trycka in avtryckaren; så avgudad att Zinovjevs sekreterare hellre gjorde självmord än att döda Stalin; så tursam att alla komplotter mot honom misslyckades; och slutligen så vis att en hel drös med bolsjeviker med avsikt att döda honom inte försökte rättfärdiga sig själva genom att yttra ett enda kritiskt eller kränkande ord mot den Perfekte diktatorn”. (*Time* 31 augusti 1936.)

Konspirationen lyckades inte åstadkomma någonting! Och anledningen till att det inte blev något resultat är att det inte fanns någon konspiration.

Hur bekännelser erhålls

Parmenio: Hör på! Hör på! Du har redan övertygat mig helt. Javisst, jag vill göra allt. Jag vill det, jag skall säga det till din far, att han inte ska utväxla dig förrän i morgon. Varför först i morgon – det vet jag inte! Det behöver jag inte veta! Det behöver inte heller han veta. Det räcker med att jag vet att du vill det. Och jag vill allt vad du vill. Vill du inget mer? Skall jag inte göra något mer? Skall jag springa genom eld för din skull? Störta mig från en klippa för din skull? Befall bara, men kära unga vän, befall! Jag skall göra allt för dig! Säg bara ett ord och jag kommer att begå ett brott, ett skurkstreck för din skull! Jag ryser faktiskt; men när du vill prins, vill jag, vill jag –

– GE Lessing, *Philotas*, Sc.v.

Ett argument som stalinister mycket ofta och triumfatoriskt använder sig av för att göra en annars otrolig historia trovärdig är att bevisen gavs frivilligt av de anklagade själva, att de vägrade att använda sig av advokater och medgav sin skuld. De svarande bekände! De flesta ”bekännelsernas” helt motsägelsefulla karaktär har vi redan fastslagit; i det som fortfarande återstår att skriva ska vi fastställa att de övriga ”bekännelserna” har samma värde, det vill säga, inget värde alls. Men det obestridliga faktumet kvarstår att det åtminstone såg ut som om de anklagade frivilligt gav sina självanklagande vittnesmål.

Vid en undersökning visar sig ”bekännelserna” som stalinisterna så stolt hänvisar till vara ytterligare ett obevekligt fördömande av den regim som såg till att ett sådant spektakel uppfördes. Vi har tillräckligt med material till vårt förfogande för att kunna göra oss en bild av hur bekännelserna erhöles.

För det första undviker åklagaren noggrant alla hänvisningar till hur komplotten upptäcktes, eller varför det tog GPU – den effektivaste och obarmhärtigaste poliskåren i hela världen – så lång tid att avslöja den. Likt så många andra sidor av rättegången saknar även detta motstycke. Vem berättade för myndigheterna om centrumets existens och dess komplot, det viss säga, vem var den förste att berätta? Vem var den man, eller de män, som först gav myndigheterna ledtråden som ledde fram till hela konspirationen avslöjades? Om detta finns inte en stavelse någonstans. Trots att detta är det mest grundläggande och brukliga i alla rättegångar som har den minsta likhet med denna.

Det inofficiella svaret på denna fråga, som redan ställts av andra, ges i Kominterns organ:

”Det skulle ha varit ett mycket allvarligt misstag att göra detta känt och på så sätt hjälpa Sovjetunionens fiender att förfina sina metoder och skydda sig själva mot att gripas i framtiden”.
(*Rundschau*, vol. V nr 42 sid 1779.)

Detta är rent nonsens. Om det hade funnits en komplott finns det, tycks det, endast tre möjliga sätt som myndigheterna kan ha upptäckt den på: av en tillfällighet eller genom att någon av komplottens deltagare ofrivilligt hade gjort ett misstag, vilket är samma sak; genom att en eller flera av komplottens deltagare drabbats av samvetsförebåelser och frivilligt överlämnat information till polisen; genom att en hemlig agent, som arbetat under täckmantel bland deltagarna i komplotten, överlämnat en rapport till hans verkliga överordnade. I vilket som helst av dessa tre alternativ – de enda möjliga – är *Rundschau*s förklaring, hur gåtfull och imponerande den än är tänkt att låta, bara struntprat. Om något av dessa tre var orsaken har åklagaren absolut ingen orsak att inte bekantgöra det. Om så inte är fallet – och det är det inte – är det på grund av att de första nyheterna om konspirationen inte kom från de anklagade till åklagaren utan tvärtom. Med andra ord: åklagaren hittade på komplotten och tvingade de anklagade att spela upp den under rättegången.

Låt oss undersöka hur denna förklaring passar ihop med de faktiska förhållandena kring ”bekännelserna”.

Ta SR-ledarnas rättegång 1922. De anklagades för att de, med vapen i hand och i samarbete med de Allierade, hade planerat att störta sovjetregeringen, för att ha mördat bolsjevikledaren Volodarskij och för att Dora Kaplan hade försökt mörda Lenin. De tolv män och kvinnor som stod inför rätta var aldrig anhängare av proletariats diktatur eller sovjetregeringen. De hade planlagt en väpnad kamp mot sovjeterna och för den så kallade konstituerande församlingen och gjort det med stöd från de allierade imperialisterna på grund av att, som de sa, den ”Ryska demokratin” fortfarande var i allians med England, Frankrike, Belgien, Italien och USA. Dessa fakta fördes inte fram under rättegången med hjälp av eländiga och suspekta ”bekännelser” som utmärkte rättegången i augusti 1936; inga vittnen behövdes för att bevisa anklagelserna; ingen, någonstans, försökte förneka dem. Faktum är att när Emil Vandervelde, de anklagades belgiske socialistiska advokat, sammanfattade anklagelserna konstaterade han: ”Socialistrevolutionärerna medger detta faktum och är stolta över det. ... Socialistrevolutionärerna medger detta faktum och är bara ledsna över att de inte lyckades föra detta [det väpnade försvaret av den konstituerande församlingen] till ett framgångsrikt slut. ... Socialistrevolutionärerna medger att detta [att de fört en väpnad kamp mot sovjetregeringen] är ett obestridligt historiskt faktum”. (*The Twelve Who Are to Die*, Berlin 1922, sid 62)

De åtalade förnekade dock ansvar för mordet. Men i detta fall var åtminstone anklagelserna historiskt och politiskt rimliga, vad man än anser om de konkreta bevisen mot de åtalade. Varenda en av de tolv åtalade var inte bara en uttalad och bitter motståndare till sovjetregimen, utan också en sedan lång tid tillbaka försvarare av den individuella terrorismens teori och praktik mot varje despotism, där de inbegrep såväl den tsaristiska regimen som den bolsjevikiska regimen.

Men i rättegången 1936 mot de gamla bolsjevikerna? Aldrig har verkliga terrorister, inte ens de mest ångerfulla, inför en domstol gjort sådana påståenden som de som här kom från alla anklagades läppar! De smädade sig själva och varandra; de förbannade varandra som ”galna fascistiska hundar”; de tävlade framgångsrikt med åklagaren i att förtala sig själva, bräckte honom – ingen enkel sak när man läser smädelsernas lexikon skrivet av Vysjinskij; de krålade i stoftet, de förödmjukade sig själva offentligt på ett fullständigt omänskligt sätt; de lade även till anklagelser som åklagaren inte nämnt, lämnade frivilligt information som inte efterfrågats. Inte en enda av dem, som under så många år hade genomgått av en okontrollerbar fientlig-

het mot den stalinistiska regimen, så fyllda av häftigt hat mot partiledningen, hade en stavelse av kritik att komma med mot Stalin, hans styre eller hans politik. Tvärtom överträffade de varandra i lovtal över hans storhet och de fantastiska prestationer som Sovjetunionen hade gjort under hans begåvade och inspirerande ledarskap.

Ingen som är vid sina sinnens fulla bruk kan läsa de tilltalades vittnesmål och dra slutsatsen att de avgavs på ett normalt sätt och att de ens på ett ungefär överensstämmer med sanningen? Några få exempel:

Vysjinskij: Vari kom gruppens verksamhet till uttryck?

Zinovjev: Det huvudsakliga i dess verksamhet bestod i förberedelse av terrordåd.

Vysjinskij: Mot vem?

Zinovjev: Mot ledarna.

Vysjinskij: D. v. s. mot kamraterna Stalin, Vorosjilov och Kaganovitj? Var det ert centrum, som organiserade mordet på Kirov? Blev mordet på Sergej Mironovitj Kirov organiserat av ert centrum eller av någon annan organisation?

Zinovjev: Ja, av vårt centrum.

Vysjinskij: Var ni, Kamenev, Smirnov, Mratjkovskij och Ter-Vaganjan medlemmar av detta centrum?

Zinovjev: Ja.

Vysjinskij: Således har ni alla organiserat mordet på kamrat *Kirov*?

Zinovjev: Ja.

Vysjinskij: Således har ni alla mördat kamrat Kirov?

Zinovjev: Ja.

Vysjinskij: Sitt ned.”(1598)

Vad påminner dessa dialoger oundvikligen om? Frågorna från en sträng rektor och en felande elev som tvingats lära sina svar utantill, utan att nödvändigtvis förstå eller tro på dem. Eller detta:

”Vysjinskij: ... Anklagade Zinovjev, var ni också organisatör av mordet på kamrat Kirov?

Zinovjev: Enligt min mening har Bakajev rätt, när han säger att jag – Zinovjev samt Trotskij och Kamenev i främsta rummet är de verkliga och egentliga upphovsmännen till det skändliga mordet på Kirov, emedan vi organiserade det förenade terroristiska centrum. Bakajev spelade härvid en betydande, men alls inte den avgörande rollen.

Vysjinskij: Den avgörande rollen tillhör er, Trotskij och Kamenev. Anklagade Kamenev, ansluter ni er till Zinovjevs förklaring, att ni, Trotskij och Zinovjev var huvudorganisatörerna, medan Bakajev spelade den praktiske organisatörens roll?

Kamenev: Ja.” (1603)

Och detta:

”Vysjinskij: Hur skall man bedöma de artiklar och deklarationer, ni skrev 1933 och i vilka ni gav uttryck åt er hängivenhet för partiet. Bedrägeri?

Kamenev: Nej. Värre än bedrägeri.

Vysjinskij: Trolöshet?

Kamenev: Värre.

Vysjinskij: Värre än bedrägeri, värre än trolöshet – kan ni finna ordet. Förräderi?

Kamenev: Ni har funnit det.

Vysjinskij: Anklagade Zinovjev, bekräftar ni det?

Zinovjev: Ja.

Vysjinskij: Förräderi, trolöshet, dubbelpolitik?

Zinovjev: Ja.” (1604f)

Och detta:

”*Vysjinskij:* Er kamp mot partiets och regeringens ledning leddes således av personliga och nedriga motiv – av personlig maktlystnad?

Kamenev: Ja, av vår grupps maktlystnad.

Vysjinskij: Finner ni inte, att här ingenting gemensamt finnes med samhällseliga ideal?

Kamenev: Det finnes det gemensamma, som revolutionen och kontrarevolutionen har gemensamt med varandra.

Vysjinskij: Ni står således på kontrarevolutionens sida?

Kamenev: Ja.

Vysjinskij: Ni är således klart medveten om, att ni kämpar mot socialismen?

Kamenev: Vi är klart medvetna om, att vi kämpar emot partiets och regeringens ledning, vilka för landet till socialismen.

Vysjinskij: Därigenom är ni också mot socialismen.

Kamenev: Ni drar historikernas och åklagarens slutsats.”(1605)

Om något gör kommentarer överflödiga, så är det väl just sådana citat? Detta är inte det värsta, för på andra ställen, och ofta, överträffar de åtalade dem med god marginal och glömmer sin roll: de talar som mången åklagare fram tills skillnaden mellan de som står i förhörsbåset och de utanför blir rent formell. Till exempel:

”Upprörd över Kamenevs undanflykter, säger Reingold: ’Det är inte värt, att Kamenev här försöker spela oskuld. Han är en durkdriven politiker, som skulle gå över berg av lik för att nå makten. Och inte skulle han väl heller rygga tillbaka för att undanröja en eller två terrorister? Ingen kommer att tro honom!’” (1605.)

”*Vysjinskij:* Tillhörde ni formellt partiet?

Holtzman: Ja.

Vysjinskij: Var ni samtidigt trotskist?

Holtzman: Ja, jag var trotskist.

Vysjinskij: Och...

Holtzman: Kontrarevolutionär.

Vysjinskij: Och bedrev dubbelpolitik?

Holtzman: Ja.” (1613)

Man kan inte komma fram till någon annan slutsats än att ”bekännelserna” gjordes på beställning. De tilltalade måste själva ha befunnit sig under moraliskt, psykiskt eller fysiskt tvång för att göra den typ av bekännelser som de gjorde. Om de verkligen gjorde det självmant borde de ha överlämnats, inte till bödeln, utan till en institution för behandling av sinnesförvirring.

Holtzman vittnar om att en av konspiratörernas kodböcker var *Tusen och en natt*. Vi kan inte påstå att de historier som de åtalade framfört så oberört och nonchalant kommer från de

arabiska nätterna, för den innehåller inget som kan jämföras med vittnesmålen när det gäller ren fantasi.

Hur erhöles beränelserna? Vi vet numera hur liknande beränelser erhölets i andra rättegångar, där liknande förbluffande vittnesmål avgivits med likadan endräkt och nit som under rättegången i augusti 1936. Alla rättegångar mot politiska motståndare, verkliga och påstådda, det vill säga alla rättegångar som varit offentliga, har varit monotont identiska under Stalins väld: Inga dokument, inga materiella bevis, inget skrivet har åberopats, alla bevis har inskränkts till "spontana" och "frivilliga" beränelser från den undantagslöst ångerfulla anklagade. Så har det varit alltsedan Sjachty-rättegångens dagar [1928] fram till Zinovjev-rättegången.

"Mensjevikrättegången" 1931

Ta fallet med rättegången mot den så kallade "mensjevikiska fackföreningsbyrå" 1931. En av huvudanklagelserna i åtalet, som alla anklagade inte enbart snabbt och kraftfullt förklarade sig skyldiga till, utan som de också omedelbart satte igång med visa med detaljerad muntlig bevisning, var att den mensjevikiska byrå i Sovjetunionen (som till nio tiondelar bestod av före detta mensjeviker som blivit stalinister, i likhet med nio tiondelar av alla mensjeviker i Sovjetunionen) hade planerat en kontrarevolutionär sabotagekampanj vid ett möte med Rafael Abramovitj, en landsflyktig mensjevikmedlem i Byrå för Socialistiska arbetarinternationalen (SAI, Andra internationalen). Även om tidsangivelsen till viss del är vag angav åklagaren och de "svarande" den ungefärliga perioden för Abramovitjs illegala resa till Moskva: mellan mitten av juli och mitten av augusti 1928.

De klumpiga träskallar som hittat på detaljerna i "komplotten" hade försummat att kontrollera Abramovitjs rörelser i Europa under den viktiga månaden. Resultatet blev att Abramovitj kunde lägga fram ett felfritt alibi för den period då han antogs ha konspirerat illegalt i Moskva och på andra platser i Sovjetunionen. Från Berlin offentliggjorde Abramovitj följande uttalande, som talar för sig själv:

"Jag har redan informerat domstolen i Moskva och jag har offentligt förklarat att jag tillbringade juli månad i Plau (Mecklenburg) fram till den 30, som jag nu kunnat fastställa och inte fram till den 26. Detta har redan bekräftats i pressen av Kurt Grossman, ordförande för det tyska Förbundet för mänskliga rättigheter. Jag är nu i besittning av en attesterad deklaration från ägaren av Wendenburg Hotel, i Plau, som bestyrker att jag bodde i hans hus utan avbrott från 9 till 30 juli 1928. Jag har också ett edsvuret uttalande från den förre ägaren av Strand Hotel, där jag bodde under de första dagarna av min vistelse i Plau, liksom ett antal andra vittnesmål från personer vars bekantskap jag gjorde i Plau vid den tiden.

Frågan blir värre för Krylenko [Vysjinskijs företrädare] vad gäller den första delen av augusti. I sin iver tog ingen av hans agenter del av det faktum att just under den tiden genomfördes en internationell socialistisk kongress i Bryssel. Vem som helst kan fastställa, på basis av protokollet från denna kongress, att från 1 till 12 augusti deltog jag i olika möten med SAI-organ (kommissioner, byrå, styrelser) så väl som kongressens sammanträden. Vem som helst som saknar tillgång till protokollet (det finns definitivt i Rjazanovs Marx-Engels-institut) kan få kännedom om det i *Pravda* från 5 augusti 1928 (nr 181) eller *Rote Fahne* från 7 augusti 1928.

Sålunda har det fastställts att jag inte befann mig i Moskva sommaren 1928."

(*Le Procès de Moscou et l'Internationale Ouvrière Socialiste*, Bryssel 1932, sid 33)

Man behöver inte dela Abramovitjs politiska åsikter – författaren gör det inte, till exempel – för att kunna känna igen en komplott när den avslöjas så tydligt. Men Abramovitjs fullt bindande avslöjande är bara inledningen på vidare avslöjanden som är av ännu större betydelse som kastar ett starkt vitt sken i det sista obskyra hörnet av inte bara i 1931 års

rättegång, utan även på den senaste rättegången. Bland de så kallade mensjeviker som ”bekände” så entusiastiskt vid rättegången 1931 fanns den inte okände Suchanov. Några år senare bekantgjordes detaljer om *varför* och *hur* hans och de övrigas bekännelser kom till i de ryska mensjevikernas utländska organ, genom ett brev som smugglats ut från Sovjetunionen, vars auktoritativa karaktär bekräftas inte bara av tidningsredaktörerna och underbyggs av vittnesmål från andra källor, utan även står klar för alla som har kännedom om Stalins GPU:s ondskefulla metoder.

”En av Poale-Zionisterna som kom ut från Verchneurskys isoleringsfängelse har berättat historien om den olycksdrabbade Suchanov. Denna berättelse har orsakat sensation bland de landsflyktiga och har även blivit känd genom andra källor.¹⁸ När Suchanov, Groman och de övriga anlände till Verchneursk, efter deras ökända rättegång, utsattes de för bojkott av alla socialistiska och kommunistiska grupper i isoleringsfängelset [*isolator*]. Eftersom det förekom motsättningar t bland dem själva blev deras moraliska situation mycket betungande. Suchanov ansökte om att få gå med i den kommunistiska fraktionen, men nekades. Allteftersom tiden gick och efter flera fruktlösa försök i samma riktning blev han alltmer överspänd och blev till slut mycket lättretlig. Han började skriva, i en alltmer bestämd och irriterad ton, deklaration efter deklaration till den Allryska centrala exekutivkommittén; och han vidarebefordrade texten i dessa deklarationer till de övriga fångarna i syfte att rättfärdiga och rehabilitera sig själv.

I dessa deklarationer hänvisar han till de tjänster han utfört för regimen och för vilka han till och med offrat sitt eget samvete för att utföra farsen med ”mensjevikrättegången”. Han berättar i detalj hur denna fars iscensattes och planerades; hur GPU dikterade varje roll; hur man på förhand nådde överenskommelser om hur vittnesmålen skulle avlämnas och så vidare. Han hävdar att inte fanns en stavelse sanning i de anklagades ord och att de hade gått med på att spela dessa tarvliga roller därför att de hade försäkrats om att detta var något som SSSR:s intressen krävde. Men, tillägger han, GPU lovade att ta detta offer med i beräkningen och förpliktigade sig högtidligt att inte verkställa rättens dom. De anklagade höll sina ord, medan GPU inte gjorde det. Nu krävde Suchanov att det löfte som givits honom skulle hållas eller så skulle han utlysa en hungerstrejk till döds. Denna hungerstrejk varade i omkring 50 dagar, med ett tillfälligt uppehåll som fängelseadministrationen lyckats framtvunga med löfte om att kontakta Moskva osv. Till slut försvann Suchanov och det är fortfarande oklart om han döddes för att sätta stopp på hans avslöjanden som var så besvärande för myndigheterna, eller om han helt enkelt överfördes till en annan plats”. (*Sotsialistitjeskij Viestnik*, nr 9 [365] 10 maj 1936 sid 15)¹⁹

Flera dagar senare upprepades innehållet i denna skrämmande redogörelse av en av de före detta ledarna för det Jugoslaviska kommunistpartiet, doktor Anton Ciliga som tillbringade en lång tid i sovjetiska fängelser på grund av opposition mot Kominterns ledning.

”Sommaren 1931 anlände huvudpersonerna i den så kallade ’Mensjevikrättegången’, rättegången mot ’Socialistbyrån’ (Groman, Suchanov, Ikov, Sjer, Ginzburg, Rubin och andra, omkring tio stycken allt som allt) till Verchneursk. GPU höll denna grupp i sträng isolering från de övriga fångarna och placerade dem i fängelset på sådant sätt att det hade minsta möjliga kontakt med varandra. GPU var uppenbarligen rädd för något – för att dessa sorgliga hjältar skulle avslöja rättegångens *hemlighet*.

Alla vi som var politiska fångar och som redan kände till hur rättegångarna mot de s k ’sabotörerna’, ingenjörer och tekniker, konstruerades²⁰; som kände till den ryska socialdemokratis politiska ställning ... tvekade inte ett ögonblick om att hela rättegången mot Byrån var en

¹⁸ Såsom den kände fransk-ryska bolsjevikern Victor Serge, som i sitt flera år i ett stalinistiskt fängelse på grund av sympatier för den trotskistiska oppositionen, och som släpptes 1936 efter allt högljuddare protester inte bara från arbetarkretsar och i revolutionära kretsar, utan även från författare och andra intellektuella. MS

¹⁹ Suchanov försvann 1934 och man trodde länge att han avrättades vid denna tid. Nu vet vi att han i stället flyttats och att han 1937 anklagades för att vara tysk spion och att syssla med anti-sovjetisk agitation. Han sköts på Stalins order den 29 juni 1940.

²⁰ Denna rättegång som hölls 1928 är även känd under namnet Sjachty-processen.

fruktansvärd intrig; med falska självanklagelser från vissa och skamlöst skvaller från andra. Vi kände även till att två av de inblandade männen, S D Braunstein och före detta gammelbolsjeviken Bazarov [ryske översättare av *Das Kapital* och partilös sedan 1917] vägrade att rakt på sak spela rollen som fogliga nickedockor i det stalinistiska GPU:s händer. De senare vågade inte ställa dem inför rätta utan tog istället hand om dem på sedvanligt administrativt sätt, utan rättegång. För vilken opartisk människa som helst, till och med en som är helt obekant med situationen i dagens Ryssland, utgör redan dessa omständigheter tillräckliga bevis på att GPU:s 'vaksamhet' inte bara var välberäknad, utan att hela rättegången till sin natur var bedräglig och avskyvärd. Hur lågt har inte revolutionen fallit, och hur väsensfrämmande för socialismen är inte ett samhälle där sådana rättegångar är möjliga!

Men trots GPU:s vaksamhet, trots offrens egen rädsla upprättades vissa kontakter med de dömda i rättegången mot Byrån. Det är omöjligt att leva månader och år i samma *Isolator*, helt avskuren från världen utanför och att inte försöka upprätta kontakt med andra celler. Människan är, när allt kommer omkring, ett socialt djur. ... Till frågan om hur de under rättegången avgav sådana uppenbara falska anklagelser och självanklagelser gav en av dem följande svar: 'Vi förstår inte själva hur en sådan mardröm var möjlig. ...' Från andra kamrater fick jag veta att bland dem fanns de som skrev om fysisk tortyr, tillämpad så att de sattes i celler där värmen växelvis höjdes till outhärdlig hetta och sänktes till långt under noll. Allt som oftast underkastades de en kombination av psyko-fysiska metoder som är så omhuldade av GPU". (*Sotsialistitjeskij Vestnik*, nr 10 [366] 27 maj 1936 sid 8)

Slutligen citerar vi en annan Ciliga-artikel som kastar ljus över just vilka slags argument som GPU:s snutar använder för att bryta ner motståndet hos blivande "bekännare".

"Jag blev även här [i ett Leningrad-fängelse] bekant med de metoder med vilka vissa sabotör-rättegångar förbereddes och organiserades. En av de män som 'bekände' berättade följande för mig: 'De höll mig isolerad under fem månader, utan tidningar, utan tobak, utan att jag tilläts ta emot paket [med mat och kläder] eller träffa min familj. Jag svalt och torterades av ensamhet. De krävde hela tiden att jag skulle erkänna mig skyldig till sabotagehandlingar som aldrig hade ägt rum; jag vägrade ta ansvar för brott jag aldrig begått – jag var rädd för konsekvenserna av sådana grava självanklagelser, men åklagaren fortsatte att försäkra mig att om jag verkligen var för sovjetmakten, som jag sa att jag var, då måste jag bevisa det i handling: sovjetmakten behövde min beaktelse och därför måste jag göra det. Jag behövde inte vara rädd för konsekvenserna eftersom sovjetmakten skulle ta min oreserverade beaktelse med i beräkningen och ge mig möjlighet att arbeta [han var en ingenjör] och låta mig sona mina synder genom arbete. Jag skulle genast få ta emot besök från min familj, få tidningar och paket och gå ut på promenader. Men om jag envisades med att hålla tyst skulle jag behandlas hänsynslöst. Och inte bara jag skulle utsättas för tvångsåtgärder utan även min fru och mina barn skulle förföljas. ... Under flera månader vägrade jag kapitulera, men sedan blev det så hårt, jag var så ensam, att det tycktes mig som om framtiden inte skulle kunna utsätta mig för något värre. I vilket fall som helst blev jag likgiltig för allt. Sedan började skriva under allt åklagaren krävde'. Konsekvenserna? Han tilläts omedelbart att ta emot tidningar, besök, böcker och paket och överfördes till en gemensam cell. GPU höll sitt löfte. Hans situation förbättrades genom hans falska självanklagelser (och hans anklagelser mot andra, även om han inte nämnde något om dem direkt till mig). ... I detta fängelse träffade jag senare på många liknande fall". (*New Militant*, 18 april 1936.)

Dessa avslöjanden tillhandahåller en ovärderlig och helt passande länk till den kedja med vilken vi kan nagla fast förövarna av denna skamliga komplott! Nu kan vi förstå, klart och tydligt, *precis* hur beaktelserna erhöles från fångarna. Nu kan vi förstå, klart och tydligt, vad som redan var underförstått i omständigheterna kring rättegången men som, så att säga, krävde extern bekräftelse.²¹

²¹ Numera finns mycket mer dokument och vittnesmål om hur beaktelser framtvingades. En utförlig och bra redogörelse är Arthur Londons [Bekännelsen](#) som handlar om Slansky-rättegången i Tjeckoslovakien 1952, där London var en av de åtalade som slapp dödsstraff och senare släpptes och återupprättades.

De sexton anklagade var inte oppositionella! Varenda en av de kända männen – förutom de som uppenbart var GPU:s polisagenter – hade kapitulerat inför Stalin: Zinovjev, Kamenev, Jevdokimov, Bakajev, Pikel, Holtzman, Reingold, M Lurie – dessa var *alla före detta* zinovjeviter; Smirnov, Ter-Vaganjan, Mratjkovskij, Dreitzer – alla dessa var före detta trotskister. Mellan 1927 och 1935 kapitulerade *alla* dessa män en gång, två gånger och vad gäller Zinovjev och Kamenev fem gånger inför Stalin. De deklarerade gång på gång sin önskan att ”tjäna partiet” vilket innebar, som de visste att det innebar, att tjäna Stalin och hans klick; de väddade gång på gång om en möjlighet att få tjäna.

Den misstänksamma byråkratin höll alltid en viss distans mellan sig själv och de krypande kapitulanterna. Den behöll dem för offentlig uppvisning – som i fallet med den obscena paraden med Stalins högljutt ångerfulla före detta motståndare vid 17:e partikongressen. Den hyrde ut dem till tekniska, administrativa och journalistiska arbeten, men höll dem på ett säkert avstånd från politiska positioner med möjlighet att påverka och på än längre avstånd från makten. Den höll dem i en retsam reserv, som en källa från vilken man kunde välja ut syndabockar närhelst något gick fel. Politiskt kastrerade och demoraliserade, de allra flesta fysiskt nedbrutna och allesammans moraliskt nedbrutna, sjönk de till en punkt där de alltid var redo att lyda Stalins befallningar till och med när han hade fängslat eller deporterat dem. Det blev deras förvrängda sätt att tjäna revolutionen.

Var de fega? Inte i ordets vanliga bemärkelse; få av dem i alla fall. Om de genom att kapitulera trodde att de kunde undvika fängelsestraff och till och med ännu värre saker var det för de flesta bara på grund av att de trodde att frihet, till och med under den stalinistiska regimen, skulle hålla deras kontakt med partiet levande. De skulle på detta sätt, trodde de, kunna vara till nytta för saken, medan de som döda eller i fängelse inte skulle kunna vara det; och en dag, i ett avgörande ögonblick, skulle de kunna vara till till större hjälp åt revolutionen.

När man känner till kapitulanternas historia och psykologi kan man sluta sig till vad som faktiskt hände och hur det hände. När man vet att GPU:s offer helt och hållet var i dess våld – fysiskt såväl som politiskt – sade GPU till dem (och som vi nu vet att de sagt till åtalade i liknande rättegångar före denna) att om de verkligen var lojala mot regimen, *verkligen* lojala mot partiet (läs: Stalin), *verkligen* ångerfulla för sina synder och redo att sona dem kunde de visa det ”genom handlingar”.

Det *finns* terroristiska stämningar i landet, speciellt bland landets ungdomar. Man behöver bara läsa den avslöjande rapporten som ordföranden för det kommunistiska ungdomsförbundet, Lukjanov, gjorde till plenumarmötet för denna organisations Nizjnij-Novgorod-distrikt (*Komsomolskaja Pravda*, 16 september 1936) för att få rikliga bevis på den punkten. Dessa stämningar måste motverkas. Dessutom blir faran för att nazisterna startar krig mot Sovjetunionen allt mer hotande och landet måste förberedas för det. Låt dessa nedbrutna före detta oppositionella ”bekänna” terroristiska brott och de kommer att hjälpa till att skingra e terroristiska stämningarna bland ungdomen i kraft av deras egna fruktansvärda exempel. Låt dem peka ut nazisterna, som mördare, och det kommer att stärka Sovjet och världssopinionen mot de redan hatade fascisterna. Låt dem, framför allt, blanda in Trotskij i mordkomplotten och på så sätt hjälpa till med att misskreditera en ”gemensam fiende” och de kommer att bevisa att de *inte* är förhårdade trotskister, att Trotskij även är deras fiende genom att brännmärka honom som mördare – fascistisk mördare.

På detta sätt hölls pistolen mot deras huvuden. Och dessa män, eller varelser som en gång var män, men vars anda Stalin kunde skryta över att ha fullständigt krossat, gick med på den usla uppgörelsen. Hur troget de genomförde sin del framgår av vittnesmålen. Men redan ordsvallet i deras svar, den onödigt överdrivna självförnedringen, det nonchalanta sätt på vilket de grävsta brotten begicks, de flagranta motsägelserna och överdrifterna i vittnesmålet var den

väg som de åtalade valde för att låta hela världen förstå att deras ”bekännelser” inte skulle tas på allvar. Man kan upptäcka sådana försök genomgående i vittnesmålen: sardoniska medgivanden, medgivanden med uppenbar dubbelmening, medgivanden som inte erkänner någonting överhuvudtaget. I det ena vittnesmålet efter det andra får man ett klart intryck av att åtminstone de huvudåtalade, så subtilt som uppgörelsen med GPU tillåter, *parodierar sitt framträdande*. På andra ställen talar de som om de fogar sig efter åklagaren, och försöker tillgodose hans krav på gynnsamma svar på frågor.

Smirnov, till exempel, ”vände sig till Ter-Vaganjan, Mratjkovskij och Dreitzer och sade: ’Ni vill ha en ledare? Nåväl, tag mig’.” (1628)

Återigen, efter att under flera minuter ha talat om ”centrumet”, vilka direktiv han gav, hans medlemskap i det och liknande, svarade Smirnov på frågan om när han utträdde ur centrumet:

”Jag tänkte inte ens på att utträda. Där fanns ingenting att utträda ifrån.

Vysjinskij: Fanns det ett centrum?

Smirnov: Vad för ett centrum” (1608)

Många av Kamenevs svar, där vissa citerats ovan, ges på samma kryptiska sätt. Han låter inte åklagaren anklaga honom för enbart bedrägeri; det är något värre, det är till och med värre än trolöshet. Är det förräderi? ”Ni har funnit det”, svarar Kamenev.

Eller följande dialog mellan Zinovjev och Vysjinskij:

”*Zinovjev*: ... Smirnov ... har beskyllt mig för att jag ofta talar osanning. Ja, jag har ofta talat osanning. Jag har talat osanning från det ögonblick, då jag beträdde vägen att bekämpa det bolsjevistiska partiet. För så vitt även Smirnov beträtt denna väg, talar även han osanning. Men skillnaden mellan honom och mig består tydligen däri, att jag är fast och fullständigt besluten att i denna minut säga hela sanningen, medan han tydligen fattat ett annat beslut.”

Vysjinskij: Men nu säger ni hela sanningen?

Zinovjev: Nu säger jag oförbehållsamt hela sanningen.

Vysjinskij: Kommer ni ihåg, att ni på Högsta domstolens Militärkollegiums sammanträde den 15-16 januari 1935 likaledes påstod, att ni talade hela sanningen?

Zinovjev: Ja, den 15-16 januari sade jag inte hela sanningen.

Vysjinskij: Ni försäkrade, att ni talade hela sanningen, men ni gjorde det inte.”.(1606)

Sitt slutanförande inför domstolen inleder Jevdokimov så här: ”Vem kommer att tro oss...?” och lägger till följande: ”Vem kommer att tro oss, som stått inför rätten som ett kontrarevolutionärt banditband, som fascismens och *Gestapos* bundsförvanter?”

Jevdokimov hade rätt. Sunt förnuft, vanligt mänskligt sunt förnuft, och alla värtaliga bevis som tornar upp sig inför våra ögon säger oss att det är vår plikt och skyldighet att inte tro på ”bekännelserna”!

De åtalade blev lurade

De åtalade fick en uppgörelse nedtryckt i sina halsar, och de levde upp till den. I domstolen uppförde de sig inte som revolutionärer, som män – det är sant. Men vi vill här inte döma deras uppträdande; särskilt som det finns förövare som är skyldiga till oändligt större brott än vad de anklagade någonsin kunde ha tänkt begå. Vi syftar på de brottslingar som genomförde denna den mest avskyvärda komplotten av dem alla. Men de anklagade levde upp till sin del av uppgörelsen. Åklagaren, som var dubbelt och tredubbelt skyldig till den flagranta illojalitet som Lenin på sin sjukbädd kritiserade Stalin för, levde inte upp till sin del av uppgörelsen: att

låta de svarande behålla livet.

Framgår inte uppgörelsens villkor ur själva domstolsprotokollet? Den ene efter den andra av de åtalade kritiserade sig själv obarmhärtigt i sitt slutord och framförde värtaligt att han inte hade rätt att be om nåd och inte heller skulle be om nåd.

Mratjkovskij: ”Jag anhåller inte om förmildring av mitt straff. Det är inte det jag önskar.” (1631)

Jevdokimov: ”Jag anser det inte vara möjligt att anhålla om förskoning. Våra förbrytelser både mot den proletära staten och mot den internationella revolutionära rörelsen är alltför stora för att vi skulle kunna räkna på skonsamhet.” (1632)

Dreitzer: ”Jag tillhör i varje fall dem, som inte har någon rätt att räkna på eller be om förskoning.” (1632)

Reingold: ”Jag erkänner fullständigt min skuld. Det tillkommer inte mig att be om nåd”. (1632)

Bakajev: ”Bakajev slutar med en förklaring att han inser brottets hela vidd och avvaktar den proletära domstolens välförtjänta och rättvisa dom”. (1632)

Pikel: ”Jag måste påtaga mig det välförtjänta straffet”. (1632)

Kamenev: ”Två gånger skonade man mitt liv. Men allting har en gräns, även proletarietets ädelmod har en gräns, och denna gräns har vi nu nått.” (1632)

Berman-Jurin: ”Och den proletära staten skall behandla mig efter förtjänst. Det är för sent att vara förkrossad.” (1633)

På samma sätt i stort sett alla de övriga.

Detta hände den 22 och 23 augusti. Klockan 02.30 den 24 augusti läser rättens ordförande, Ulrich, upp domen och dömer alla anklagade att skjutas. Från deras slutord, att det var just vad de anklagade förväntade sig, att det var det som de sade att de förtjänade, att detta är den dom som de i förväg förklarade att de inte skulle överklaga. Kvällen samma dag den 24 augusti utfärdar domstolen följande officiella uttalande vilket trycks i den sovjetiska pressen följande dag:

”SSSR:s centrala exekutivkommittés presidium har avslagit vädjan om nåd från de som dömts av SSSR:s högsta domstols militärkollegium den 24 augusti detta år i rättegången mot det förenade trotskij-zinovjevskas terroristcentrumet. Domen har verkställts”.

De män som 48 timmar tidigare meddelat att de inte skulle be om nåd, att deras väntade dödsdomar var rättvisa och förtjänta, *bad* icke desto mindre om nåd. Varför? Visste det inte att det var meningslöst? Hade de inte sagt att det var meningslöst? Ja. Men de *trodde* inte att det var meningslöst! GPU hade lovat dem att om de under rättegången talade på just det sätt som de gjorde, om de stod fast vid sina bekännelser till slutet, då skulle deras liv skonas genom en akt av nåd från regeringen. De visste att regeringen tidigare hade beviljat nåd i rättegångar där domstolen hade dömt de anklagade till döden. De visste också att man vid tidigare uppgjorda rättegångar (som rättegången mot Ramzin-”sabotörerna” och mensjevikernas fackföreningsbyrå) hade utdömt dödsdomar som senare förvandlats till fängelsestraff. Deras i tysthet inlämnade överklagan var det sista steget som de anklagade gjorde i att fullgöra sin del av uppgörelsen. Men avslaget av överklagandet, och den skrämmande snabbhet som uppvisadess i att sätta bödlarnas kulor i deras huvuden, utgjorde kulmen på ett av de mest föraktliga spelen av illojalitet, dubbelspel och bedrägeri som vi någonsin fått vetskap om.

Det finns ingen annan förklaring till vad som skedde den sista dagen av detta makabra drama som utspelats i Moskva. Den mest monstruösa av komplotter nådde sitt klimax i ett monstruöst bedrägeri.

Varför dödsstraff?

Låt oss för ett ögonblick anta att det allra värsta var sant, att vi borde vara blinda för de bevis som tornar upp sig framför oss lika stora som livet, att vi obetingat och tanklöst accepterar åklagarens helt absurda slutsatser. Låt oss för ett ögonblick anta att de anklagade var skyldiga till alla anklagelser som riktades mot dem. Låt oss anta att de var allierade med nazisterna, att de var ansvariga för S M Kirovs död, att de verkligen planerade att mörda de sju sovjetledarna. Ett ofördärvat mänskligt sinne revolterar mot en sådan slutsats, men låt oss ändå anta detta för tillfället. Var ens då avrättningarna berättigade?

Socialistrevolutionärernas tolv ledare stod inför rätta i Moskva 1922. De kunde ha ryska rättegångsbiträden; de fick lov att ha framstående advokater som representerade partier som tillhörde Andra och "2 ½" internationallerna: Emil Vandervelde, Theodor Liebknecht, Kurt Rosenfeld. De avpressades inga bekännelser och det föll ingen in att framföra en sådan anklagelse, eller ens tänka detta. De män och kvinnor som stod inför rätta var *otvivelaktigt* skyldiga till åtminstone de flesta av anklagelser som riktades mot dem. De vägrade föraktfullt att förneka dem och de kunde heller inte förneka vad hela världen visste var simpla historiska fakta. De hade tagit till vapen mot sovjetmakten; de hade gjort det i förbund med de allierade imperialisterna. De förnekade inte sina tidigare handlingar; de skröt om dem och uttryckte endast ånger över det faktum att de inte lyckats uppnå sina mål. Utöver dessa anklagelser anklagades de för att vara ansvariga för mordet på Volodarskij, för Dora Kaplans mordförsök mot Lenin, vars skott var nästan dödande, för att ha försökt mörda Trotskij, för att ha sprängt tåg och byggnader osv., osv. De hade aldrig varit anhängare av sovjetregimen och de låtsades heller inte vara det.

Domstolen dömde dem till döden. Som i det föreliggande fallet, var stora delar av den internationella arbetarrörelsen inte övertygad om att allt stod rätt till när det gällde rättegången mot socialistrevolutionärerna, även om denna misstro hade oändligt mindre grund för 14 år sedan än den har idag. En betydande protesterörelse väcktes. Därpå omvandlade sovjetregeringen dödsdomarna till fängelse och strikt isolering. Och vid vilken tid? När sovjetrepubliken just hade tagit sig ut det våldsammaste och mest påfrestande inbördeskriget i modern historia, ett inbördeskrig där sovjeterna hade slagit tillbaka inte bara inhemska fiender utan varenda imperialistisk nation i världen, ett inbördeskrig där de SR:are som stod inför rätta, i betydande omfattning deltagit på den antisovjetiska sidan. Vid vilken tid? När sovjetrepublikens ställning, hemma och utomlands, var långt ifrån säker. Men Lenin och Trotskij fann det möjligt att undvika dödsstraff för de anklagade.

Under vilka omständigheter sköts Zinovjev och hans medåtalade? Bortsett från det faktum att i stort sett alla inblandade var förespråkare (och inte helt okända sådana!) av sovjetmakten, dess skapare och byggare, åtalades de och avrättades *under revolutionens nittonde år*. Enligt den officiella ståndpunkten har sovjetmaktens inhemska fiender likviderats. Enligt samma ståndpunkt existerar klasser inte längre i Sovjetunionen, och följaktligen hotar inga klasser regimen. Socialismen har redan segrat – "oåterkalleligt" som Kominterns sjunde kongress högtidligt konstaterade; det klasslösa samhället hade inletts. Sovjeterna har aldrig åtnjutit sådan makt, sådan säkerhet. Dessutom hade över hundra män betalat med sina liv för en mans död, Kirov.

Borde inte, med tanke på allt detta, det socialistiska samhällets storsinhet, framtidens samhälle, den nya människans samhälle räcka till för att omvandla en till och med välförtjänt

dödsdom till låt oss säga livstids fängelse? Varför var det så viktigt, så brådskande nödvändigt att skjuta dessa män som med den mest osjälviska hängivenhet givit 10, 20, 30 och 40 år av sina liv till de förtryckta, de exploaterades, de misshandlades fromma? Även om de hade varit skyldiga till dubbla antalet brott som de dömdes för, varför kunde inte sovjetmaktens stolta säkerhet och de åtalades obestridligen ärorika bakgrund, få rättvisans våg att darra lite på förbarmandets sida? Vilken sadistisk orientalisk hämndlystnad eller vilken förtärande rädsla kan ha inspirerat Kremls despot att befalla att figurer som, med alla sina fel, en gång var en Grigorij Zinovjev en Ivan Nikititj Smirnov, en Sergej Mratjkovskij, måste mejas ner likt namnlösa herrelösa hundar! Var det rädslan för växande internationella protester som förhindrade en månads uppskov av avrättningen? Var det rädslan för kravet på en objektiv undersökning som förhindrade ens en veckas uppskov? Var det rädslan för vad de anklagade, upprörda över dubbelspelet, skulle kunna avslöja om rättegången, som förhindrade ett uppskov på ens tre dagar?

Oavsett om de var skyldiga eller oskyldiga – hundrafalt mer i det obestridliga senare fallet – har ett avskyvärt, upprörande brott begåtts, en rättslig massaker, en utsäglig monstrositet som besudlar socialismens idé och drar skam över den internationella arbetarrörelsen. De kriminella är det gäng inkräktare som nu missbrukar Sovjetunionens makt. Deras ledare, komplottens anstiftare och främste missdådare, är Josef Stalin.

Trotskij – rättegångens måltavla

För att leva upp till sin eländiga uppgörelse angrep alla anklagade, inte bara sig själva utan de drog även in Leo Trotskij som konspirationens verkliga ledare och hjärta, chefsmördaren.

”Hela min politiska världsåskådning”, säger Olberg, ”har utformat sig under Trotskij och trotskismens inflytande. Liksom Trotskij ryggade jag varken tillbaka för terror eller för en överenskommelse med fascisterna”.(1633)

”Jag skulle vilja försäkra den proletära domstolen”, deklarerar David, ”att jag förbannar Trotskij. Jag förbannar denna människa, som ödelagt mitt liv och drivit mig till detta svåra brott”. (1633)

”Jag är skyldig till”, säger Zinovjev, ”att näst efter Trotskij ha varit den främsta organisatören av det trotskij-zinovjevsk blocket, som ställde sig målet att mörda Stalin, Vorosjilov och en rad andra av partiets och regeringens ledare”.(1633)

”Varför beträdde jag då kontrarevolutionens väg?” frågar Mratjkovskij. ”Det var förbindelsen med Trotskij, som bragte mig därtill.” (1631)

”De fakta som framkommit inför rätten”, säger Bakajev, ”visar hela världen, att Trotskij är organisatören av och själen i detta trotskij-zinovjevsk, kontrarevolutionära, terroristiska block, vars like inte finns i hela världen”.(1632)

Olyckligtvis för åklagaren visar ”fakta” inget sådant. Det finns inte heller tillräckligt med fakta i hela världen som skulle ”visa” något sådant. Likt anklagelserna mot de sexton avrättade, baseras de som riktats mot Trotskij på lögner – inte enbart förvrängningar och överdrifter utan rena lögner – från början till slut.

Trotsky och zinovjeviterna

Alla som har kännedom om historien om kampen i bolsjevikpartiet kan se den första stora lögnen redan i själva inledningen: lögnen om blocket mellan Trotsky och zinovjeviterna. Kampanjen mot den så kallade "trotskismen" inleddes i det ryska partiet och Komintern av just Zinovjev, Kamenev, Bucharin och Stalin, med de två första i rollen som de aktivaste "uppfostrarna" i partiet vad gäller antitrotskism. Under trycket från den proletära basen i Leningrad, som stod under ledning av Zinovjev, blev den senare 1925 osams med Stalin-Bucharin-byråkratin och bildade en opposition mot den och i mitten av 1926 bildade man faktiskt ett block med den så kallade "Moskva-" eller "1923 års" eller den "trotskistiska" oppositionen. Detta förenade oppositionsblock bildades på grundval av en politisk plattform, som givetvis undertrycktes av Stalin, men som trots det publicerades över hela världen; vilket också skedde med andra av blockets politiska dokument i otaliga viktiga frågor.

Blocket höll ihop fram till Sovjetunionens kommunistpartis 15:e kongress i december 1927. Under Stalins piska beslöt kongressen att utesluta hela oppositionen och att göra *stöd till dess åsikter* oförenligt med partimedlemskap. Därefter inlämnades det två deklARATIONER till kongressen: den ena av Kamenev (för zinovjeviterna), som meddelade att de underkastade sig kongressen, det vill säga de lämnade inte bara oppositionen utan förkastade även dess politiska ståndpunkter eller rätten att ha dem; den andra av Muralov, Smilga, Radek och Rakovskij (för trotskisterna – varken Trotsky eller Zinovjev undertecknade något av dokumenten eftersom de hade uteslutits innan kongressen) som godtog kongressens beslut att upplösa oppositionen, men vidhöll sin rätt (elementärt kan man tycka!) att ha olika politiska åsikter och att uttrycka dem inom partidisciplinens ramar. Det första uttalandet var en kapitulation inför Stalin; den andra en modig bekräftelse av en revolutionär ståndpunkt. De två uttalandena stakade ut olika vägar. Zinovjev, Kamenev och deras anhängare återupptogs senare i partiet; så även de trotskister (som Radek, Rakovskij, Preobrazjenskij, Smirnov, Mratjkovskij, osv. osv.) som valde samma kapitulationsväg. De verkliga revolutionärerna vägrade att överge sina principer för ett medlemskort i partiet och de deporterades, skickade i exil, fängslades eller sköts.

Från december 1927 till nutid, vilket stalinisterna mycket väl vet, har det förekommit varken organisatoriska, politiska eller personliga kontakter mellan Trotsky och hans vänner å ena sidan, och zinovjeviterna och alla andra kapitulanter å den andra sidan. Raka motsatsen. Det finns knappt en artikel, pamflett eller bok som skrivits om Sovjetunionen av Trotsky sedan 1927 som inte innehåller ett polemiskt angrepp mot zinovjevismen och en varning mot varje form av försoning med kapitulanterna.²²

Direkt efter kapitulationerna skrev Trotsky ett konfidentiellt brev med råd till sina meningsfränder. Detta snappades upp av GPU och publicerades i pressen. Det började som följer: "1) Vi måste klart inse att de kapitulerandes (Zinovjevs och Kamenevs) brytning med oppositionen ställer samtliga medlemmar i den internationella oppositionen inför en prövning. Frågan är: 'Med oppositionen i Sovjetunionens kommunistiska parti (SUKP) eller med de

²² Detta är inte riktigt korrekt, vilket senare forskning har visat. Det är riktigt att under större delen av tiden efter 1927 förekom inga kontakter överhuvudtaget mellan Trotsky (och andra ledande trotskister), men på hösten 1932 försökte man faktiskt upprätta vissa kontakter. Det hela gick snart i stöpet beroende på att många som var påtänkta att delta i detta "block" hamnade i klistret i samband med Rjutin-affären – exempelvis uteslöts Zinovjev och Kamenev ur partiet i oktober 1932 och månaden efter förvisades de till Kazakstan resp. Sibirien (se avsnittet "Hur fungerade centrumet?" ovan). Det var givetvis omöjligt att ingå i något "oppositionsblock" under sådana omständigheter.

Om detta "block" och dess öden, se den nyskrivna inledningen ovan, samt bilagan ur historikern Pierre Broués Trotsky- biografi, som i mer detalj redogör för denna historia.

som kapitulerat?’ Denna fråga måste varje oppositionsgrupp i Europa och varje enskild oppositionsmedlem ärligt ställa sig. Vi måste ovillkorligt bryta med de som kapitulerat, vi måste öppet ta avstånd från de som vacklar och de som vänder kappan efter vinden.

2) Zinovjevs och Kamenevs förräderi är ett historiskt faktum...” (*Pravda*, 15 januari 1928)

Trotsky förklarade under samma period, i ett personligt brev till I N Smirnov från sin exil i Alma-Ata den 10 mars 1928, i detalj varför Zinovjev lider av ”Vänsterism i huden”, det vill säga en rent ytlig hudsjukdom som aldrig tränger ner djupare. I oktober 1932, från Prinkipo, återkom Trotsky ännu en gång till ämnet, med anledning av Zinovjevs andra uteslutning från partiet och skrev: ”Zinovjevs och Kamenevs kapitulation inför den 15:e kongressen, då den organiserade utrotningen av bolsjevik-leninisterna ägde rum, sågs av vänsteroppositionen som en handling av monstruös trolöshet. Och det var den också i grund och botten.” (”The Expulsion of Zinoviev”, publ. i *The Militant* 12 nov. 1932)

Sju månader senare, den 23 maj 1933, efter att de hade ångrat sig för andra gången skrev Trotsky: ”Så de har kapitulerat en gång till. ... De sjönk slutligen ner i djupet. Deras personliga öde är djupt tragiskt. När framtidens historiker försöker visa hur skoningslöst de stora omvälvningarnas epok ödelägger människor kommer de att anföra exemplen Zinovjev och Kamenev”. (*The Militant* 10 juni 1933.)

Trotsky skrev dessa rader om Zinovjev och Kamenev (och många liknande, både före och efter!) under den period när han, enligt ”bekännelserna”, givit sitt direkta, personliga godkännande av ett block med män som han ansåg vara politiska lik. Och i vilket syfte? För att mörda sovjetledarna! Det är svårt att föreställa sig en mer orimlig konstruktion.

Trotsky och försvaret av Sovjetunionen

Sammalunda gäller de ärekränkande anklagelserna att Trotsky skulle ha instruerat sina påstådda anhängare att sabotera Sovjetunionens försvar i händelse av krig. Vet inte varje man, kvinna och barn som är bekant med den revolutionära rörelsen att Trotsky under flera år fört en obeveklig, oförsonlig polemisk och organisatorisk kamp mot alla som, tillfälligtvis befunnit sig i, eller nära eller till och med utanför den trotskistiska rörelsen, uttryckt åsikten att Sovjetunionen, under stalinismen, inte längre utgör en proletär stat och följaktligen i händelse av krig inte förtjänar arbetarklassens stöd? Vet inte Stalin och då i synnerhet hans apparat, att det skedde en splittring inom vänsteroppositionens led 1929 kring frågan om Ryssland som en arbetarstat och försvaret av Sovjetunionen i samband med det kinesisk-japanska anfallet mot den östkinesiska järnvägen? Vet de inte att Trotsky och hans meningsfränder i denna fråga bröt hänsynslöst med Hugo Urbahns i Tyskland, med Maurice Paz och Robert Louzon i Frankrike, med Van Overstraeten i Belgien? Vet de inte att en av Trotskys senaste skrifter om Ryssland, *The Class Nature of the Soviet State*²³, daterad 1 oktober 1933, är en enda lång polemik till försvar av tesen att Ryssland, trots de byråkratiska utväxterna och tecknen på urartning, förblir en arbetarstat och ovillkorligen måste försvaras av hela världens arbetare? Känner de inte till att hans åsikter fram tills idag har förblivit desamma som uttrycks i ett privat brev, daterat så sent som 11 januari 1936, där han skrev:

”Bevarandet av de socialiserade produktionsförhållandena och kollektiviseringen av den överväldigande majoriteten av bönderna, Sovjetunionens ekonomiska och kulturella framgångar, visar tydligt att de samhälleliga grundvalar som oktoberrevolutionen upprättade inte har tillintetgjorts trots den hotande borgerliga urartningen av det härskande skiktet, och att dessa grundvalar kan skapa de nödvändiga förutsättningarna för ett framtida socialistiskt samhälle. Att placera Sovjet-

²³ Detta var den rubrik som artikeln hade i amerikanska tidningen *The Militant* i början av januari 1934. Svensk översättning: [Sovjetunionens klasskaraktär](#)

unionen på samma plan som de kapitalistiska staterna är att kasta ut barnet med badvattnet”.²⁴

Naturligtvis vet de allt detta. Men de stalinistiska Borgias opererar på basis av den idé som Mark Twain en gång uttryckte, att en *lögn* kan färdas halvvägs *runt jorden*, innan sanningen har fått på sig skorna.

Trotsky och fascismen

Känner de inte heller till Trotskij's verkliga inställning till fascismen och fascisterna, liksom de senares inställning till Trotskij? Naturligtvis gör de det! De vet att det är helt omöjligt av att man skulle kunna få till stånd minsta förlikning eller samarbete mellan de två.

De vet att fascisterna, reaktionärerna, plutokraterna och förtryckarna över hela världen anser att Trotskij är en ”uppviglare”, en symbol för och inkarnation av den internationella proletära revolutionen. De vet det som det stalinistiska organet i Katalonien ofrivilligt erkände när det efter rättegången, med målsättningen att motverka stämningar som ville ge Trotskij asyl i Katalonien, skrev att ”sanningen är att denna figur anses icke-önskvärd i hela världen ...” (*Treball*, 23 september 1936). Hela världen, mycket riktigt: av Stalins regim å ena sidan, och av borgerliga regeringar å den andra! De vet att under den tid då fascismens växte fram i Tyskland skrev Trotskij mängder – artikel efter artikel, broschyr efter broschyr – där han enträget uppmanade de tyska kommunisterna att bilda en enhetsfront med socialdemokratin för att krossa fascismen och betonade vilken katastrof nazisternas seger skulle bli inte enbart för den tyska och europeiska arbetarklassen utan även för Sovjetunionen.

Låt oss ta en titt på de välkända åsikter som världens fascister har gett uttryck för om Trotskij och hans idéer?

1929, efter att han deporterats till Turkiet, när Trotskij försökte få ett visum som skulle låta honom bosätta sig i Tyskland, inledde den reaktionära och fascistiska pressen en vildsint kampanj mot att bevilja ett sådant visum.

”Under dessa svåra tider har Tyskland nog med att bevara sin egen inre jämvikt”, skrev storfinansens eget reaktionära organ, ”och vi anser det onödigt att med konstlade medel skapa nya bördor genom en gästfrihet som kommer att ge bolsjevismens starkaste propagandist [Trotsky] en möjlighet att utöva sina propagandakrafter i ett land som, enligt hans åsikt, kan vara mycket moget för en bolsjevikisk skörd”. (*Berliner Börsenzeitung* 1 februari 1929.)

Under ett fotografi på Trotskij tryckte Hitlers och nazismens officiella organ följande kommentar som sedan dess upprepats i olika former åtskilliga gånger i den nazistiska pressen, inte en utan tusentals gånger: ”Trotsky, den sovjetjudiska blodhunden, vill bo i Berlin under sin exil. Vi måste hålla ett vakande öga på denna judiska mördare och brottsling”. (*Illustrierte Beobachter* 9 februari 1929.) Trotsky, mördaren och brottslingen! Dessa ord som myntades av vitgardisterna och fascisterna, har idag funnit ett eko i nya kvarter!

För den händelse att det skulle behövas en bekräftelse på den traditionella (och nutida) nazistiska synen på (”judarna”) Trotsky, Zinovjev och Radek (och Lenin, ”halvjuden”!) återges på nästa sida ett typiskt antisovjetiskt flygblad, ”Rysslands dödgrävare”, som vi fann i vår samling med agitationsmaterial som olika partier gav ut under valkampanjen 1932 i Tyskland.

²⁴ Brevet publicerades i tidningen *New Militant* 2 maj 1936. Se [On the Soviet Section of the Fourth International](#).

Die Totengräber Rußlands

Lenin (richtiger Name Ulianow). Der Russe Ulianow war allerdings der Stiefvater Lenins. Lenin hatte eine Jüdin zur Frau, die Kinder lernten hebräisch. Lenin hat den Sonntag in Rußland abgeschafft und den jüd. Sabbat als Feiertag eingeführt. Er hat die Kirchen in Kinos und Tanzsäle verwandelt, während die Synagogen unberührt blieben und die jüdischen Rabbiner nach wie vor ihr Amt ausübten.

Der Jude Trotsky (richtiger Name Braunstein), wurde 1917 auf Verordnungen der Juden hier in Frankreich aus der Haft entlassen, in New York mit Geld ausgestattet, und auf das russische Volk losgelassen.

Der Jude Jankel Jurovsky, Mörder des Zaren und Familie.

Der Jude Sinowjew (richtiger Name Apichuk). Der Massenschlichter von Moskau.

Der Jude K. Radek (richtiger Name Sobolow), später Sowjet-agent in Berlin gewesen.

Der Jude Sverdlow H. Vors. des Kongresses d. Arbeiter- u. Soldatenräte.

Der Jude Moses Uritsky, Kommissar z. Bekämpfung d. Gegenrevolution (Tscheka), Massenmörder.

Der Jude Eftremow-Chaimovitch, Leiter der politischen Abteilung der X. Armee.

Der Jude Steklov (richtiger Name Nischkura), Pressedirektor der Sowjet-Regierung.

Der Jude Schreider (im Kommisariat für d. Innere)

Der Jude Awanesov, Sekretär des Vollzugsrates.

Der Jude Martov (richtiger Name Zederbaum), Mitglied der Exekutive der Arbeiterräte.

Der Jude Samuel Berkman, Moskauer, Agent in Amerika.

Der Jude Wolodarsky (richtiger Name Cohen), Mitglied des Vollzugsrates.

Der Jude Kamkov (richtiger Name Katz), im Kommisariat f. d. Pressewesen.

Der Jude Suchanow (richtiger Name Ginner), Mitglied des Vollzugsrates.

Der Jude Levine (richtiger Name Nissan), Mitveranstalter des Münchener Geistesorgans.

Die Jüdin Emma Goldmann, Die russische Rosa Luxemburg.

Der Jude Bela Kun (richtiger Name Cohn), Vormalige Oberhaupt d. ungarisch. Räterepublik, später russischer Kommissar zur Revolutionierung des Balkans.

Ett typiskt anti-bolsjevikiskt flygblad som spreds av nazisterna vid 1932 års det tyska val. De "Rysslands dödgrävare" som avbildas är följande, från vänster till höger och från topp till botten: Lenin, Trotsky, Jurovskij, Zinovjev, Radek, Sverdlov, Uritskij, Jefremov, Steklov, Schreider, Avanesov, Martov, Berkman, Volodarskij, Kamkov, Suchanov, Levine, Goldman, Bela Kun.

Är det inte också känt att den italienska pressens åsikt om rättegångens utgång glatt sammanfattas i en fascistisk tidning som "en seger för politiskt förnuft över revolutionär romantik" (citerad av *Neue Front* i oktober 1936)? Är det inte också bekant att de franska fascisternas åsikt uttrycks av en av deras ledare, M Henri de Kerrilys, i *Echo de Paris* (som även citeras i samma utgåva av *Neue Front*), som frågar: "Varför var det nödvändigt att krossa 'trotskisterna' för gott?" och svarar: "Vad man än kan säga om de sovjetiska polismetoderna, är det likväl otillåtet att av detta dra slutsatsen att den europeiska ordningen har någonting att vinna på en seger för de 'trotskistiska' extremisterna. Fiendskapen mot regimen i Moskva får inte gå så långt att vi accepterar en så farlig lära som den om den permanenta revolutionen. Anta för en sekund att Leon Trotskij hade varit på Stalins plats: hundratals sovjetiska plan skulle redan vara i Spanien. Och det säger allt." Javisst! Detta säger verkligen, allt!

Är det inte också känt att de norska nazisternas åsikter beträffande Trotskij inte är direkt vänskapliga? *Nasjonal Samling*, den fascistiska organisation som skapats och helt finansieras av Hitler och Goebbels, organiserade räden mot Trotskijs hem 5 augusti 1936. Det var deras dagstidning som därpå stoltserade med följande sensationella rubriker: "Trotskij, i Hønefoss, genomför storskalig upprorsagitation mot Stalin. Farliga brev från Trotskij trycks på ryska i Paris och smugglas in i SSSR. Den norska regeringen, Trotskijs värd, i allvarlig situation vad gäller SSSR." (*Fritt Folk* 14 augusti 1936, dagen innan Moskvarättegången officiellt tillkännagavs!) Det var de norska fascisterna som anklagade Trotskij den 6 augusti. Det var de som lade fram åtta nummer av *Ryska Oppositionens Bulletin*, redigerad av Trotskij, som bevis på "subversiva aktiviteter". Det var mot dem och deras råd som den norska stalinistiska pressen protesterade, innan rättegången förvisso, samtidigt som de kritiserade det som de betecknade som justitieministerns svala inställning och krävde att fascisterna som hade brutit sig in i Trotskijs och hans värds hem omedelbart skulle gripas. Det var de norska fascisterna och reaktionärerna, tillsammans med stalinisterna, som gjorde kravet på att Trotskij omedelbart skulle deporteras till sitt främsta argument mot den norska arbeiderpartiregeringen i det följande riksdagsvalet.

Och är det inte känt, att det är stalinisterna som uppmanade de franska fascisterna till enighet i en "Fransk Front"? Och att de italienska stalinisterna just gjort en skamlös appell till Svartskjortorna om enhet, i linje med Stalins diplomatiska manövrer i Europa; det italienska kommunistpartiet, som stödde stalinisternas politik i Tyskland som var emot en enhetsfront med socialisterna för att krossa fascisterna, nu har utfärdat en officiell appell till Mussolinis anhängare? Kominterns officiella organ informerar oss om att den italienska partisekreteraren, Niccolletti har "vänt sig till fascisternas gamla garde och till den fascistiska ungdomen" och deklarerat:

"Vi förklarar att vi är redo att kämpa tillsammans med er och med hela Italiens folk för att genomföra det fascistiska programmet från 1919 och varje krav som representerar ett särskilt eller allmänt direkt intresse för arbetarna och folket i Italien. Vi är redo att kämpa med alla som verkligen vill kämpa, mot den handfull parasiter som suger ut och förtrycker nationen och mot de byråkrater som står i deras tjänst... Låt oss räcka varandra handen, barn av den italienska nationen! Låt oss räcka varandra handen, fascister och kommunister, katoliker och socialister, människor av olika strömningar! Låt oss räcka varandra handen och låt oss gå sida vid sida för att säkra medborgarnas rätt till existens i ett civiliserat land som vårt! Vi har samma mål: att göra Italien starkt, fritt och lyckligt... De nuvarande härskarna i vårt land vill dela upp Italiens folk i fascister och icke-fascister. Låt oss höja en fana för folkets enighet, för bröd, arbete, frihet och fred." (*Rundschau*, vol 5 nr 37, 20 september 1936, sid 1498.)

Antag att Trotskij någon gång hade skrivit ett sådant skamligt dokument? Antag att det hade varit Trotskij istället för sekreteraren i det franska kommunistpartiet som, med anledning av den polska slaktaren Rydz-Smilgys nyliga besök i Frankrike, skrev: "Det är därför som vi, i

de arbetande massornas namn, i de franska kommunisternas namn, hälsar general Rydz-Smilgys ankomst med att med hela vårt hjärta utropa. ... *Leve Polen!*" (*l'Humanité*, 30 augusti 1936)? Skulle då inte stalinistpressen över hela världen ha slagit upp nyheten med braskande stora rubriker och kreverat i ett utbrott av smädelser och fördömanden av den som skrev något sådant? Skulle inte uttalanden som dessa från *Trotskijs penna* ha betraktats som ett obestriddligt bevis på att han "slutligen och oåterkalleligen" övergått till fascismens läger?

Trotskijs brev

Men hur ligger det till med de under Moskvarättegången framlagda "bevisen" om Trotskijs relationer till nazisterna och de mördare han skickade till Sovjetunionen? Finns det någon sanning alls i dem? Nej, och man frestas säga: Till och med ännu mindre sanning än i resten av bevisen – men det är bara så att det är vare sig mindre sanning eller mer, för alla "bevis" består av lögner, lögner och åter lögner, stupida och eländiga påhitt som kläckts i tröga polistjänstemäns hjärnor. Men vi vill inte begränsa oss till enbart påståenden. Vi vill lägga fram bevis, baserade på en granskning av bevisen inte bara med enkel logik utan med lätt verifierbara fakta.

Det finns, framför allt, de brev som Trotskij skrev till sina "agenter" i Sovjetunionen, det vill säga till kapitulanterna med vilka han, som vi sett ovan, brutit alla politiska och personliga relationer för flera år sedan.

Förutom ett brev till Dreitzer 1934, hävdar anklagelseakten, "sände Trotskij det trotskij-zinovjevskas centrum ytterligare ett antal muntliga och skriftliga direktiv om terrorn". (1593)

Vad hände med alla dessa dokument ("ett antal")? Inte ett enda har bevarats. Likt alla andra dokument eller materiella bevis som skulle ha kunnat bevisa något, förstördes Trotskijs brev noggrant av de försiktiga sammansvurna, eller så har de spårlöst försvunnit på annat sätt. Låt oss undersöka några av Trotskijs brev, så anmärkningsvärda för deras klipska förmåga att i sista sekunden förstöra sig själva.

Brev nr 1

Det första "terrorismbrevet" från Trotskij tycks ha skickats så tidigt som 1931. Detta år, vittnar Mratjkovskij, "när I N Smirnov år 1931 var i Berlin och upptog förbindelse med L Trotskij, gav denne direktiv om att man skulle taga itu med organisering av trotskistiska kampgrupper ... Enligt L Trotskijs direktiv, som I N Smirnov erhöll 1931, skulle vi mörda Stalin, Vorosjilov och Kaganovitj. I första hand hade man tagit sikte på Stalin". (1592) Det första man kan anmärka på är att, enligt själva vittnesmålet, så markerade denna inställning till förmån terrorism en "vändning" bort från den tidigare trotskistiska inställningen till terrorism. När Vysjinskij frågade Mratjkovskij hur direktiven till Smirnov löd svarade han:

"Det påvisades, att de direktiv som gällt dithills, d. v. s. före 1931, redan var föråldrade. Trotskij ansåg att man borde övergå till en *annan* kampmetod, en skarpare metod". (1607)

Av detta måste vi dra den slutsatsen, att när Trotskij föreslog att man skulle övergå från fredliga agitationsmetoder till terroristiska metoder (ingen obetydlig förändring, måste man medge), då gick *alla* "trotskister" som fick ta del av detta förslag omedelbart med på det, utan minsta tvekan, eftertanke, reservation, tvivel, diskussion! Gruppen var verkligen inte i avsaknad av nonchalans! Den övergick från vardagliga arbetsmetoder till terrorism utan minsta tvekan, med samma oberördhet som när man byter slips.

Men Smirnov säger att samtidigt som han fick två adresser för brevväxling, hade han 1931 ingen kontakt med Trotskij, utan endast med hans son Sedov två gånger i Berlin. Sedov förespråkade terrorism, vilket Smirnov senare rapporterade till det "trotskistiska centrumet" i

Moskva. Och Mratjkovskij, som glömmer att ett brev är inblandat, säger själv några minuter senare, att Smirnov rapporterade Trotskijs åsikt till dem, men att han inte visade dem något brev. Efter att han besvarat Vysjinskijs fråga om ”Varom talades det i detta direktiv?” sker följande dialog:

”Vysjinskij: Vem föreslog det [den hårdare metoden, m a o. terrorism] Sedov eller Trotskij?

Mratjkovskij: Trotskij.

Vysjinskij: Talade Smirnov om Trotskij?

Mratjkovskij: Han talade om Trotskij. Sedov var ju varken för honom eller för oss någon auktoritet.” (1607f)

Smirnov *talade om* Trotskij. Vid en undersökning är det klart att inte ens den mest talföre svaranden såg något brev från Trotskij till Smirnov 1931. Det mesta detta vittnesmål indikerar är att Smirnov rapporterade om en ståndpunkt som Trotskij intog, eller som Sedov sade att han intog, eller att Sedov gav intryck av att han gjorde det. Så brev nr 1 kan med säkerhet sägas vara en myt, dock ej den första och inte heller den sista myten vid denna rättegång – bara en av ett antal myter som kokats ihop före den och efter.

Brev nr 2

Det andra brevet kom via Juri Gaven, och det var ett mycket senkommet brev, som visade hur slarvig, ineffektiv och sölig Trotskij var när det gällde sina terrorismaffärer. Smirnov fick det första brevet om terrorism från Trotskij, det brev som markerade ”vändningen” när han befann sig i Berlin i sovjetisk tjänst i maj 1931, tillsammans med två brevadresser (använde han sig någonsin av dem?), ett lösenord för agenter och koden som baserades på den fascinerande *Tusen och en natts* sidor (användes någonsin den koden? Och hade båda parterna samma upplaga av *Tusen och en natt* – mycket viktigt, förstår ni, för det finns mer än en översättning av detta verk ...).

Därefter erkänner Dreitzer att han under hösten 1931, det vill säga några månader senare, på uppdrag av I N Smirnov, utnyttjade en resa ”på tjänstens vägnar till Berlin” till att ”på I N Smirnovs uppdrag upprätta förbindelse med Trotskij. Smirnovs konkreta uppdrag bestod i att ta reda på Trotskijs ställningstagande till frågan om ett block mellan trotskisterna och zinovjevsmännen. I Berlin sammanträffade han två gånger med Sedov (Trotskijs son) i ett kafé på Leipziger Strasse. Sedov sade honom då, att Trotskijs direktiv skulle sändas efteråt.” (1600)

Men Trotskij som är känd för sin effektivitet, låter det gå månader och månader och månader utan att skicka några direktiv när det gäller denna avgörande punkt. Var det kanske för att han aldrig tidigare i sitt liv försökt sig på det terroristiska spelet – en brist på erfarenhet som kostade de trotskistiska konspiratörerna ett år av ångestfylld väntan på det svar från Trotskij som Sedov på hösten 1931 lovat Dreitzer att det skulle skickas senare? Låt oss emellertid gå vidare med det andra brevet.

Vi har hört från Dreitzer att Smirnov *hösten 1931* uppmanade honom att i Berlin ta reda på Trotskijs direktiv om huruvida trotskisterna skulle gå samman med zinovjeviterna eller inte. Men Mratjkovskij fortsätter med att berätta för oss att det inte var under hösten 1931 utan i mitten av 1932 som Smirnov tog upp denna fråga.

”I mitten av 1932 riktade I N Smirnov till vår ledande tremannagrupp frågan om nödvändigheten av att sammansluta vår organisation med Zinovjev-Kamenevs och Sjatskin-Lominadzes grupper ... Det beslöts också då att göra en förfrågan hos L Trotskij i denna sak och att få anvisningar av honom. L Trotskij svarade, att han gav sitt samtycke till blockbildningen på det villkoret, att de grupper, som sammanslöt sig till ett block, erkände nödvändigheten av att med våld undanröja

SUKP(b):s ledare och i första hand Stalin.” (1592)

Som goda, disciplinerade ”trotskister” – var blotta hänvisningen till Trotskijs åsikter tillräcklig för att få dem att agera – de inväntade hans direktiv innan de gick vidare med blocket. Under andra halvan av 1932, fortsätter Mratjkovskij att vittna, ”sände Smirnov genom Holtzman ett brev till Trotskij, vari han underrättade denne om den trotskistiska organisationens tillstånd och förelade honom frågan om sammanslutning med zinovjev-männen. Hösten 1932 erhöll man skriftligt svar från Trotskij, som godkände beslutet om sammanslutning med zinovjev-männen. Samtidigt meddelade Trotskij, genom sitt ombud Gaven, att sammanslutningen måste företas på basen av terrorn, varjämte Trotskij ånyo betonade, att Stalin, Vorosjilov och Kirov måste dödas.”(1598).

Vi noterar här i förbigående, att medan Trotskij i sina direktiv 1931 till Smirnov kräver Stalins, Vorosjilovs och Kaganovitjs huvuden, ändrar han ett och ett halvt år senare kurs och kräver 1932 Stalins, Vorosjilovs och Kirovs huvuden. Av någon mystisk anledning ska Kaganovitjs liv sparas för tillfället (för vilket, tror vi, han borde vara vederbörligen tacksam), men vad gäller Kirov – ja, åt detta finns inget att göra: Trotskij och Ödet har beslutat att han måste finnas bland de första tre att försvinna. Och medan han 1931 insisterar på att Stalin måste vara den förste att dö, specificerar han 1932 ingen ordning alls. Han tycks ha förlorat intresset i vem som dör först, så länge som alla tre tas av daga vid ett eller annat tillfälle.

Har Gaven tillkallats att bekräfta historien att han var Trotskijs ombud och förde med sig det svar som Holtzman begärt? Gaven hålls i en grupp som inkluderar Safonova, Smirnovs före detta fru. Hon kallades för att ge ett kompletterade vittnesmål (ett av de två vittnena under rättegången). Varför inte Gaven? En elementär åtgärd kan man tänka, en åtgärd som vidtas automatiskt i vilken annan som helst någorlunda anständig borgerlig domstol. Men detta är en stalinistisk domstol, där åklagaren och rätten endast har förakt för borgerlig moral – och varje annan moral. Men låt oss fortsätta med Smirnovs, Holtzmans, Gavens och Trotskijs fängslande äventyr.

Holtzman [=Golzman, stavas så i det svenska protokollet] kommer slutligen till Berlin, med lösenordet på sina läppar, Sedovs telefonnummer troligen gömt i en skoklack och ett exemplar av boken *Tusen och en natt* i sin lilla resväska icke att förglömma, troligen dold av ett nummer av *Pravda*. Använde han sig någonsin av koden från *Tusen och en natt*? Vi får inte veta, så vi vet inte; och vi bryr oss inte. Vi vet dock att de historier han läste i den (om han gjorde det) inspirerade honom till illusionens och fantasins höjder, för att inte säga förfalskningens.

Holtzman träffade Sedov sex till åtta gånger under sin fyra månaders vistelse i Berlin och alltid i samma mystiska hus ”på fjärde våningen”, och trots att han gick dit många gånger, säger han att ”gatan minns jag inte”. I november 1932 ringer Sedov plötsligt upp honom och föreslår att Holtzman ska följa med honom till Danmark för att träffa hans far, Leo Trotskij. Därpå fortsätter Holtzman med en historia som, om än inte så bra berättad som en ur *Tusen och en natt*, är minst lika fjärran från verkligheten.

”Jag samtyckte, men jag förklarade för honom, att vi av konspirativa orsaker inte borde resa tillsammans. Jag kom överens med Sedov, att jag om två eller tre dagar skulle komma till Köpenhamn och ta in på hotell ”Bristol”, där vi kunde träffas. Från stationen åkte jag direkt till hotellet och där träffade jag Sedov i foajén.

Omkring kl. 10 på morgonen åkte vi till Trotskij. När vi kom till Trotskij, intresserade han sig framför allt för partimassornas ställning och förhållande till Stalin. Jag sade, att jag samma dag ämnade resa från Köpenhamn och några dagar senare till Sovjetunionen. Trotskij befann sig i tämligen upprört tillstånd och gick av och an i rummet. Han sade mig, att han förberedde ett brev till Smirnov, men då jag skulle resa samma dag kunde han inte få det färdigt. Jag måste säga, att

hela mitt samtal med Trotskij försiggick mellan fyra ögon. Trotskijs son, Sedov, kom och gick ofta....

Vysjinskij: Trotskij sade er alltså rent ut, att huvuduppgiften nu (d. v. s. hösten 1932) vore att mörda kamrat Stalin? Minns ni det säkert?

Holtzman: Ja.

Vysjinskij: Det var således innehållet i Trotskijs direktiv?

Holtzman: Ja, Trotskij kunde inte ge det i skriftlig form, och därför mottog jag det i muntlig form och meddelade dess exakta innehåll vid ankomsten till Moskva.

Vysjinskij: Var det ett muntligt direktiv av Trotskij?

Holtzman: Ja.” (1613)

Så det andra brevet kom inte med Holtzman. Allt han fick – enligt hans oemotsagda vittnesmål – var muntliga direktiv. Trotskij kom fram till att han inte skulle hinna få brevet till Smirnov färdigt i tid så att Holtzman kunde ta med det. Åklagaren leder den anklagade vidare i denna version; han ifrågasätter inte denna version utan accepterar den. Och därpå, under sin slutplädering meddelar åklagaren plötsligt, med yttersta kyla, att Trotskij *verkligen* skickade ett brev med Holtzman!

”Därför skrev Trotskij i mars 1932 i ett anfall av kontrarevolutionärt raseri ett öppet brev med uppmaningen att ”röja Stalin ur vägen” (detta brev blev funnet i ett hemligt fack i Holtzmans resväska och är lagt till handlingarna som indicium)”. (1621)²⁵

Bevis nr 1

Och nu, efter mycket om och men, kommer vi till det första av de tre bevisföremål (det vill säga, konkreta materiella bevis) som framlagts av rättens åklagare. Det var värt att vänta på därför att det hjälper till att ytterligare karaktärisera – om det fortfarande är nödvändigt – värdet av anklagelserna. Vysjinskij, skrupelfri som alltid, får det att framstå som om detta var ett konspirativt brev som Trotskij hade skickat till terroristerna i Moskva, med uppmaning att mörda Stalin. Det är inte så att ”brevet” inte är verkligt. Det är det. Det hade funnits i fyra år. *Men det var inte alls ett hemligt brev!* Dess existens har varit känt allt sedan det skrevs, inte enbart för stalinisterna utan för alla andra i hela världen som följer den revolutionära rörelsen. Trotskijs brev från mars 1932 hade rubriken ”Öppet brev till presidiet i Sovjetunionens centrala exekutivkommitté” och offentliggjordes med denna rubrik!²⁶

Sovjetregeringen hade den 20 februari 1932 utfärdat ett dekret som berövade Trotskij och andra medborgarskap i Sovjetunionen. Trotskijs ”Öppna brev”, daterat den 9 april 1932 var ett överklagande av detta dekret. Det trycktes i månadstidningen *Ryska Oppositionens Bulletin*, redigerad av Trotskij på ryska, som regelbundet och lagligt sändes till regerings- och partiinstitutioner i Ryssland. Det ”öppna brevet” trycktes i de tyska, franska, belgiska, spanska och grekiska trotskistiska tidningarna under den perioden, bara för att nämna några få. Det trycktes på engelska i det amerikanska trotskistiska organet (*The Militant* 9 april 1932). Den judiska sektionen av de amerikanska trotskisterna gav ut det i New York i en pamflett på det judiska språket [jiddisch]. Kort sagt, herr H G Wells vet inte hur en ”Öppen konspiration” ser ut förrän han studerat hur hemlighetsfullt Leo Trotskij planerar sina

²⁵ Det som Vysjinskij här talar om är i själva verket inget personligt brev, utan ett ”Öppet brev”, riktat till presidiet i Sovjetunionens kommunistiska parti, daterat 1 mars 1932, som publicerades offentligt i en mängd tidningar under april 1932. Det publicerades även i den ryskspråkiga *Oppositionbulletinen* och det kan mycket väl vara så att Holtzman hade med den i sin resväska. Mer om denna historia följer nedan.

²⁶ Hela brevet på svenska: [Öppet brev till CEK](#).

mordkomplotter!²⁷

Uppmaningen att döda Stalin? Här är den, översatt ord för ord från texten till det ”Öppna brevet till CEK”:

”Stalin har lett in er i en återvändsgränd. För att kunna fortsätta framåt måste ni likvidera stalinismen. Ni måste lita på arbetarklassen och tillåta den proletära förtruppen att med hjälp av fullständigt fri kritik granska hela det sovjetiska systemet och skoningslöst rensa det från all samlad smuts. Det är dags att genomföra Lenins sista och enträgna råd: avlägsna Stalin!”

Vad handlar den sista meningen om? Ett år före hans död, i en not daterad 4 januari 1923 och riktat till partiet, skrev Lenin i ett dokument som har blivit känt som hans ”testamente” följande råd: ”Stalin är alltför grov, och denna brist, som är fullt tolerabel i vår mitt och i relationerna mellan oss kommunister, kan inte tolereras hos en generalsekreterare. Därför föreslår jag kamraterna att överväga ett sätt att förflytta Stalin från denna post och till den utse en annan person, som är överlägsen kamrat Stalin bara i ett avseende, nämligen att han är tolerantare, lojalare, hövligare och mer uppmärksam mot kamraterna, mindre nyckfull osv. Denna omständighet kan förefalla att vara en oväsentlig småsak. Men med tanke på att förebygga en sprängning och med hänsyn till vad jag tidigare skrev om förhållandet mellan Stalin och Trotskij så tror jag att det inte är någon småsak eller att det är en sådan småsak som kan få avgörande betydelse”. (”Lenins testamente”)²⁸

Den **verkliga upphovsmannen till förslaget** att avlägsna²⁹ Stalin är inte Trotskij. Enligt de stalinistiska domarna, är således mordkomplotterns verkliga upphovsman och inspiratör V I Lenin! Vilken barbarisk hämnd som de tagit på honom för detta förslag: alla hans närmaste och trofastaste medarbetare, de som i större eller mindre grad förde vidare hans tradition och åsikter har uteslutits, fängslats, förvisats, deporterats och nu – mördats.

Vi är dock inte klara med Holtzmans spännande upplevelser med att möta Sedov och hans far Trotskij i Danmark. Holtzman berättar att han åkte till Hotel Bristol och träffade Sedov där någon gång under Trotskijs åtta dagars vistelse i slutet av november 1932 i Köpenhamn, dit Trotskij rest för att hålla ett föredrag om den ryska revolutionens betydelse, på inbjudan av de danska socialistiska studenterna. Detta bevis kommer att ha enormt intresse (1) för Sedov, (2) för ägaren av Hotel Bristol, (3) för alla studenter av parapsykiska fenomen, mirakel och andra yttringar av det övernaturliga.

1. Sedov: Han befann sig inte vid någon tid i Köpenhamn 1932, ej heller, för den delen, vid någon annan tid i sitt liv. GPU måste ha fått veta att han träffade sina föräldrar under deras danska resa, men lata byråkrater som de är, så brydde de sig inte om att ta reda på *var* han träffade dem. Träffade dem, det gjorde han, men inte i Köpenhamn! Det franska inrikesministeriet kan lägga fram en kopia på det telegram som fru Trotskij skickade till dåvarande premiärministern Edouard Herriot, där hon begärde ett visum för sin son, Sedov, så att han skulle kunna träffa föräldrarna i Paris på deras väg tillbaka från Danmark. Det tillfälliga visumet beviljades; mötet skedde i Paris, vilket de datum som stämplats i Sedovs pass obestriddligt bevisar; datumen visar att mötet endast kunde ha skett efter det att Trotskij återvänt från Danmark. Följaktligen bör Sedov vara mycket förvånad över att han träffade

²⁷ Referensen till science fiction-författaren H G Wells förklaras av att han tillhörde den ganska stora grupp berömda intellektuella som länge försvarade den stalinistiska politiken, inklusive Moskvarättegångarna. Wells blev dock med tiden alltmer kritisk till Sovjet.

²⁸ När Trotskij 1932 citerade ”Lenins testamente” så var det inte utgivet i Sovjetunionen, men hade smugglats ut och utgivits på flera språk. I Sovjet publicerades det officiellt först 1956, se [Brev till kongressen m m](#)

²⁹ I den svenska officiella översättningen står det ”förflytta” i st f ”avlägsna”. På engelska används ordet ”remove”, dvs ”avlägsna”. Vilket ord som bäst motsvarar ryskan vet jag ej. Men det spelar knappast någon roll här, eftersom Trotskij citerade ryska originalet och han kan givetvis inte göras ansvarig för att nyanser gått förlorade vid översättningarna. Vysjinskijs version att Trotskij i brevet uppmanade till att ”mörda” Stalin kan man inte få ihop med någon av översättningarna.

Holtzman i Köpenhamn i november 1932.

2. Ägaren till Hotel Bristol. Vi tvivlar inte på att han var stolt över sitt företag, servicen och maten. Men vi vet inte om han beklagade att det försvann. Försvann? Hävdar inte Baedekers *Scandinavia* att Hotel Bristol är ett av Köpenhamns bästa? Det gör den, men endast fram till 1917 års upplaga. Det var ur den som GPU:s odugliga agenter måste ha fått informationen och, återigen lata byråkrater som de är, så försummade de att ta reda på om det fortfarande fanns kvar 1932. Tyvärr för den stolta ägaren revs Hotel Bristol, demolerades, bortforslades tegelsten för tegelsten och läkt för läkt, någon gång under 1917, utan att lämna så mycket som en foajé eller en telefonhytt där Holtzman kunde träffa Sedov eller någon annan! Det byggdes upp igen 1936 och öppnades för allmänheten under Moskvarättegången!³⁰ Båda dessa fakta har fastställts bortom alla tvivel och vem som helst kan enkelt få det bekräftat för sig själv. Men hur Bristols *maître d'hôtel* måste svälla av stolthet vid tanken att, även om själva hotellet inte längre stod där så var dess rykte tillräckligt bra för att räcka från 1917 till november 1932 och vara så väl bevarat att en rysk mördare kunde träffa en annan rysk mördare, inte i foajén utan i denna foajés anmärkningsvärt varaktiga rykte. Mark Anthony anmärkte att ”det onda som män gör lever efter dem, det goda begravs ofta tillsammans med deras ben”. Men med danska hotell är det något annorlunda: deras goda begravs inte med deras bjälkar, det lever vidare i form av en foajé där de fascistiska galna hundarna från det zinovjevitiska-trotskistiska kontrarevolutionära terroristcentrumet kan träffas **för att planera sitt onda**.³¹

3. De som tror på övernaturliga fenomen kommer att bli glada över att få veta att en man (Sedov) på en och samma gång befann sig i Paris och Köpenhamn, eller Berlin och Köpenhamn; att en annan man (Holtzman) bodde på ett hotell som spydiga materialister skulle säga inte fanns där; att den andre mannen som befann sig i Köpenhamn och där träffade den förste mannen, som inte befann sig i Köpenhamn utan i Berlin eller Paris, och träffade honom i foajén till ett hotell som vare sig fanns i Köpenhamn, eller i Berlin, eller i Paris.

Nåväl, Holtzman avgav sitt vittnesmål morgonen den 21 augusti. På kvällen den 20 augusti avgav Valentin Olberg sitt vittnesmål och eftersom han också var inblandad i en resa till Köpenhamn samtidigt som Holtzmans fantastiska resa, är hans vittnesmål på denna punkt värt att uppmärksamma.

”Det var min avsikt att före avresan till Sovjetunionen resa med Sedov till Köpenhamn och besöka Trotskij. Vår resa till Köpenhamn blev likväl inte utav. Sedovs fru, Susanna, reste till Köpenhamn och medförde vid återkomsten ett brev från Trotskij, adresserat till Sedov. I brevet gav Trotskij sitt samtycke till min resa till Sovjetunionen och uttalade sin förhoppning, att jag skulle lyckas att utföra den mission som anförtrotts mig. Sedov visade mig brevet. (1610.)

Anklagade Olberg säger således att Sedov *inte* reste till Köpenhamn. Sedovs fru åkte och eftersom Sedov inte kunde resa själv vidarebefordrade hans far ett brev till honom via

³⁰ Här har Shachtman fel – hotellet byggdes inte upp igen. Felet beror förmodligen på en slarvig översättning av den artikel i den danska tidningen *Social-Demokraten*, som 1 september 1939, skrev följande om Hotel Bristol: ”Det i 1917 nedlagte Hotel Bristol paa Raadhuspladsen genopstaar i 1936 i Moskva” (svensk översättning: ”Det 1917 nedlagda Hotel Bristol på Rådhusplatsen återuppstår 1936 i Moskva”). Det handlar således om ironi, att hotellet ”återuppstått” i Moskva – under rättegången, och inte i verkligheten och inte i Köpenhamn. Detta misstag från Shachtmans sida spelar ingen roll för argumentationen för övrigt: Hotel Bristol fanns inte **1932** (och inte heller 1936).

³¹ Historien om det icke-existerande Hotel Bristol slutar dock inte här. I början av 1937 (dvs efter att denna skrift publicerats, i slutet av 1936), flera månader efter Holtzman avrättats, försökte stalinisterna reda upp fadäsen genom att hävda att mötet i stället skett i anslutning till *Konditori Bristol*, vägg i vägg med *Grand Hotel*. Denna variant behandlas utförligt i *Fallet Leo Trotskij* (se särskilt ”Femte sammanträdet”) och i Dewey-kommissionens rapport, *Icke skyldig* (vars engelska utgåva publicerades 1937), se avsnittet ”XII. E S Holtzmans vittnesmål”, s 39 ff.

Susanna Sedov³², ett brev som Sedov visade för Olberg. Tolv timmar senare vittnar den anklagade Holtzman att Sedov inte bara åkte till Köpenhamn, utan att han träffade honom i Hotel Bristol, åkte till Trotskijs bostad med honom och såg honom gå in och ut ur Trotskijs rum flera gånger. Den geniala åklagaren är inte en man som offrar tid på bagateller. Han konfronterar inte männen med deras olika vittnesmål; han försöker inte fastställa vilken historia som är korrekt; han nöjer sig med det enkla faktumet att båda männen levtt upp till överenskommelsen att bekänna att de båda är mördare. Att deras historia inte går ihop är uppenbarligen inte speciellt viktigt.

Har det någonsin förekommit en så klumpig komplott?

Nå, varför skulle Holtzman så uppsåtligt och frivilligt berätta sådana fantastiska lögner? Även om vi antar att han var en terrorist, varför skulle han på egen hand hitta på sådana orimliga historier för att bevisa åtalet mot sig själv? Insisterar inte varenda fiber av enkelt mänskligt förnuft på det enda möjliga svaret? Holtzman hittade inte på sin historia. Den uttänktes åt honom av klåpare och han tvingades återge den under rubriken ”bekännelse”. Och hans bekännelse är en del av alla andra bekännelser. De är värdiga varandra. Var och en för sig har samma värde som den andre, varken mer eller mindre. Dessa värden, tagna separat eller tillsammans, är noll, absolut noll.

Vårt strövtåg i och omkring Holtzmans vittnesmål kan vi nu anse vara avslutat och därmed kan vi återuppta jakten på de gäckande trotskijbrev. Holtzman skulle alltså ha träffat Trotskij i Köpenhamn i slutet av november 1932 och överlämnat Smirnovs brev med frågor som rörde det lämpliga med ett block med zinovjeviterna (Trotskij höll sitt föredrag den 27 november). Trotskij hade inte skrivit svaret än. Holtzman tog inte med det tillbaka. Gaven ska ha tagit med sig svaret. När denne träffade Trotskij, hur han träffade Trotskij och var han träffade honom, det får vi inte veta. Som redan påpekats, kallades inte Gaven till domstolen för att vittna i denna eller någon annan punkt. I vilket fall som helst kunde han inte ha tagit med sig något brev från Trotskij förrän tidigast i december. Men i sina vittnesmål försäkrade Mratjkovskij och andra att Gaven medförde Trotskijs svar på Smirnov-Holtzmans brev ”hösten 1932”, en årstid som december inte brukar räknas till. Det är inte så svårt att dra slutsatsen, att det andra brevet är ett lika stort påhitt som det första.

Brev nr 3 och 4

Vi kommer nu till de tredje och fjärde breven. Enligt Berman-Jurins vittnesmål rekommenderade han till Sedov en ”trotskist” vid namn Alfred Kunt som skulle kunna användas som kurir för Trotskij till Ryssland, dit han skulle leverera två dokument, ”ett av dokumenten utgjorde Trotskijs direktiv om den terroristiska illegala organisationens i Sovjetunionen uppgifter. ... Alfred Kunt reste till Moskva i januari-februari 1932. Om några dagar fick man veta, att han infunnit sig i den våning, som bestämts till träffpunkt, att han avlämnat dokumenten och mottagit ett svar, som det var överenskommet.” (1611) Vem fick breven? De var definitivt av avgörande betydelse, om inte annat som bara en bekräftelse på Sedovs rapport till det trotskistiska centrumet 1931, att Trotskij beslutat om en ”vändning” till terrorism. Fick Smirnov breven? De var avsedda för honom, men överlämnades inte till honom personligen därför att han, enligt Berman-Jurin, var bortrest? Läste han dem för de övriga? Varför nämner ingen av de övriga svarandena dessa dokument? Varför nämns de inte ens i anklagelseakten eller av åklagaren? Det säger sig självt att de, likt alla andra dokument, lyckades förstöra sig själva, för de lades inte fram som bevis. Även här kan ingen annan slutsats dras, än att de inte lades fram som bevis av en enkel avgörande orsak: de existerade aldrig.

³² Som också Shachtman påpekar senare, så hette inte Sedovs fru Susanna. Hon hette Jeanne Martin.

Sedan har vi det sista av Trotskij's brev, så märkvärdigt för sina unika kännetecken och egenskaper.

”I oktober 1934 medförde Dreitzers syster från Warszawa en tysk filmjournal, som hon fått av Sedovs agent för att överlämnas åt Dreitzer. I journalen upptäckte Dreitzer med lätthet – då han redan i Berlin överenskommit med Sedov om en sådan förbindelsemetod – ett brev, som Trotskij egenhändigt skrivit med osynligt bläck. Brevet innehöll direktivet om att omedelbart förbereda och utföra terrordåd mot Stalin och Vorosjilov. Dreitzer sände genast brevet vidare till Mratjkovskij, som av konspirativa grunder brände upp det, sedan han tagit del av innehållet.”(1600)

Inget kunde vara mer passande: en filmjournal för ett filmscenario, även om det inte var särskilt bra! Nåväl, vad var detta för slags brev från hösten 1934? Inget annat än de efterlängtnade direktiven från Trotskij som svar på Dreitzers frågor tre år tidigare 1931 när Sedov, efter att ha förgäves lodat runt i Berlin, stillade sin terroristiska otålighet med löftet att ”Trotskij's direktiv skulle skickas senare”! Har världen någonsin upplevt en sådan total dilettant vad gäller terroristiska konspirationer som Trotskij? En man som under hela sitt liv var känd för att vara överdrivet pedantisk och i alla högsta grad effektiv, förvandlas till en lättjefull, försumlig, sölig amatör i samma stund som han gör ”vändningen” till terrorism! Han låter tre ovärderliga år förflyta innan han skickar direktiven till Dreitzer, vilket gudskelov gav Stalin och Vorosjilov en ny tidsfrist.

Men varför den tyska filmjournalen? 1934 bodde både Trotskij och Sedov i Frankrike – Trotskij i en av de avlägset belägna provinserna. Varför använde han inte en fransk filmjournal? Är det på grund av att hans tyska nazistiska herrar, av envis lojalitet med enväldets princip även i minsta detalj, insisterade på att han skulle använda en arisk, hemtillverkad journal till och med för sin osynliga skrift, för att på så sätt samtidigt främja både komplottens och den tyska industrins intressen? Och ska vi av Trotskij's brev till Dreitzer dra slutsatsen att han började bli modfärdig och började förhandla med sina terroristiska agenter? För i sina första direktiv ville han att Stalin, Vorosjilov och Kaganovitj skulle tas av daga, i sina andra direktiv ersätter han Kaganovitj med Kirov, och i sitt tredje direktiv tycks han vara redo att acceptera enbart de två första som offer, om bara pojkarna i Ryssland verkligen kommer till skott. Eller har Kaganovitj's namn utlämnats från direktiven i den tyska journalen därför att, i enlighet med de rasprinciper som Hitler och Trotskij delar, namnet på en jude inte kan tillåtas besudla sidorna i en fullblodig arisk tidskrift? Och hur brysk Trotskij blir i sina direktiv när han är otålig! Mörda Stalin och Vorosjilov, organisera arbetet i armén, sabotera ett krig och ta över regimen – allt på fem rader.³³ Som Trotskij sade i en intervju efter rättegången: ”Fem rader för dessa tre uppgifter! Det är verkligen bara en aning alltför koncentrerat!”³⁴

Trotskij's sändebud

Så mycket vad gäller breven. Vad sägs om Trotskij's mördande sändebud? För att inte utesluta någonting ska vi gå igenom dem en efter en och ställa dem vid skampålen som de samvetslösa lögnare de är. Dessa fem eller sex eller fler personer ”som utsågs direkt av L Trotskij och hans son Sedov” för att åka till Sovjetunionen med mord i sinnet är – varenda en – okända, eller i bästa fall, oansenliga tionde klassens figurer. Det som är känt från deras vittnesmål och deras förflutna ger dem GPU-agenters omisskännliga stämpel. Med ett enda undantag är alla okända, det gäller både deras namn och deras alias, för den europeiska trotskistiska rörelsen; det enda undantaget hade en ytterst kort och avslöjande karriär i den rörelsen – mer om detta

³³ I sitt avslutande tal 22/8 1936 sade Vysjinskij: ”Det egenhändiga brev av Trotskij, som Dreitzer fick, bestod av tre korta punkter: 1. röja Stalin och Vorosjilov ur vägen; 2. forcera arbetet på att organisera celler inom armén; 3. i händelse av krig utnyttja varje motgång och eventuell förvirring till att rycka till sig ledningen.”

³⁴ För hela intervjun, se ["Revolutionär, inte terrorist"](#), om 1936 års Moskvarättegång (från 21 aug. 1936).

senare.

Vad som är värt att notera i vittnesmålen från alla dessa trotskistiska sändebud från Tyskland, är med vilken snabbhet och lätthet varenda en av dem vann Trotskij eller hans sons förtroende vid deras allra första möte, och att alla med samma snabbhet och lätthet – antagligen skolade i den kommunistiska traditionen till att vara motståndare till individuell terrorism – övertygades om lämpligheten av mord efter bara några få minuters samtal med sin chef.

Olberg vittnar om att Sedov för första gången (i mars 1932) visade honom en uppmaning från Trotskij att mörda Stalin. Omedelbart föreslog Sedov att Olberg skulle resa till Sovjetunionen för att begå gärningen; Olberg gick med på detta direkt. Så enkelt var det; precis som att sträcka sig efter sin hatt i slutet av en arbetsdag.

Berman-Jurin vittnar om att han träffade Trotskij för första gången i Köpenhamn i november 1932. Omedelbart insisterar Trotskij på att sovjetledarna måste mördas. Det andra samtalet samma kväll:

”Jag ställde honom frågan, hur den individuella terrorn kan förenas med marxismen. Härpå förklarade Trotskij: man får inte betrakta frågorna dogmatiskt. Han sade, att i Sovjetunionen uppstått en sådan situation, som Marx inte kunnat förutse. Trotskij sade vidare, att förutom Stalin måste även Kaganovitj och Vorosjilov dödas... [Otur för Kaganovitj! Här är han tillbaka på dödslistan!]

Vysjinskij: Övertygade han er?

Berman-Jurin: Under samtalet gick han nervöst av och an i rummet och talade om Stalin utomordentligt hatfullt.

Vysjinskij: Gav ni ert samtycke?

Berman-Jurin: Ja.” (1612)

Mer komplicerat eller svårt än så är det inte! Trotskij träffar en okänd för första gången; argumenterar för terrorism; svarar på en enda fråga; går nervöst av och an ett tag – och Berman-Jurin är hans man. Trotskij ger honom omedelbart konkreta direktiv om hur och vem som ska dödas och Berman-Jurin ger sig iväg på sin mordresa utan ett ord eller en tanke.

Javisst! Innan han tar avsked av Trotskij kommer Berman-Jurin ihåg att han har en vän i Tyskland som inte är speciellt upptagen och skulle vara lämplig för den här sortens jobb. ”Jag sade att jag hade en bekant, Fritz David, och frågade om jag inte kunde sätta mig i förbindelse med honom. Trotskij svarade, att han skulle ge Sedov i uppdrag att klargöra denna fråga och ge honom erforderliga anvisningar härom”. (1612) Ett samtal; två män anlidade! (Förresten träffade Berman-Jurin verkligen Sedov i Köpenhamn, som Holtzman gjorde, eller i Berlin som Olberg gjorde? Han nämner inte Sedovs närvaro i Danmark!)

Ytterligare ett exempel: N Lurie anländer till Moskva och kontakter trotskisten Konstant. ”Jag berättade för Konstant om de direktiv om terrorn, som jag erhållit av den trotskistiska organisationen genom Moisej Lurie. Konstant sade, att det inte var någon nyhet för honom”. (1614)

Ter-Vaganjan träffar Friedland 1932 och berättar för honom att från och med nu är det våldsamma kampmetoder mot partiet som står på dagordningen. ”På hans fråga, vad våldsamma kampmetoder innebär, svarade jag honom: Du är ju inget barn – våldsamma kampformer är detsamma som terroristiska kampformer. Det är ju klart.” (1616) Friedland blir genast terrorist. Hösten 1931 tar Ter-Vaganjan kontakt med Lominadze och ger honom samma förslag och vinner en terroristkamrat med samma nonchalanta lätthet. 1932 förhandlar

Kamenev om samma sak med Lominadze och Sjatskin, och med samma resultat. Därpå med de gamla "Arbetaroppositionens" ledare, Sjljapnikov och Medvedev. Samma resultat erhålls med samma sorglöshet. 1932, 1933 och 1934 underhandlar han med Tomskij och Bucharin och upplever samma totala brist på svårigheter, inga invändningar, inget motstånd, inga argument. Vittnet Jakovlev vittnar: "Kamenev uppdrog åt mig att organisera en terroristgrupp inom Vetenskapsakademien. Jag antog uppdraget". (1605)

Det hela var som en enarmad bandit: du släppte ner ditt förslag om terrorism, du drog i spaken och ut kom en terrorist. Kan någon föreställa sig en mer häpnadsväckande mordkomplott? Alla, bokstavligen alla som sammanträffade med konspirationens huvudorganisatörer, föll omedelbar för komplotten. Ingen tvekade; ingen hade några tvivel; ingen sprang till myndigheterna för att säga, mellan förskräckta flämtningar: "En komplott för att döda sovjetledarna är i görningen och, lika mycket som jag ogillar deras kurs är jag verkligen inte en terrorist. Genom att stå här bevisar jag det, genom att informera er om denna fruktansvärda konspiration". Under alla fyra eller fler år som en sådant utbredd och urskillningslös rekrytering av terrorister pågick, bland prominenta personer och obskyra sådana, fanns inte en enda person som smet iväg och revolterade mot planen för att ge GPU minsta lilla information om vad som höll på att ske under dess näsa!

Detta är den historia vi fått order från Moskva att svälja, krok, lina och sänke, utan diskussion, med påföljden att bli brännmärkta som mördare eller som deras försvarare!

Efter att ha visat på hur fantastiskt lätt Trotskij rekryterade sina agenter, låt oss nu ta en titt på vad som hände med dem efter det att de skridit till verket.

1. Friedmann

En av de agenter som skickades till Ryssland heter Friedman. Hans karriär som en mördare eller ens som ett av GPU:s fantasifoster är kort och färglös.

"Vysjinskij: Vad vet ni om Friedmann?"

Olberg: Friedmann var medlem av den trotskistiska organisationen i Berlin och blev likaledes skickad till Sovjetunionen.

Vysjinskij: Känner ni till, att Friedmann stod i förbindelse med den tyska polisen?"

Olberg: Jag har hört om det." (1610)

Och detta är allt som finns om Friedmann i hela rättegångsprotokollet. Inte ett enda ord till. Ingen annan nämner honom – inte de åtalade, inte vittnena, inte åklagaren, inte rätten, inte anklagelseakten, inte domen. Reste han till Sovjetunionen? Träffade han någon där? Genomförde han någon komplott där? Några resultat? Vi vet inte. Vi får inte veta. De två frågorna och de två svaren är den enda informationen om Friedmann, terrorist nr. X. Om han fick betalt för det arbete han utförde, lurade han uppenbarligen sin uppdragsgivare på varje öre han fick.

2. Alfred Kunt

Vi känner redan till något om terrorist nr 2, Alfred Kunt. Han var en trotskist i Berlin, som Berman-Jurin rekommenderade till Sedov som en pålitlig man. Vi känner även till de två dokument från Trotskij som han skulle ha fört med sig till en hemlig adress i Moskva och hans misslyckande att hitta Smirnov hemma. Nåväl, vilka aktiviteter genomförde han i Sovjetunionen? Berman-Jurin ger oss alla detaljer: "Kunt meddelade även, att han bosatt sig i närheten av Moskva, att han hade framgång i sitt arbete och att 'allt gick bra'". (1611) Ingen annan har någonsin hört talas om Kunt, någonsin sett honom, eller ens nämnt honom under rättegången. Vilka var de "framgångar" hade han haft i det "arbete" som han sysslade med?

Konserverade han sylt i närheten av Moskva eller tillverkade han bomber? Vilka ”saker” gick ”bra”? Var konserveringsäsongen på topp, hade han uppfunnit en ny metod att konservera persimonfrukt eller ett nytt knallskott? Eller höll han bara på att likt Friedmann lura sin uppdragsgivare och tillbringade sin tid med att lapa sol eller simma i Moskvafloden eller jaga visenter när han borde ha jagat Ordzjonikidze?

3. Nathan Lurie

När det gäller denna bisarra person, som kanske var en bra läkare men aldrig var lämpad för det mer ansträngande livet som mördare, har vi redan sett vilka aktiviteter han hade för sig (se avsnittet ”Gestapos komplot mot Vorosjilov” ovan och följande sidor). Han drog benen efter sig under flera månader och stod i gatukorsningar för att se hur fort Vorosjilovs bil framfördes. Han upphörde med detta tråkiga arbete efter ett halvår av bortkastad tid och drog vidare till det avlägsna Tjeljabinsk, med den svaga förhoppningen att kanske ett av hans påtänkta offer skulle passera genom staden och ge honom en chans. Så kom Kaganovitj och Ordzjonikidze till Tjeljabinsk och han sjabblade åter bort sin chans. Var denna läkare-mördare upptagen med en stetoskopisk operation eller en blindtarmsoperation och tog av sig sina gummihandskar endast för att få veta att de två sovjetledarna lämnat Tjeljabinsk för Machatjkala? Hur som helst så slösade han bort ytterligare 30 månader i Tjeljabinsk, där han fick lön från sovjeterna och från Trotskij (troligen även från Hitler) och gjorde inte speciellt mycket för någon av dem, det kan vi garantera. I Leningrad, 1 maj 1936, marscherar han förbi Zjdanov, men det var för långt ifrån, så inget kommer ut av det heller.

Hur kunde denna hopplösa amatör bli inblandad i detta plumpa företag? Det skedde mycket hastigt, men mycket enkelt. ”I början av 1932 sade Moisej till mig, att det vore på tiden att resa till Sovjetunionen och utföra terroristiskt arbete där. Hans anvisning kom inte oväntat för mig. Den framgick logiskt av hela det föregående arbetet. I april 1932 kom jag till Sovjetunionen. ...” (1614) Väl i Ryssland hittar han Konstant och Lipschitz. De berättar för honom att de redan arbetar tillsammans med en arkitekt, en Franz Weiz, som skickades till Sovjetunionen av terroristiska skäl på Heinrich Himmlers, den tyska Gestapo-chefens, direkta order. ”Den omständigheten, att en direkt agent för den tyska politiska polisen stod i spetsen för terrorist-gruppen, oroade inte det ringaste N Lurie och hans trotskistiska kompanjoner”. (1614) Detta var i början av 1932. Men ajaj, dessa slarviga idioter i GPU! De glömde det faktum att detta år var inte den ”tyska politiska polisen” nazistisk, utan tillhörde Weimar-republiken, och att herr Himmler, hur som helst, inte var dess ledare. *Gestapo* bildades och Himmler blev dess ledare först efter det att Hitler tagit makten, nämligen 1933, men precis som nyheten att hans medkonspiratör, Weiz, var nazistagent inte störde Lurie, så störde inte de orimliga datumen Vysjinskij. Han fortsätter bara vidare, och det gör också hans nådiga vittnen.

Andra vittnade om att Trotskij arbetade som hand i handske med nazisterna. Weiz, nazisten, arbetade dagligen med trotskisterna Konstant och Lipschitz. Varför berättade inte nazisterna för Trotskij om Weiz? Och om de gjorde det, varför sade inte Trotskij till sitt ombud, Moisej Lurie, som rekryterade Nathan Lurie, att Nathan måste arbeta med en nazist när han kom till Moskva? Moisej Lurie informerades om Weiz av N Lurie först efter det att den senare etablerat kontakt med den nazistiska spionen i Moskva. Vi måste därför sätta tro till att Trotskij var övertygad om att de två Luries skulle fortsätta med sina mordaktiviteter när de kom till Sovjetunionen utan att tveka, utan att ens för ett ögonblick ansättas av tvivel, även efter det att de fått reda på att deras arbete styrdes av Himmler.

Och till sist, hur länge befann sig Weiz i Ryssland? Vi vet inte. Vi får veta när han reste. ”I augusti 1932 reste Franz Weiz på semester till Tyskland och överlämnade då åt mig ledningen av den terroristiska kampgruppen”, säger N Lurie.(1594) På annat håll vittnar han: ”I augusti

1932 meddelade Franz Weiz N Lurie, att det fanns möjlighet att föröva ett attentat mot kamrat Vorosjilov, folkkommissarie för Sovjetunionens försvar. Terroristgruppen fick i uppdrag av den fascistiska hemliga polisens [i augusti 1932!] agent att träda i aktion”. (1614) Weiz är den direkta nazistagenten. I augusti 1932 kom ett tillfälle att mörda Vorosjilov (för övrigt, vari bestod denna speciella möjlighet? Hade det kommit rapporter om att Vorosjilovs bil saktade in?) *Gestapo*, som inte existerade ännu, beordrade sitt folk att träda i auktion. Därpå, samma månad, tar den främsta nazistagenten ... semester i Tyskland. Kom han någonsin tillbaka? Skickades någon annan för att avlösa eller ersätta honom? Vi hör inget mer i detta ämne; vi hör inget mer om Weiz. Var han befinner sig, vad som hände med honom – detta förblir ett mysterium, lika djupt som det mysterium som omger frågan om varför inte GPU kunde hitta intelligenta agenter för att dikta ihop denna dåligt komponerade, uppenbart påhittade rövarhistoria.

4. Moisej Lurie

Till den märkliga samling värdelösa agenter som Trotskij skickade till Ryssland för att mörda Stalin fogar anklagelseakten Moisej Lurie. Låt oss redan från början slå fast att M Lurie inte skickades av Trotskij, inte ens enligt Luries eget vittnesmål. Han fick sina ”direktiv” den 4 mars 1933 från Trotskijs agenter i Berlin, Ruth Fischer och A Maslow. ”Mitt uppdrag hade följande karaktär: Trotskij anser och vidhåller, och vi, d. v. s. Maslov och Ruth Fischer, är solidariska med Trotskijs direktiv, som går ut på att man måste påskynda organiserandet av terrordåd mot SUKP(b):s och sovjetregeringens ledare och främst mot Stalin. Detta direktiv mottog jag själv i muntlig form av Ruth Fischer och Maslov den 4 mars 1933”.

Huruvida Fisher och Maslow fortfarande var kvar i Tyskland efter Hitlers seger kan vi för tillfället inte säga.³⁵ Men vi vet att vid den tiden hade de absolut inga personliga eller politiska kontakter med Trotskij. Fischer och Maslow var zinovjeviter från och med 1926. De kapitulade, efter Zinovjev, den 9 maj 1928 i ett brev till nationella kommittén för oppositionsorganisationen i Tyskland, Leninbund. Från den stunden levde de kapitulanters existens, det vill säga, de var politiska kadaver. De satsade allt på att komma tillbaka in i det tyska stalinistiska partiets led. Det var först mot slutet av 1933 eller tidigt 1934, i frivillig exil från Hitlers Tyskland, som de inledde ett närmande till den trotskistiska organisationen och själva uttryckte att de var för en Fjärde international. De samarbetade med trotskisterna under ett eller två år, men då detta skrivs är det redan nära ett år sedan de på nytt avbröt alla förbindelser. De ger ut en egen tyskspråkig bulletin i Paris.

Det är fullständigt otänkbart att de den 4 mars 1933 skulle ha kunnat agera som Trotskijs agenter för något politiskt uppdrag, för att inte tala om ett terroristiskt företag. I ett brev från Trotskij till en vän utomlands, skrivet tidigt 1928 och redan citerat i denna skrift, hade han redan varnat för Maslow och Fischer och förutsett deras kapitulation. Hans oförsonliga opposition mot dem och deras ståndpunkt skärptes efter deras agerande 9 maj 1928 och blev därefter bara ännu hårdare. När den tillfälliga försoningen trädde i kraft, och det först 1934 – var det på basis av en gemensam överenskommelse om ett politiskt program, Fjärde internationalens program. Men låt oss fortsätta med vår konspiratör.

Fischer-Maslow-Trotskij-direktiven skulle vidarebefordras av Lurie till Zinovjev. Lurie anlände till Moskva 9 mars 1933, säger han. Lite senare läser vi det förvånande uttalandet att ”M Lurie [berättar] om tre möten, som han haft med Zinovjev. Vid ett av dessa möten, som ägde rum i början av augusti 1934 hemma hos Zinovjev, informerade Lurie Zinovjev ingående om Trotskijs direktiv, vilka han erhållit genom Ruth Fischer och Maslov ...” (1615.) Med andra ord, även om Zinovjev fanns i sitt hem i Moskva under större delen av tiden,

³⁵ Enligt Wikipedia flydde Fisher och Maslow till Paris i augusti 1933.

behövde Lurie, som var en personlig bekant med A V Herzberg, en av Zinovjevs gamla agenter, *ett och ett halvt år* för att få kontakt med Zinovjev med syftet att förmedla Trotskijs direktiv! Var de inte viktiga? Var de inte brådsakande? Rörde det sig om den typ av frågor som man skulle kunde överlämna till sin destination idag, i morgon, nästa månad, nästa år eller inte alls beroende på om man kände för att ta en tur i en av Moskvas spårvagnar? Vilket slags nonsens försöker de stalinistiska åklagarna trycka ner i våra halsar?

Vidare: M Lurie fick höra talas om samarbetet med de tyska nazisterna i N Lurie-gruppen så tidigt som april 1933. Enligt hans vittnesmål hajade han till, men sade till N Lurie att fortsätta och gå vidare om han inte fick något negativt svar från honom, det vill säga från M Lurie. M Lurie lät honom aldrig få ett "negativt svar". Han lät månaderna gå, uppenbarligen utan någon själslig konflikt, fram tills han slutligen träffade Zinovjev.

"Jag visste – säger Zinovjev – att M Lurie är trotskist och inte endast trotskist, ty när han talade bröt det fascistiska uttrycksättet igenom."

Vysjinskij: Vari bröt hans fascism igenom?

Zinovjev: Det fascistiska gick ut på att han sade: i en sådan situation som nu måste vi vara beredda på att betjäna oss av alla slags medel." (1606)

Men även om Zinovjev såg Luries fascism klart uttryckt, tyckte han likväl att det var nödvändigt att övertyga honom att det inte var något fel med att denne "uttalade fascist" samarbetade med nazisterna. Han berättade för Lurie, enligt den senare, att Lassalle en gång använt Bismarck. "Med denna historiska parallell ville Zinovjev övertyga mig om möjligheten och nödvändigheten att utnyttja ett förbund med nationalsocialisterna i kampen mot SUKP(b) och sovjetregeringen." (1594)

Denna "parallell" måste ha varit en fullträff, ty det räckte med bara den för att skingra all Luries oro (om det var möjligt för en "uttalad fascist" att ha någon sådan på den punkten). Vi upprepar det, N Lurie fick aldrig ett "negativt svar". Vad enkelt livet är för mördare!

Men vi är inte riktigt klara med M I Lurie, av fler anledningar än den att han bland alla de tjugotals mördarna var den ende som kände ett stygn av samvetsqual vid tanken på att arbeta med nazister. De andra, förstår ni, tog det bara med fattning. M I Luries partinamn, eller ett av dem, var Alexander Emel, en inte helt okänd person i det tyska kommunistpartiet.

I 1931 års november-december-nummer av den tyska stalinistiska tidskriften, *Die Internationale*, hade Ernest Thälmann en lång artikel där han angrep "avvikare" i partiet och namngav bland annat en viss A E som i *Der Propagandist*, ytterligare ett partiorgan, hade skrivit artiklar som inte hade en trotskistisk karaktär, utan en extrem "Tredje period-karaktär", fylld med alla sorters nationalistiska och småborgerliga absurditeter.

Om A E:s artikel kan man säga att den snarast, burdust, uttryckte den dåvarande stalinistiska politiken i Tyskland; Thälmann kallade den för en "brytning med marxismen". Bra. I sin kommentar till denna episod skrev redaktörerna för den dåvarande trotskistiska tidningen i Berlin: "En anmärkning i förbigående: För A E är denna behandling som syndabock speciellt förvirrande. Alexander Emel var en gång fostrad som en oppositionell i Ryssland. I det tyska partiet försökte han efter ett provår vinna sina sporrar genom att uttryckligen, vid varje tillfälle, ta avstånd från Trotskijs åsikter, senast i fråga om den spanska revolutionen. Och han är just den som den store Thälmann nu utsett till strykpojke!" (*Die Permanente Revolution*, 1 januari 1932.)

Detta ger oss en uppfattning om vad trotskisterna ansåg om Alexander Emel! Två nummer senare hade det trotskistiska organet ytterligare en kommentar i fråga om fallet Emel, som under tiden fått känna av centralkommitténs tunga hand för sina "avvikelser" (rättare sagt fick

han fungera som syndabock för ledarnas egna avvikelser) och *som skickades till Moskva – i början av 1932 och inte 4 mars 1933*, som Emel-Lurie vittnade om – med en önskan om en trevlig resa: ”1927 tillhörde A E zinovjevoppositionens svans. I slutet av 1927 spelade han den trogne Fridolin gentemot partiet samtidigt som han också i tysthet lekte med den berömda Wedding-oppositionen. I den [trotskistiska] oppositionens cirklar tog ingen honom på allvar. Från och med januari 1928 blev Emel ’partilöj’. Centralkommittén lät honom ge lektioner och presentera teoretiska artiklar. ...” (*Die Permanente Revolution*, 1 februari 1932.)

Nåväl, om vi inte drar den hisnande slutsatsen att trotskisterna redan tidigt 1932 slugt förberedde ett alibi för en terrorrättegång där Emel-Lurie skulle vara inblandad fyra och ett halvt år senare, då måste vi dra slutsatsen att de åsikter som *Die Permanente Revolution* uttrycker, representerade trotskisternas åsikter om denne servile kapitulant.

Reste Emel till Moskva den 4 mars 1933 med terroristiska direktiv från Trotskij-Maslow-Fischer, eller reste han i början av 1932, som den trotskistiska tidskriften skrev vid den tiden? Andra bevis pekar på det senare. I Kominterns officiella organ, tyska utgåvan den 15 november 1932, hittar vi en av Alexander Emels ofta förekommande artiklar som har kännetecknen som tyder på att de har skrivits i Moskva: ”... Enbart socialdemokratien förslår inte längre – arbetarna tror inte på den. Nu behöver borgarklassen en ’bättre’ expert mot Sovjetunionen, en bättre agitator och propagandist som arbetarna har förtroende för. Denna borgarklassens sociala befallning verkställs nu av Leo Trotskij. ’Brevet från Sovjetunionen’ som dyker upp i hans *Bulletin* ges stor spridning, speciellt i de länder som spelar en speciell roll i det krig som förbereds mot Sovjetunionen: i Pilsudskis Polen åtnjuter Trotskij en ganska speciell sympati från den politiska polisens sida”. (*Internationale Presse Korrespondenz*, vol XII nr 96, 15 november 1932.)

Sådana var Emels tydligt uttryckta åsikter om trotskisterna, och trotskisternas dito om Emel. Och detta är den man som Trotskij, fyra månader senare, skulle ha utsett till sin hemliga mördaragent!

5. Konon Berman-Jurin

Den politiska biografin över den femte av Trotskijs klantiga misslyckade agenter är helt okänd för oss. Domstolens protokoll kastar inte minsta lilla ljus över honom. Vi får veta att han föddes 1901, att han har kodnamnet Alexander Fomitj, att han (uppgär han själv) under 1931 höll sig i utkanten av trotskistiska cirklar i Berlin. Var han kommer ifrån, vad han sysslat med inom rörelsen, om han gjort något överhuvudtaget, det vet vi inte. Denne okände person, vittnar han, fick det mest konspiratoriska uppdrag som tänkas kan av Trotskij en timme efter att han träffade honom för första gången. Man vill få oss att tro på detta, som om man inte redan försökt få oss att tro på alltför mycket.

Vad bestod hans terroristiska aktiviteter av? Han gav order till Fritz David i Moskva att genomföra mord. Men de måste utföras, förstår ni, på ett speciellt sätt. Trotskij sade till honom i Köpenhamn att ”att man om möjligt måste utföra terrorakten under ett av Kominterns plenum eller kongresser, så att skottet mot Stalin skulle skalla på ett stort möte. Då skulle det få en väldig resonans vida utöver Sovjetunionens gränser och utlösa en massrörelse i hela världen. Det skulle bli en världshistorisk politisk händelse”. (1612) Det dög inte att skjuta Stalin i en korridor, i hans kontor, på gatan, i hans hem eller om han var ute och red. Det måste göras under en kongress eller åtminstone under ett plenarmöte. Annars, förstår ni, skulle kanske skottet och hans död inte noteras alls. Det kanske skulle få en tvåraders notis på *Pravdas* sista sida och hela effekten av mordet skulle gå förlorad.

Berman-Jurin vittnar vidare om att ”Trotskij sade, att jag inte skulle sätta mig i förbindelse med någon av trotskisterna i Moskva, utan att jag måste arbeta självständigt”. (1612) Av detta

följer att det är uppenbart att precis som Kamenev, till exempel, inte bjöd in trotskisten, Mratjkovskij, till alla centrumets möten och precis som Zinovjev ville rusa före trotskisterna för att bli den förste som kunde göra anspråk på äran av mordet, så litade Trotskij varken på zinovjeviterna eller på de ryska trotskisterna. Helt själv skulle Berman-Jurin gå in på ett plenarmöte eller på Kominterns kongress, få ut Stalin till mitten av salen, få honom i en lämplig position och skjuta honom – ”självständigt”.

Överväldigad av blygsamhet föreslog Berman-Jurin därefter att Fritz David skulle anlitas för att hjälpa honom i Moskva. Trotskij beslöt, efter att ha funderat ett slag, att han kanske hade rätt, kanske jobbet var lite för mycket för en man att utföra ”självständigt”, och att det i vilket fall som helst inte skulle skada att ge ytterligare en kamrat ett arbete (Himmler skulle i vilket fall som helst inte sakna den extra lönen att betala ut).

Berman-Jurin anländer till Moskva, kontaktar David, och planer för att mörda Stalin vid Kominterns exekutivkommittés trettonde plenum börjar utarbetas. ”Men dagen före plenum visade det sig, att man inte lyckats skaffa ett kort åt Berman-Jurin, så att planen strandade. Det beslöts att uppskjuta mordet på kamrat Stalin till Kominterns kongress”. (1612) Utan tvivel till Stalins stora lättnad. ”Före kongressens öppnande meddelade mig Fritz David, att han inte heller nu kunde skaffa mig ett kort, men att han själv skulle vara närvarande på kongressen”. (1612) Varför David misslyckades vid dessa två tillfällen kommer vi att få se senare.

Vad Berman-Jurin gjorde mellan Kominterns sjunde kongress och slutet av maj 1936, då han greps, det vet vi inte och han säger inget om det. Låt oss anta att han bara satt hemma under 8-10 månader, nedslagen över att ha missat båda kominternsessionerna. Men vad vi än antar, är det ett faktum att ovanstående är allt som vi får veta om Berman-Jurins självbekända terroristiska verksamhet. Det blir allt tydligare att Trotskijs kroniska ekonomiska svårigheter och herr Hjalmar Schachts oförmåga att balansera Nazitysklands budget till icke ringa del beror på slösaktigheten med pengar på värdelösa mördare som knappt lyfter ett finger för att förtjäna sin lön. Speciellt klandervärt var det lättsinniga slöseriet att betala för män som Berman-Jurin, som så alltför uppenbart inte är en terrorist, utan en av GPU:s lurade agenter.

6. Fritz David

Vi kommer nu till Trotskijs sjätte agent som, till skillnad mot Berman-Jurin, åtminstone har en känd historia inom rörelsen. Detta hindrar honom inte från att vara en lögnare, och en enfaldig lögnare dessutom. Eller, för att vara helt rättvis, så gäller denna karaktäristik GPU som hittade på hans vittnesmål och nedtecknade det åt honom.

Som en stalinistisk tjänsteman i Ryssland och Tyskland under många år tog David kontakt med Sedov i augusti 1932 och denne föreslog att han skulle åka till Köpenhamn för att träffa Trotskij. Han gick med på det. Han reste. Han träffade Trotskij.

”Som ett perspektiv i händelse av krig framhöll Trotskij inställningen på nederlag, men han betonade, att ’det finns ett närmare perspektiv för trotskisternas tillträde till makten, nämligen perspektivet att fysiskt undanröja Stalin’.

Vysjinskij: Hur förhöll ni er till denna tanke?

Fritz David: Jag accepterade det senare perspektivet.” (1616f)

Precis lika lätt som att dricka ett glas vatten! Och efter ytterligare ett skämt eller två accepterar David uppdraget att resa till Ryssland för att döda Stalin. Även han (till skillnad från Olberg och Luries, men varför till skillnad från dem?) uppmanas att inte ta kontakt med någon av de ryska terroristerna, och så åker han iväg.

Så han träffar Trotskij i Köpenhamn? Men Berman-Jurin säger att David inte var i Köpen-

hamn, att han talade med Trotskij om David och rekommenderade att han skulle utses till jobbet, att Trotskij sade att han skulle skriva till sin son i Berlin för att undersöka David innan han anställde honom! Om David befann sig i Köpenhamn under Trotskijs åtta dagars vistelse i Danmark borde det av lättförklarliga skäl inte funnits något behov av att skriva till Sedov om honom. David förklarar hur han reste för att träffa Trotskij: ”Jag reste med falskt pass. Vid ett samtal med Sedov sade denne, att Trotskij skulle komma till Europa och att han gärna ville träffa mig”. (1616) Om Trotskij redan kände till David, varför behövde den senare undersökas? Uppenbarligen ljuger antingen Berman-Jurin eller David som en borstbindare. Varför säger vi – ”antingen ... eller”?

Det rätta sättet att formulera det är: Båda ljuger. Konfronterar Vysjinskij dem med varandras vittnesmål, avgivna med endast 24 timmars mellanrum? Naturligtvis inte!

David kommer till Ryssland i mars 1933. Han planerar tillsammans med Berman-Jurin att skjuta Stalin. ”det första attentatet skulle ske på Kominterns Exekutivkommittés XIII plenum, det andra på Kominterns VII kongress. Planerna strandade, emedan kamrat Stalin inte var närvarande på XIII plenum”. (1617) Outsägligt lättlurade mördare som tar legenden om ”det internationella proletariats älskade ledare” på allvar! Visste de inte att ”chefen för världsrevolutionen” inte hade tillräckligt intresse för Internationalen för att delta vid dess plenarmöten? Eller var det något slags sjunde sinne, vilket gör Stalin till ett sådant beundrat geni, som varnade honom för att delta? Hur som helst deltog han inte, och uppenbarligen fanns det ingen av vikt kvar vid plenumet att skjuta; så inget hände.

Men kongressen återstår! Man får inte tag i något kort till Berman-Jurin, så David går ensam. Vilken kaliber Browning som han tog med sig hade, det vet vi inte, för rättens ordförande försummade förbryllande nog att fråga David samma sak som han hade frågat N Lurie. Men det spelar inte någon större roll, för David fick aldrig någon chans att skjuta. Berman-Jurin förklarar att ”Några dagar därefter träffade jag Fritz David och han sade, att han inte kunnat skjuta. Han, Fritz David, hade suttit i en loge. I logen fanns mycket folk, och det var ingen möjlighet att skjuta. På så vis strandade vår plan även denna gång”. (1612) Lämnade han inte logen, var det förbjudet att röra sig i hallen, kunde han inte begära ordet för att komma till podiet där Stalin satt? Kunde han inte göra någon av de hundra saker som en *terrorist* skulle ha gjort? Eller misslyckades planen på grund av att Stalin, så absorberad i Kominterns arbete, inte deltog i dess sessioner, förutom under den ceremoniella öppningsceremonin då alla delegater och besökare hänvisas till loger? Eller kanske David blandat samman kongressen med något annat möte? Låt oss se.

Berman-Jurin vittnar att ”I september 1934 skulle kongressen äga rum”. (1612) David vittnar om att ”Efter VII kongressen infann sig två gånger hos Fritz David budbärare från Trotskijs son Sedov, vilka i Sedovs namn beskyllde terroristerna för bristande aktivitet. ...” (1617)

Detta bekräftas av Berman-Jurin, som specificerar att ”I december (1934) meddelade mig Fritz David, att ett bud från Sedov och Trotskij nyligen varit hos honom och fordrat förklaring över att terrordådet inte blivit utfört.” (1612) [Obs året finns med i den engelska domstolsrapporten, men inte i den svenska översättningen] Således dök det första sändebudet upp i december 1934, *efter* att den 7:e kongressen samlats i september 1934, då David missade att skjuta. Men Kominterns 7:e kongress hölls inte i september 1934, eller någon annan gång 1934. Den öppnade i juli 1935! Följaktligen kunde ingen ha förebrått David för att han under någon av 1934 års 12 månader missat att avfira ett skott vid en kongress som öppnade den sjunde månaden 1935! Det kan inte handla om tryckfel i protokollen, ty både de engelska och tyska översättningarna är identiska vad gäller detta.³⁶

³⁶ Man skulle kunna tro att Berman-Jurin sammanblandat Kominterns 7:e kongress med SUKP(b)s 17:e

Nåväl, vem var Fritz David? Vi avslutar hans fall med ett uttalande av Erich Wollenberg. Wollenberg, en arméofficerare under kriget, som utmärkte sig som ledare för Röda armén under den kortlivade bayerska sovjetrepubliken 1919. Tvingades 1923 fly till Ryssland. Där gick han med i Röda armén och steg till kaptens grad. 1932 återvände han till Tyskland och blev redaktör för KP:s dagstidning, *Rote Fahne*, och ledare för det antifascistiska förbundet. Tillbaka i Ryssland efter debaclet krävde han att få åka till Tyskland för att arbeta för att återuppbygga ett kommunistparti. För detta uteslöts han ur partiet. Han befinner sig för närvarande i exil i Tjeckoslovakien. Som en auktoritet i den aktuella frågan är han obestridlig. Hans uttalande är ett öppet brev till redaktörerna för de tyska stalinisternas officiella organ, *Deutsche Volkszeitung*:

”Angående den så kallade ’Moskvarättegången’, som är en milstolpe i den proletära bartolomeinatt³⁷ som pågått under flera år i Sovjetunionen gör jag följande deklaration:

1. 1932 arbetade jag som redaktör för *Rote Fahne* i Berlin tillsammans med den dåvarande redaktören för fackliga frågor, Fritz David, alias I I Krugljanskij, som var åtalad i ”Moskvarättegången” och samtidigt ett kronvittne.
 2. Ledande redaktörer för *Rote Fahne*, numera nära medarbetare i *Deutsche Volkszeitung*, som likt mig var i opposition mot det tyska kommunistpartiets centralkommittés ledning och linje 1932, varnade mig för David vars syssla som facklig redaktör bara var ett extraknäck vid sidan av hans huvudsyssla som GPU-agent (han ledde det sovjetryska fabriksspioneriet i Berlin) och som spion för KPD:s centrala apparat inom redaktionen. Jag fick veta av dem att Fritz David från 1919 till 1925 arbetade i Socialistrevolutionärernas (SR) organisationer som en av tjekans provokatörer.
 3. Sommaren 1932 straffades flera oppositionella redaktörer på *Rote Fahne*, bland dem de som idag är de närmaste medarbetarna i *Deutsche Volkszeitung*, efter att ha angivits av Fritz David som dessutom kombinerade det mest föraktliga kryperi inför partiledningen med gränslös personlig feghet.
 4. Jag uppmanar *Deutsche Volkszeitungs* redaktörer att inte för sina läsare hålla inne med den roll som spelades av tjeka-provokatören David som de är så förtrogna med, och som nu påstås vara avrättad (Göring dödade sina medbrottslingar i riksdagsbranden så varför inte GPU sin David?)
- Erich Wollenberg.”

7. Valentin Olberg

Vi har så till slut kommit fram till Trotskijs sjunde och sista mördaragent som förpassar alla övriga åtalade/vittnen i skuggan när det gäller svada, falskhet och självmotsägelser. Samtidigt kommer vi till de två sista av de enda tre materiella bevisen – bevisföremålen. Följaktligen kommer vi till slutet av själva rättegången.

Olberg är Vysjinskijs stjärnvittne. Inte nog med att han erkänner allt, utan han är den förste som gör det. Han erkänner att han var Trotskijs sändebud i Tyskland; att han skickades av Trotskij och Sedov till Ryssland för att döda Stalin; att han och trotskisterna hade kopplingar till nazisterna, som alla samarbetade för att förse honom med ett falskt pass. Ingen åklagare i världen kan önska sig ett vittne som är mer talfört och tjänstvilligt.

”1930 inledde han förbindelse med Trotskij och Trotskijs son Sedov.”(1609)

Låt oss första läsa vad Trotskij har att säga om denna ”förbindelse”. I ett uttalande gjort i

partikongress, som ägde rum 1934, men det blir ännu värre – förutom de uppenbara felen så hölls den senare kongressen i januari-februari 1934. Så här blir ingenting rätt.

³⁷ Bartolomeinatten, *parisiska blodsbröllopet* (franska la Saint-Barthélemy, nocés vermeilles), var en stor massaker på franska protestanter (hugenotter) som ägde rum i Paris natten till den 24 augusti 1572 – aposteln Bartolomaios (Bartolomeus) helgondag – i samband med bröllopet mellan Henrik av Navarra och Margareta av Valois, syster till kung Karl IX av Frankrike. [Wikipedia].

Norge den 20 augusti 1936 sade han:

”I början av 1930 sökte jag en sekreterare som förstod ryska. Min tyske vän, Franz Pfempfert (en välkänd radikal redaktör) och hans fru (översättare av min självbiografi) fick ett förslag från en lettisk medborgare, V Olberg, att komma till Prinkipo (Turkiet) som min sekreterare. Pfempferts bjöd in Olberg till sitt hem för att ta reda på vad för slags människa han var. Den 1 april 1930 skrev Pfempfert till mig: ’Olberg ger det mest otillfredsställande och opålitliga intryck’. Brevet meddelar att Olberg, en före detta stalinist, just hade bytt uppfattning och anslutit sig till oppositionen, varpå han ställde vissa mycket indiskreta frågor om den ryska oppositionen, om Trotskij och hans livsföring osv. ’Vi får inte underskatta stalinklicken’, fortsätter Pfempfert. ’Den kommer inte att väja för något för att få in spioner i våra led. ... Det är möjligt att Olberg bara är en journalist och ännu inte en av Stalins direkta agenter. Men han är ... en hysterisk, arrogant och taktlös typ. ... Ert hem är ingen plats för Olberg, ty han skulle inom 24 timmer bli en outhärdlig börda för er. Möjligtvis – nej säkert också för framtiden. Han kommer att använda sitt besök hos er för sina skrivelser – om inte för att rapportera till GPU’.

Ett brev från fru Pfempfert 2 april 1930 löd: ’När vi fick veta att det fanns en möjlighet att Olberg skulle besöka er, blev vi skräckslagna’. Detta brev karaktäriserar Olberg som en degenererad och korrumperad typ.

Efter sådana ’rekommendationer’ var det inte längre fråga om att anställa Olberg som min sekreterare. Han försvann helt ur mitt minne. Nu hävdar denne man – eller mer korrekt, hans instruktörer får honom att hävda – att han skickades av mig till Sovjetunionen för att mörda Stalin. ...

Herr Franz Pfempfert befinner sig nu i exil i Karlsbad, Tjeckoslovakien, där han arbetar som fotograf. Han kommer säkert att bekräfta ovanstående.”³⁸

Trotskijs uttalande bekräftas genom att antal lätt verifierbara fakta. Valentin Olberg figurerar för första gången i den kommunistiska rörelsen (så vitt vi vet) 1928. Under detta år och nästa förekommer hans namn regelbundet i den officiella Kominternpressen som en som rapporterar från Lettland. Alla är skrivna i den klassiska stalinistiska stilen (en typisk artikel har rubriken ”Den lettiska socialdemokratins som fascismens medhjälpare och medbrottslingar”). 1929 innehåller *International Press Correspondence* ett halvt dussin av hans bidrag (nummer 16, 20, 26, 32, 33, 61). Men 1930, det år då han försökte nästla sig in i oppositionen och bli Trotskijs sekreterare fanns hans artiklar inte längre med i den stalinistiska pressen (för att vara helt korrekt publicerades den sista artikeln i ”första serien” i början av 1930, i vol. X, nr 1 av det tyska *Inprekorr*). Men om han har försvunnit från den stalinistiska pressen, så dyker nu detta Trotskijs ”sändebud” upp i den trotskistiska pressen. I juli 1930 har detta Trotskijs ”sändebud” fått med en kort artikel, ”Epoche Stalin”, i den vid den tiden tyska trotskistiska månadstidningen (*Der Kommunist*, vol I, nr 5). Detta är hans enda bidrag till en trotskistisk tidskrift i hela världen.

Efter att han, som vi sett från Trotskijs uttalande, hade misslyckats med att under 1930 göra några framsteg med sitt agentarbete för GPU bland trotskisterna, slutar han att försöka påskina att han håller med om deras idéer och återgår till att öppet arbeta för sina herrar. Sommaren 1931 återupptar han sitt öppna samarbete med den stalinistiska pressen med en artikel – återigen typiskt stalinistisk i utformning och tonläge – med rubriken ”Zur Krise in Lettland” (*Internationale Presse Korrespondenz*, vol XI, nr 60, 23 juni 1931).

Olberg nämner inget om sina försök att bli Trotskijs sekreterare. Men han berättar en historia om hur Sedov visade honom Trotskijs överklagande i frågan om hans medborgarskap³⁹ (de

³⁸ Är det därför som de tjeckiska stalinisterna nu så våldsamt kräver att Pfempfert ska utvisas från landet som oönskad och som mördare? Det behöver väl knappast påpekas att det satts ett pris på hans huvud i hans födelseland, Tyskland. MS

³⁹ Syftar på det redan tidigare nämnda ”Öppna brev” till presidiet i Sovjetunionens kommunistiska parti, som

berömda morduppmaningar som hittades i ett lönnfack i Holtzmans resväska) och i samband med det föreslog han att Olberg skulle resa till Sovjetunionen för att mörda Stalin. Tvekade Olberg för ett ögonblick? Ansattes han av tvivel om ett sådant företag var förenligt med hans principer eller om han hade den förmåga som krävdes för att utföra ett sådant jobb – ingen bagatell! – som att döda Stalin? Inte för ett ögonblick. Hans enda bekymmer gällde ett pass, eftersom han själv inte var medborgare i något land vid den tiden. Men detta visade sig vara en struntsak. ”Jag lyckades likväl snart få saken i ordning, och sedan jag fått ett pass på namnet Freudigmann reste jag till Sovjetunionen”. (1610) Vem ordnade det? Vi får reda på det på annat håll:

”Olberg vittnar vidare om att för att få tag på passet använde han sig av en viss Friedmanns tjänster, en trotskist i Berlin, som samtidigt var en av den tyska polisens agenter”. (*Moscow Daily News*, 22 augusti 1936.)

Och vem var Friedmann? Vi har redan fått reda från Olbergs vittnesmål (se avsnittet om Friedmann ovan) att han hade hört talas om att ”Friedmann stod i förbindelse med den tyska polisen”. Men eftersom den ”totalitära fascistiska diktaturen” upprättades först efter riksdagsbranden den 28 februari 1933, och Olberg fick sitt pass innan den *fascistiska* polisen (*Gestapo*) bildades, verkar det som om trotskisterna samarbetade med Weimarrepublikens polis likaväl som med deras fascistiska efterträdare. Mer finns att säga om detta senare.

Det var sedan meningen att Olberg, tillsammans med Sedov, skulle besöka Trotskij under dennes besök till Köpenhamn, men som vi sett genomfördes inte resan, istället reste Sedovs fru, Susanna, dit och kom tillbaka med ett brev från Trotskij till sonen. ”I brevet gav Trotskij sitt samtycke till min resa till Sovjetunionen”. (1610) Låt oss lämna åsido den futtiga detaljen att Sedovs fru inte heter Susanna – endast en gnällspik skulle kräva exakthet när det gäller sådana bagateller – och fortsätta med den påföljande rättegångsdialogen. Vad gäller Friedmann frågar Vysjinskij:

”Var de tyska trotskisternas förbindelse med den tyska polisen ett system?

Olberg: Ja, det var ett system och skedde med Trotskijs samtycke.

Vysjinskij: Hur vet ni, att det skedde med Trotskijs vetskap och samtycke?

Olberg: En av dessa förbindelselinjer gick genom mig personligen. Min förbindelse organiserades med Trotskijs sanktion.

Vysjinskij: Er personliga förbindelse med vem?

Olberg: Med den fascistiska hemliga polisen.” (1610)

Observera för det första att den ”tyska polisen” helt plötsligt blir till den ”fascistiska hemliga polisen”. Friedmann tillhörde först (nödvändigtvis 1932) den republikanska polisen.

Observera för det andra att Trotskij (i sitt brev till Sedov) godkände samarbete med *Gestapo* medan han befann sig i Köpenhamn, det vill säga senast i början av december 1932, det vill säga månader innan *Gestapo* bildades! Men detta är inte allt. Olberg, som nu får upp farten, fortsätter att vittna att ”1933 började ett organiserat förbindelsesystem mellan de tyska trotskisterna och den tyska fascistiska polisen”. (1610) Dessa ”kontakter” kunde därför omöjligtvis ha ”börjat” mer än en månad eller två innan Olberg gjorde sin första resa till Ryssland, i slutet av mars 1933. Bra. Men 1935, två år senare, under en annan resa till Ryssland från Tjeckoslovakien, beslutar han sig för att ta vägen via Tyskland. Där stannar han till för att träffa en gammal trotskistisk bekanting, Slomovitz, som också rekommenderats honom av nazistagenten i Prag, Tukalevski. Att Slomovitzs namn är helt okänt för den

Trotskij skrev i mars 1932 och som därefter publicerades i ett stort antal tidningar.

trotskistiska rörelsen är naturligtvis bara ytterligare en bagatell. Men således åkte Olberg för att träffa henne i början 1935 och relaterade att hon berättade för honom att ...

”... Under den tid jag varit borta hade endast en ringa trotskistisk kader blivit kvar. Nu stod man inför ett dilemma: antingen skulle trotskisterna själva likvidera sig, eller måste de träffa en överenskommelse med de tyska fascisterna. Grundvalen för överenskommelsen skulle vara frågan om förberedelse och utförande av terror mot SUKP(b):s och sovjetregeringens ledare. Trotskij hade sanktionerat Berlins trotskisternas överenskommelse med Gestapo, och trotskisterna befann sig verkligen på fri fot”. (1610)

Så historien går som följer: Trotskisterna hade redan 1932, genom Friedmann, kontakt med den republikanska eller fascistiska polisen (du kan välja det ena eller det andra eller båda). Trotskij godkände alliansen med *Gestapo* i sitt brev till Sedov från november-december 1932, även om *Gestapo* fortfarande inte existerade. Tidigt 1933 ”började” alliansen mellan trotskisterna och *Gestapo*, en av kontakterna passerade direkt igenom Olberg. Men i början av 1935, två år senare, ”stod” trotskisterna ”inför ett dilemma”, att antingen upplösa sig eller sluta en överenskommelse med *Gestapo*! Trotskij, som antagligen var arg på sina anhängare för att de inte handlat i enlighet med hans ”godkännande” från 1932, sanktionerade då alliansen för en andra gång varpå, får vi förmoda, allt gick smidigt.

Är inte detta lite väl tunt? Det håller inte.

Att det kan ha funnits och för den delen fortfarande finns *Gestapoagenter* i trotskisternas led är inte svårt att tro. De infiltrerar leden och till och med ledningen för i stort sett alla anti-fascistiska tyska grupper utomlands. Helt nyligen avslöjades en i Prag, som arbetade i det socialdemokratiska partiets hemliga immigrantbyrå. När det gäller kommunistpartiet så var det bokstavligen nedlusat av fascistiska agenter som fann sitt arbete mindre svårt av det faktum att den byråkratiska stalinistiska regimen premierar karriärister och ja-sägare som kommer från ingenstans. Ta exemplet Kadner, en *Gestapo*-agent. Han var medlem av kommunistpartiets centralkommitté, vilket gjorde att han kunde lära känna de flesta av partiets mellan- och högre funktionärer. Han avslöjades till slut och en modig arbetare gick in i Kadners hem och sköt ihjäl honom. Eller ta Hellmuth Brückner, *Gestapo*-agent och redaktör för *Rote Fahne*, som efter Hitlers seger samarbetade mycket intimt med den illegala centralkommittén inne i Tyskland vilken bestod av tre män, av vilka två var John Scheer och Lambert Horn. Scheer mördades till slut av nazisterna, två andra greps omedelbart efter ett möte med Brückner, som fick i uppdrag att utföra partiarbete i Hamburg och Königsberg. Brückner avslöjades som *Gestapo*-agent av sin egen fru.

Försök för ett ögonblick föreställa dig vilken ilska och gny, vilka utsägliga anklagelser som stalinisterna skulle ha riktat mot Trotskijs anhängare om *Gestapo*-agenter, *riktiga sådana*, hade avslöjats ha haft liknande poster som de som Brückner och Kadner hade bland stalinisterna! Men åter till Olberg.

Han åkte till Ryssland i slutet av mars, med det famösa Freudigmann-passet.

”Olberg stannade i Sovjetunionen till slutet av juli 1933. Ändamålet med hans resa var att förbereda och utföra mordet på kamrat Stalin.

Ankommen till Sovjetunionen, dolde sig Olberg halvannan månad i Moskva och for sedan till Stalinabad, där han fick plats som historielärare. Då han inte hade några dokument över sin värnpliktstjänst, måste han återvända till utlandet och reste till Prag”. (1610)

Vilken förstklassig mördare vi har här! Han kommer till Moskva, Stalins vistelseort, för att mörda Stalin. En bra början, åtminstone de första grundstegen som en mördare måste ta i ett sådant företag. Vad gör han i Moskva? Tar han kontakt med det redan etablerade ”trotskij-zinovjevskas terroristcentrumet”? Nej. Köper han en Browning (mellankalibrig)? Nej.

Utarbetar han planer, genomför han några rekognoseringar, försöker han åtminstone stå i gathörn för att observera hur fort officiella bilar kör, vilket N Lurie gjorde? Nej. Vad gör han? Klok konspiratör som han är gömmer han sig! Han gömmer sig i en och en halv månad! Då, sedan han grävt ner sig, beslutar han att genomföra en djärv manöver i hjärnornas kamp med Stalin. Utan ett ord till varning plockar han upp sin Freudigmann-pass och reser till Stalinabad. Varför Stalinabad? Tadzjikistans huvudstad⁴⁰ ligger över 300 mil från Moskva, som Stalin nästan aldrig lämnar. Olbergs uppdrag var att mörda Stalin, eller hur? Skulle en man som försöker döda Roosevelt lämna Washington och resa till Bolivia för att göra det? Tänkte Olberg genomföra jobbet på långdistans, med hjälp av pistol? Eller med radiovågor? Eller med ett speciellt levererat brev? Eller planerade han att förbanna Stalin till döds från fjärran? Eller kanske planerade han, likt de afrikanska och karibiska häxdoktorerna, att göra en vaxdocka av Stalin, sticka en nål genom dess hjärta och sedan, genom att önska hårt, överföra det dödliga såret från dockan till originalet?

Oavsett vad han planerade göra i Stalinabad i den mordiska ställningen som historielärare, kullkastades det omgående av myndigheterna. Var finns uppgifterna om militärtjänstgöring i ditt pass? Du kan inte lära ut historia – inte i Stalinabad, det kan du inte – utan att ha fullgjort din militärtjänstgöring. Stackars Olberg, alla dessa tågbiljetter inköpta för ingenting. Och varför fanns inga uppgifter om militärtjänstgöring i hans pass? På grund av att Weimar-republiken, som utfärdade passet, *inte hade någon militärtjänstgöring för medborgare*, eftersom det var förbjudet enligt det nu brutna Versaillesfördraget! Militärtjänstgöring återinfördes av Hitler först den 16 mars 1935. Hur kunde dekanus för Stalinabads historieskola eller den lokala polisen i juli 1933 kräva uppgifter om tysk militärtjänst av Olberg?

Olberg åker tillbaka till Prag och lämnar det för sin andra resa till Ryssland först i mars 1935, denna gång med ett honduranskt pass, införskaffat åt honom via *Gestapo* och dess agent Sedov. Vad gjorde han i Prag under cirka 20 månader? Vilade upp sig efter strapatserna under den tid som han gömde sig i Moskva och historieundervisningen i Stalinabad? Var mordandet endast en bisyssla när han inte hade ett vanligt arbete? Eller varför tog det så lång tid för det resursstarka *Gestapo* att skaffa fram ett bättre pass åt honom? Olberg säger inget. Han rapporterar endast att han skrev till Sedov om sin bedrövlige historia, fick ett lugnande svar för att inte nedslås, och att han slutligen fick sitt honduranska pass genom förmedling av Vladimir Tukalevski, direktör för utrikesdepartementets slaviska bibliotek i Prag, även han *Gestapo*-agent. För detta pass betalade Sedov den nätta summan av 13 000 tjeckiska kronor. Varpå Olberg åter for till Ryssland och gjorde, som vi såg, ett stopp för att träffa sin gamla bekanskap Slomovitz i Berlin.

Bevis nummer 2 och 3

Och så har vi vårt andra bevis, det andra av tre som så att säga utgjorde de enda materiella ”bevisen” mot de sexton anklagade. Vysjinskij presenterar det triumfatoriskt: Olbergs honduranska pass!

När det gäller denna aspekt av Olbergs saga har vi, förutom våra ögon och det sunda förnuft som vi fått av naturen, tre uttalanden som sliter sönder Olbergs historia i strimlor. Det första kommer från herr Tukalevski:

”En av de anklagade i Moskvarättegången, V Olberg, har påstått att jag, som *Gestapo*-agent, skulle ha införskaffat ett pass från republiken Honduras så att han skulle kunna åka till SSSR. V Olberg kom till det slaviska biblioteket för första gången 1933, presenterade sig som lärare vid det pedagogiska institutet i Stalinabad, i Tadzjikistan. På frågeformuläret, som han måste besvara för att få ett läsekort, skrev han att han var tysk medborgare och förklarade att han ville bekanta sig

⁴⁰ 1961 bytte staden namn till *Dusjanbe*, vilket den fortfarande heter.

med de senaste publikationerna inom historiens område. Den 29 september 1933 överlämnades läsekortet till honom. Under en viss tid kom han till läsrummet och åkte sedan, som han sa, till SSSR. Våren 1934 återkom han till biblioteket och den 4 maj 1934 förnyades hans läsekort. Han besökte läsrummet under lång tid, förklarade att han skulle stanna här en tid eftersom den tyska ambassaden vägrat att förlänga hans pass för resor utomlands. Det var därför han försökte få hjälp från det pedagogiska institutet i Stalinabad med att få ett visum till SSSR för att kunna fortsätta sina pedagogiska aktiviteter i Stalinabad. Den 21 januari 1935 förlängdes hans läsekort. Han besökte läsrummet med vissa avbrott. Senare på våren 1935 kom han till biblioteket och sade att han skulle resa till Stalinabad. Sedan dess har jag inte hört något mer om honom. Vladimir Tukalevski". (*Prager Tageblatt*, 27 augusti 1936.)

Så långt om Tukalevski, som vi inte behöver bry oss om mer just nu, förutom en sista punkt. Det tredje och sista "beviset" under rättegången nämnde Vysjinskij i sitt slutanförande: "Tukalevskis visitkort existerar också och finns bland dokumenten; det togs inte ens från Olberg utan grävdes fram i Stalinabad på en hemlig adress. Det är inte bara ett enkelt visitkort med Vladimir Tukalevski på, utan ett kort med två kabbalistiska bokstäver 'P' och 'F', '1936', vilket tjänade som en kod och ett lösenord som Valentin Olberg och Tukalevski tidigare kommit överens om".(1630) [detta citat finns inte med i svenska protokollet]

Detta tredje och sista bevis är otvivelaktigt det mest förödande slag som kunde drabba de åtalade. Enbart det faktum att bokstaven "P" kunde skrivas på detta visitkort är tillräckligt graverande och den sensation det orsakade i domstolslokalen kan lätt förstås. Men när också bokstaven "F" läggs till är det mer än den tuffaste kriminelle kunde stå emot utan att bryta ihop och erkänna. "1936" på kortet skulle vara förödande nog i sig själv, men tillsammans med de två bokstäverna blir det till ett absolut obestridligt bevis. Bevis på vadå? Ja vi vet inte exakt vad det antas bevisa. Inte heller denna detalj behandlades under rättegången; Olberg berättade inte och han utmärkte sig inte precis genom förtegenhet. Vysjinskij brydde sig inte om att fråga. Så vad det sista beviset var tänkt att visa är vi inte i stånd att säga.

Det andra uttalandet är anonymt, men enligt redaktörerna för den franska syndikalistiska tidning som publicerade det, rör det sig om en "helt trovärdig person som kände Olberg personligen" och som är beredd att vittna under ed inför en undersökningskommitté. Uttalandet har alla kännetecken på autenticitet:

"Det som republikens åklagare Vysjinskij hävdar är välkänt: de anklagade i den sensationella stora rättegången i Moskva är agenter för hitleristernas *Gestapo*. Bevis? Det finns inget bevis. Eller rättare sagt, det som under denna 'rättegång' lades fram som fällande bevis, det enda påtagliga beviset, var ett pass.

Olberg var innehavare av detta pass; han reste in i Sovjetunionen utrustad med detta pass och med ett visum i god och vederbörlig form: det var ett pass från republiken Honduras och åklagaren kritiserar skoningslöst denna 'galna hund', denna 'kontrarevolutionens avskum', för att använt detta 'falska pass'.

En hel byggnadsställning har upprättats kring detta pass. Det ska ha köpts i Prag med hjälp av Gestapos agenter, och de 13 000 tjeckiska kronor som det kostade antas Olberg fått av 'trotskisterna' i Prag. Denna rörliga historia är falsk från början till slut.

För det första reste inte Olberg in i SSSR utan att ha fått tillstånd till det. Dessutom är det inte möjligt för honom att ha rest in i hemlighet, ty han hade fått anställning där. Tvärtom reste han in helt legalt, med ett pass som visierats av den sovjetiska legationen i Prag.

Domstolen genomförde utfrågningen på ett sådant sätt så att man dolde denna första grundläggande punkt.

Andra deklarationen: Olberg hade i förväg meddelat den sovjetiska legationen i Prag att han skulle skaffa detta exotiska pass. Det var just den sovjetiska legationen som föreslog honom detta, eftersom Olberg, som var en landsflyktig emigrant från Tyskland och berövad all nationalitet, hade

gått till den sovjetiska legationen i Prag och begärt det nödvändiga tillstånd som krävs av alla som ska resa till SSSR. Han fick i allt väsentligt veta följande: Eftersom du inte är medborgare i vårt land; eftersom du heller inte är kommunist; har vi ingen rätt att ge dig några dokument. Men skaffa något slags pass, ett giltigt och riktigt sådant, och vi får se.

Tredje deklarationen: Det finns inget reglementsvidrigt med införskaffandet av detta pass. Olberg, son till en före detta rysk medborgare, invandrade till Tyskland och efter han fråntagits sitt tyska medborgarskap av Hitler tog han kontakt med en av dessa agenter i Prag som införskaffar, mot betalning, giltiga pass som inte alls är förfalskade utan härrör från vissa länders legationer. För att skaffa sig ett medborgarskap, köpte Olberg ett sådant pass. Priset sattes till 6 000 tjeckiska kronor.

Den sista och viktigaste punkten: De personer som försåg Olberg med den summa som han behövde för att köpa passet är kända.

I själva verket fick denne man, som avslutade sina studier i historia vid Universitetet i Berlin, 6 000 kronor från släktingar och vänner. Dessutom, för att få ihop hela den summa som krävdes, sålde han sitt bibliotek till Masarykbiblioteket i Prag. Det smärtsamma insamlandet av denna summa tog två månader.

När han väl hade summan i handen sökte Olberg upp sin agent igen. Men eftersom pass från republiken Honduras var mycket eftersökta hade agenten höjt priset och krävde nu 9 000 kronor. Olberg hade inte denna summa. Han prutade och lyckades sänka priset till 7 000 kronor.

Vad gäller de 1000 kronor som saknades, lånade Olberg dem. De 'berörda' personerna bor i Prag. De kan höras inför en internationell undersökningskommission.

Dessa fakta raserar anklagelsernas sköra struktur för åklagaren i Moskva. Det finns inget *Gestapo*, inga trostkister, inga 13 000 kronor, inga hemliga inresor till SSSR. Det som finns är den nästan banala historien om ett pass som köpts på marknaden. Man skulle kunna ge exempel på andra tyska emigranter som innehar likadana pass.

Den sovjetiska legationen i Prag kände till och känner fortfarande till allt om detta pass ursprung och vet att Olberg, trots att han reste in i Sovjetunionen på ett reguljärt sätt, med ett visum från sagda legation, anklagade sig själv för att vara en *Gestapo-agent* inför domstolen! ...” (*La Révolution Prolétarienne* vol XII nr 230 10 september 1936 sid 269ff)

Och så till sist, uttalandet som gjorts i den auktoritativa *Manchester Guardian*, en framstående liberal dagstidning, alltid så vänskapligt inställd till Sovjetunionen att den sovjetiska ambassadören i London, herr Maiskij, nyligen uttryckte sin uppskattning för dess inställning. I numret från 29 augusti 1936 får vi från tillförlitligt håll veta att Olberg ...

”inte tillhörde något politiskt parti, utan kände sig mycket dragen till sitt barndoms land, Ryssland. Han försökte få en akademisk tjänst i Ryssland och ansökte om ett visum vid det ryska konsulatet i Prag 1934, men informerades om att han inte kunde få ett visum om han saknade pass. Det är möjligt att skaffa pass från vissa stater med pengar och detta har ofta gjorts av politiska flyktingar som berövats sitt eget. Valentin Olberg lyckades köpa ett honduranskt pass för 7 000 tjeckiska kronor (inte 13 000 som 'medgivits' under rättegången). För att införskaffa denna summa sålde han delar av sitt bibliotek. Hans frus föräldrar bidrog också med en summa som de införskaffade via försäljning av gamla juveler. Att han fick pengarna från tyska *Gestapo* är, med andra ord, osant”.

Låt oss nu fortsätta med att följa Olbergs resväg under den andra resan till Sovjetunionen. ”Inte heller denna resa gav några resultat, då han endast hade turistvisum och efter några dagar måste återvända till Tyskland”. (1610) Ytterligare en bortkastad resa! Men varför inledde han den överhuvudtaget om hans sovjetiska visum var giltigt en så kort tid att han måste återvända redan efter några dagars vistelse i Ryssland? Trodde han att han denna gång, under några få dagar, skulle kunna göra det som han misslyckade med under de fyra månader som hans första vistelse i Ryssland varade? Och hur gick han iland med att samtala med Sedov, som han vittnar om, ”under min andra resa”? Hans andra resa var 1935. Han reste, säger han, från Prag till Berlin (för att träffa Slomovitz), och från Berlin till Moskva, där

ingen av resvägarna ens går i närheten av Paris. Hur träffade han Sedov? 1933 hade denne lämnat Tyskland och flyttat till Frankrike, ett land som han fortfarande, till dags dato, inte lämnat. Eller måste man undvika att nämna något så specifikt som ett land där ett möte ägde rum? Eller kanske inte Frankrike nämns därför att de GPU-agenter som designade vittnesmålet inte känner till namnet på något hotell utanför Sovjetunionens gränser, förutom Hotel Bristol i Köpenhamn?

Hur som helst, sporrade av den tålmodige Sedov, försökte Olberg en tredje gång och reste återigen till SSSR i juli 1935.

”Vysjinskij: Berätta nu om, hur ni förberedde terrordådet.

Olberg berättar, att han redan före ankomsten till Gorkij fått veta av Sedov, att det fanns en illegal trotskistisk organisation i Sovjetunionen, som leddes av Smirnov och Mratjkovskij. Han hade också reda på Bakajev, om vilken Sedov yttrade, att han var ’ytterst terroristiskt’ sinnad. I Gorkij fick Olberg veta av Fedotov, att kampgrupper blivit organiserade redan före hans ankomst. Det återstod för Olberg endast att utarbeta själva planen för attentatet.

Terrordådet skulle förövas den 1 maj 1936 i Moskva”. (1611)

Varför träffade han inte och rapporterade till Smirnov under resan 1933 eller de två resorna som han gjorde 1935? Förhindrades han av de tekniska svårigheterna med att Smirnov 1 januari 1933 inburades i ett fängelse från vilket han aldrig frigavs, förutom genom döden? Varför träffade han inte Mratjkovskij eller den ’ytterst terroristiskt sinnade’ Bakajev? Inget svar och det av bra och uppenbara anledningar. Vidare, vilka planer utarbetade han i Gorkij? Hade han för avsikt att rulla fram en haubits och rikta in den mot Kreml i det avlägsna Moskva? Eller skicka ett brev till Stalin, som när denne öppnade det skulle sticka en förgiftad nål in i hans tumme? Eller hade han för avsikt att marschera mot Moskva tillsammans med Fedotovs slutna led av ’stridsenheter’ och ta både Kreml och Stalin med storm? Inga svar och återigen av bra och uppenbara orsaker.

En sista aspekt av Olbergs vittnesmål. Han berättar på ett annat ställe att han reste en tredje gång till Ryssland. ”Efter ett kort uppehåll i Minsk reste Olberg till Gorkij, satte sig i förbindelse med trotskisterna Jelin⁴¹ och Fedotov och fick snart anställning i det pedagogiska institutet i Gorkij, där han stannade ända tills han blev häktad”. (1610)

Varför stannade han till i Minsk? För att träffa en onkel, besöka katedralen eller skjuta ett slumpskott mot Stalin i Moskva med förhoppningen att det skulle träffa? Inga detaljer; ingen förklaring. Och hur fick han så snabbt anställning vid Gorkijs Pedagogiska institut? Var hans uppgifter om militärtjänstgöring i den honduranska republiken bättre än uppgifterna från Weimar, som inte hade några? Ska vi tro att det i staden Gorkij är ganska vanligt att en honduransk medborgare, som inte talar ett ord spanska, men talar ryska flytande, går till ett lärosäte och omedelbart får ett arbete, utan att granskas närmare? Därefter kommer Olberg ihåg att hans bror Paul, som hade ett giltigt tyskt pass och som redan bodde i Moskva och arbetade som ingenjör, skaffade skolanställningen åt honom. Paul Olberg är också arresterad för samma brott som sin bror, fast han uppvisades inte som vittne i Valentins fall.

Vi står här inför en avgörande punkt när det gäller komplotten. V Olberg kunde omöjligen ha fått tjänsten i Gorkij (med tanke på de dokument han hade) utan GPU:s kännedom och medgivande. Det finns dessutom all anledning att tro att han, vid ett eller annat tillfälle, eller för den delen alltsedan 1930, om inte tidigare, arbetat som GPU-agent. GPU har sådana herrar i reserv; de förlorar inte dem ur sikte och förlorar inga papper om dem. Olberg fick stanna i Gorkij ’’ända tills han blev häktad’’.

⁴¹ Jelin avrättades utan rättegång.

Det är inte svårt att skapa en rimlig hypotes om hur komplotten förbereddes. Varför greps Olberg helt plötsligt? Vem avslöjade honom? Vem kunde ”avslöja” en man som inte var skyldig till några brott? Ingen behövde avslöja honom. GPU visste var han fanns och visste också att det alltid kunde lägga vantarna på honom när han behövdes. När de kokade ihop komplotten började de med sin svagaste länk. Det finns en bra anledning att tro att Olberg, av alla gripna (och det fanns långt fler gripna än de sexton som bröts ner, tvingades ”bekänna” och ställdes inför rätta), var bland de första, om inte den allra första. I anklagelseakten hänvisas ofta till uttalanden som de svarande gjort under förundersökningen, ibland med datumet angivet. Det tidigaste datum som ges för någon ”bekännelse” är 25 februari 1936; namnet på den mannen är Olberg!⁴²

De tog honom först och bröt ner honom med hjälp av dessa obeskrivligt utstuderade grymheter som kommit till vår kännedom genom Suchanovs och doktor Ciligas direkta vittnesmål. Utifrån hans ”bekännelse” gick de vidare till nästa man och hotade med att använda Olbergs uttalande som bevis och döma honom till döden om inte också han gjorde en ”bekännelse” som åklagaren och fosterlandet krävde, i vilket fall hans liv skulle sparas. Steg för steg bröts femton män ner på detta gemena sätt. Den tidigaste hänvisningen till en ”bekännelse” av Reingold är 3 juli, Karev 5 juli, Mratjkovskij 20 juli, Moisej Lurie och Holtzman 21 juli, Kamenev 23 juli, Smirnov ”förnekade allt” när han förhördes den 20 maj, men den 5 augusti erkänner han helt befängda saker – vilka fruktansvärda dagar Smirnov måste ha haft under de tio veckor som skilde dessa två förhör åt! Ter-Vaganjan ”hade i början samma negativa inställning, men den 14 augusti gjorde han ett mera sanningsenligt uttalande”.(1629) Han höll ut till absolut sista minuten, till 14 augusti, samma dag som åklagaren offentliggjorde åtalet!

Det var så denna ytterst ondskefulla och skrämmande komplot konstruerades och genomfördes till sitt ohyggliga slut. Det är därför som män som inte hade något att bekänna, förutom de revolutionära principer de en gång stod för och som många av dem kanske fortfarande lutade sig mot – berättade sådana fantastiskt motsägelsefulla historier när de avlade sina vittnesmål, lögner i båda ändar och överallt däremellan, lögner som är ett evigt fördömande inte så mycket av dem som yttrade dem, som av dem som hittade på dem och tvingade andra att uttala dem.

Det är därför de verkliga brottslingarna inte var de olyckliga svarandena, utan de som från de högsta sovjetiska posterna dirigerade komplotten och de avrättningar som avslutade den. Det är därför en sann proletär domstol en dag måste återupprätta revolutionens besudlade heder genom att ställa inför rätta de som baktalade och mördade de sexton som dog den 24 augusti 1936: de gräsliga förövarna – Stalin och hans klick.

Varför Stalin behövde rättegången mot de sexton

Stalin hade två huvudsakliga mål med att genomdriva Moskvarättegången och föra den till sitt blodiga slut. Det ena var att fortsätta med att försöka göra upp med världsbourgeoisien, speciellt med den så kallade ”demokratiska” imperialismen. Det andra var att stärka de skakiga grundvalarna för sin makt i Sovjetunionen.

Framväxandet av en revolutionär situation i Frankrike och utbrottet av ett bittert utkämpat inbördeskrig i Spanien ställer Europas härskande klasser inför det mest allvarliga och direkta hotet mot deras bankrutta herravälde som de stått inför på länge. Sovjetbyråkratin känner sig samtidigt tvingad att upprätthålla och utöka sina militära allianser med en del av världsbour-

⁴² Shachtmans slutsats har bekräftats av dokument i de sovjetiska arkiven: Olberg arresterades av NKVD i Gorkij 5 januari 1936 och ”erkände” att han fungerat som ”budbärare” åt Trotskij.

geoisien kosta vad det kosta vill. Det pris som den europeiska (och amerikanska) bourgeoisien kräver för att hjälpa Sovjetunionen är att man överger den internationella proletära revolutionen och de grundläggande erövringar som uppnåddes med bolsjevikrevolutionen 1917. Detta pris har den stalinistiska byråkratin betalat med större eller mindre amorteringar alltsedan den tog makten 1923-1924, ibland motvilligt kanske, ibland medvetet, ibland omedvetet. Den stalinistiska epoken kommer att gå till historien som en period då den proletära revolutionen i Ryssland gradvis likviderades. Nu, då arbetarklassen i Frankrike och Spanien återigen står inför utsikten av en ny och avgörande seger som skulle kunna förändra världskartans utseende och bourgeoisien står inför utsikten av ett avgörande nederlag, då utkräver bourgeoisien flera utbetalningar av Stalin – stora sådana.

Den europeiska borgerliga pressen har, i synnerhet efter det spanska inbördeskrigets utbrott, varit späckad med inspirerande historier om hemliga möten på olika delar av kontinenten mellan representanter från Tredje och Fjärde ("trotskistiska") internationerna vid vilka de förra gav de senare uppgiften att agitera öppet för den proletära revolutionen i Spanien, medan de förra låtsades vara för borgerlig "demokrati" och emot revolution. Enligt en av dessa historier hade Trotskij mött Bucharin någonstans i Holland, enligt en annan i Norge. Den ultrareaktionära parisiska *Le Matin*, till exempel, rapporterade för inte så länge sedan att Bucharin var i Prag som ordförande för ett möte mellan de två internationerna och där Trotskij fick ledningen över den spanska revolutionen och flera miljoner guldrubel till detta ändamål. Den bemärkte publicisten från Radikalpartiets högerflygel i Frankrike, Pierre Dominique, som kraftigt motsätter sig att kommunister ska få gå med i folkfronten och kräver en brytning med Moskva, har nyligen skrivit artiklar i *La République* i samma stil.

Det dramatiska åtalet mot Zinovjev, Kamenev och de andra, den brutala avrättningen av dem och åtalet mot Trotskij, det vill säga övervåldet mot dessa personer som symboliserar det av den internationella bourgeoisien hatade ordet "Världsrevolution", det är Stalins sätt att inför världsbourgeoisin avlägga blodseden att den internationella proletära revolutionen vad Kremls angelägenhet har begravts sedan länge. Det är just så det är: Stalin har grävt graven för den Tredje internationen, dess grundare och traditioner och bokstavligen fyllt den med lik. I deras ställe har han uppfört en institution som liknar den döda endast till namnet. Faktum är att den är sovjetbyråkratins gränspolis och en väktare som upprätthåller lag och ordning i hela den borgerliga världen. Denna nya institution har nu verkat under en viss tid, men med rättegången vill man åstadkomma att detta faktum utbasunerades på ett spektakulärt sätt. Den kapitalistiska tidningen i Boston som glatt kommenterade rättegången med att konstatera att Tredje internationen har ställts upp mot väggen och skjutits, sammanfattade det perfekt.

I detta sammanhang kan man reflektera över en annan aspekt av relationen mellan rättegången och den spanska revolutionen. En framgång för denna skulle utdela ett dödligt slag mot stalinismens "stora bidrag" till rörelsens teori: "Socialism i ett enda land". Det var först under upprorets tredje vecka som solidaritetsrörelsen tilläts komma igång i Sovjetunionen. Insamlingarna bland massorna för hjälp till de spanska revolutionärerna uppgick slutligen till den ynkliga summan av 12 miljoner rubel. Om vi accepterar den officiella uppskattningen av enbart antalet fackföreningsmedlemmar i Sovjetunionen (20 miljoner) utgör detta i snitt 60 kopek per person – motsvarande två resor i den nya tunnelbanan i Moskva.

Det spanska inbördeskriget började den 18 juni. Det första meddelandet om rättegången kom 15 augusti. Under hela den tiden gjorde Sovjetunionen ingenting, bokstavligen ingenting för att verkligen hjälpa Spaniens hårt pressade proletariat. De få skeppslasterna med mat och förbandsartiklar utgjorde ingen hjälp – de var likt allmosor givna med ett hänleende. Samtidigt som reaktionen, utmärkt beväpnad och utrustad av de cyniska fascistiska makterna, drev tillbaka arbetarna, centimeter för centimeter, kunde Stalin själv bara sträcka sig till att tillbringa sin tid med att spela med i den makabra "neutralitets"-farsen i Genève och London,

och manövrera för att uppnå diplomatiska positioner, plikttroget avstå från att skicka outhärliga vapen och ammunition till Spanien, samt bluffa, bluffa, bluffa om den hjälp som han ”hotade” att skicka.

Rättegången tjänade också byråkratins föresats att avleda det sovjetiska proletariats uppmärksamhet, liksom arbetarnas i de kapitalistiska länderna dito, från den stalinistiska apparatens tarvliga förräderi.

Denna kombination av byråkratins inhemska och utrikespolitiska intressen har kännetecknat alla stora rättegångar som stalinisterna iscensatt under de sju senaste åren.

Under rättegångarna 1929-1930 mot ”Sabotörerna” (Ramzin och hans medarbetare), övervältrades den första femårsplanens svårigheter och fel på de svarandes axlar, så att byråkratin fromt kunde svära sig fri från allt ansvar. Och eftersom Sovjetunionens internationella ställning vid den tiden gjorde Frankrike och Versaillesystemet till ryssarnas främsta motståndare framställdes ”Sabotörerna” som allierade till den franska generalstaben och konspirationens ursprung lokaliserades till Paris.

Rättegången mot de så kallade mensjevikerna 1930 skedde vid tiden då den ”Tredje periodens” vansinne nådde sin höjdpunkt. Eftersom ”socialfascismen” vid den tiden var ”huvudfaran”, kombinerades rättegången mot syndabockarna hemmavid helt artificiellt och grundlöst med en rättegång mot den internationella socialdemokratin. Komplottmakarna var inte bara de ryska mensjevikerna utan även Abramovitj, Blum, Vandervelde och den tyska socialdemokratins centralkommitté som finansierade komplotten.

Den första rättegången i samband med Kirov-mordet hade samma karaktär. Här, det är sant, tvekade byråkratin, som togs på sängen. Till en början försäkrade den att de skyldiga var vitgardister som smugit sig in från grannländerna, som Finland, Lettland, Polen och Rumänien. Det var först senare som man beslöt att blanda in Trotskij och konsuln från det lilla landet Lettland, som stod under inflytande från Tyskland, samt ”hemmaoppositionen” i form av de före detta zinovjeviterna. Byråkratins utrikespolitiska orientering är numera riktad mot Frankrike; följaktligen hör vi inte längre talas om att detta land eller dess armés generalstab skulle vara inblandad på något sätt.

Den tredje Kirov-rättegången, som just avslutats, utelämnar Lettland. Polen, som Stalin fortfarande hoppas kunna få till stånd en allians med, nämns inte, ej heller Jugoslavien, som han har samma förhoppningar om. Rumänien, som fortfarande ingår i den franska intressesfären, klarar sig också från att bli inblandat. Vad gäller Frankrike och hennes generalstab har de upphört med att konspirera av den enkla orsaken att mellan rättegången mot ”mensjevikerna” och idag, har den sovjetiska utrikespolitiken genomgått en drastisk förändring: Den fransk-sovjetiska militäralliansen har blivit ”garantin för världsfred”. Den traditionella franska imperialistiska fienden har nu ersatts av Nazisttyskland. Istället för den lettiska konsuln, som nu helt glömts bort eller ignorerats, framträder nu *Gestapos* agenter. Tillsammans med dem ställer Stalin nu inför rätta alla sina nuvarande eller tidigare partimotståndare och kopplar dem till hitleristerna, som verkligen utgör en formidabel utländsk fiende och som den stalinistiska politiken hjälpte till med att föra till makten 1933.

Dödandet av de gamla bolsjevikerna

Dödandet av alla hans nuvarande och tidigare partimotståndare – det innebär att döda ett helt skikt av gamla bolsjevik, detta anmärkningsvärda urval av beprövade revolutionärer som sida vid sida med Lenin genomlevde den stora kampen för att befria de ryska massorna! Stalin drivs till detta skrämmande mål genom logiken i sin byråkratiska inställning, både på den internationella och på den inhemska fronten. Likvideringen av den ryska revolutionens

erövringar kunde endast åstadkommas under en period av långvarig reaktion och enbart genomföras av en reaktionär byråkrati. Det kan inte undgå att väcka till liv en rörelse bland massorna där deras växande missnöje, om än dämpat, börjar göra sig gällande.

När Stalins falska "oåterkalleliga socialism" upprättas försvinner varken klasser eller statens tvångsinstitutioner. Tvärtom upplever Sovjetunionen en växande social och ekonomisk differentiering, där nya skikt avskiljs från varandra och ser ut att kunna utvecklas till nya klasser. Statligt tvång, som långt ifrån försvinner eller ens minskar, intensifieras enormt. Stachanovit-rörelsen har inte förbättrat villkoren för massorna som helhet, har inte förbättrat för dem socialt, det vill säga, i förhållande till nationalinkomsten. Men den har skapat en arbetararistokrati, som i vissa sektorer har en inkomst och en levnadsstandard som är fem, tio, tjugo och mer gånger högre än den vanliga arbetarens inkomst och levnadsstandard. Denna aristokrati är nära knuten till den mycket privilegierade sovjet- och partibyråkratin, och tillsammans bildar de en övre kast som skapar ett allt större socialt och ekonomiskt avstånd mellan sig själv och den grå massan.

Inom jordbruket äger det rum en liknande process som direkt främjas av de stalinistiska ledarna. På senare tid har den "privata sektorn" i de så kallade kollektiven kraftigt utvidgats; jord har "för all framtid" överförs till individuellt eller gruppäggande; regeringen underblåser småborgerliga och individualistiska tendenser bland bönderna och uppmanar dem att framförallt "Berika er!"

Samma process återfinns även inom de väpnade styrkorna. Nära, demokratiskt samarbete mellan officerare och soldater skärs obevekligt ner och ersätts av borgerliga arméers moral och seder. Titlar återinförs; "marskalkar" har skapats; principer om nationell patriotism och blind lydnad är det som nu gäller.

Vad gäller familjens område avskaffar reaktionen de framsteg för vilka Sovjetrepubliken fått så mycket beröm över hela världen. Den nya abortlagen, som uttraderar all progressiv lagstiftning på detta område, har tryckts ner i massornas halsar och som alltid och överallt när det gäller sådana lagar, drabbas uteslutande befolkningens fattigare delar, de mindre utbildade, medan den inte har någon effekt på de välbeställda och högutbildade. Befallningen att föröka sig är inte det socialistiska idealet för kvinnans status i det framtida samhället.

Den byråkratiska regimen har också segrat fullständigt på fabrikerna där de sista kvarlevorna av arbetarkontroll eliminerats, fabriksrådets makt har kapats jäms med fotknölarna och i dess ställe har införts ett system med "enhetlig styrning", vilket gett de "röda" fabriksdirektörerna obegränsade och okontrollerade maktbefogenheter.

I utbildningen har likaledes det förhatliga tsaristiska arvet med uniformer som uttraderades av oktoberrevolutionen återinförts och med dem alla reaktionära begrepp om relationer mellan elev och lärare (absolut lydnad, föräldrars ingripande, rapportkort, betyg osv.). Barnavården, där den sovjetiska lagstiftningen var den mest progressiva i världen i varje avseende, har fått vidkänna den reaktionära byråkratismens döda hand. Det säger allt att regeringen den 7 april 1935 beslöt att dödsstraff kan användas för brott begångna av ungdomar från 12 års ålder! En 12-åring som genomför en stöld kan nu straffas med döden i Stalins "socialistiska" samhälle. Inget land på jorden har en sådan barbarisk lagstiftning. Detta har inte förekommit sedan den mörka medeltiden, när stöld av en brödlimpa var ett brott för vilken förövaren betalade med sitt liv på schavotten. Detta beslut säger mer om det *sanna* tillståndet för distributionen av livets nödvändigheter än alla lovtal till den "fullbordade socialismen" som skrivits av den stalinistiska byråkratins litterära trotjänare!

Det växande missnöjet med dessa och många liknande åtgärder och sociala trender måste byråkratin parera eftersom den själv saknar en fast samhällelig bas. Utrotningen av det gamla

bolsjevikiska gardet fungerar som en förebyggande halshuggning av varje möjlig ledning för en mullrande missnöjesrörelse. Varje levande representant för den gamla revolutionära rörelsen, även om den kapitulerat en eller fler gånger för Stalin, varje levande representant för allt som var stort, nobelt och progressivt i bolsjevismen, varje levande representant för Lenins gamla garde, för dess traditioner, för dess idéer – måste utplånas. Tillsammans med den ryska revolutionens erövringar och det tidiga Kominterns erövringar måste de män och kvinnor som gjorde dem möjliga försvinna.

Det är därför de gamla bolsjevikernas samhälle har upplösts. Det är därför de röda partisanernas förbund, vars medlemmar stred under bolsjevikernas fana under inbördeskriget, upplösts. Det är därför de före detta politiska fångarnas och flyktingarnas förbund upplösts. Alla dessa existerade mellan 15 och 17 år. Stalin kunde inte tolerera några sådana organisationer som samlade de gamla revolutionärerna under ett tak. Det är också därför som, i andra ändan, det kommunistiska ungdomsförbundet har upplösts som en politisk organisation och omvandlats till en degig ”partilös” massa som är förbjuden att lägga sig i ekonomiska eller politiska frågor och så strängt är hänvisad till att syssla med ”sport”, ”kultur” och liknande.

Slutligen är rättegången ett passande förspel till införandet av den ”mest demokratiska konstitutionen i världen”, den ”stalinistiska konstitutionen”. Vilken motståndare till sin politik behöver Stalin frukta under val som ska hållas under den nya konstitutionen? Vilken skillnad gör det om omröstningarna görs slutna eller ej? Vem kommer våga att ställa upp som kandidat i ett val som inte redan från början högljutt proklamerar sin hundra procentiga enighet med Stalin, med allt som han gjort, gör och kommer att göra? Det enda som stalinister med rättegången i ryggen behöver göra för att förintä all kritik, är att kalla den som yttrar den för en ”trotskistisk mördare”. För byråkratin är detta den enklaste tänkbara formeln. Ingen kommer att utmana dess tillämpning; åtminstone räknar ämbetsmannakåren med att ingen vågar utmana den. Ställd inför rättegången och dess efterspel har den nya konstitutionens alla ”demokratiska” bestämmelser avslöjats för vad de var från första början: en grym bluff.

Till dags dato är rättegången kulmen i processen med att likvidera oktoberrevolutionen och revolutionärerna från oktober.

Om man gör upp en lista på hela det leninistiska gardet, de som ledde den ryska rörelsen, som möjliggjorde oktoberrevolutionen, som ledde dess öde under inbördeskriget, som grundade Kommunistiska internationalen, då skulle listan innehålla praktiskt taget alla män och kvinnor som i större eller mindre utsträckning har anklagats för att ha deltagit i en terroristisk komplot mot Stalin! Vilka kände till eller deltog i denna fruktansvärda ”konspirativa” komplot enligt åtalet? *Över 200 personer!* Och vilka personer! Vi har på det hela taget gett alltför kortfattade biografier om vissa av dem; nästan alla andra är av samma kaliber. Låt oss redovisa en lista med dem, baserad på det senaste numret av Trotskijs *Bulletin of the Russian Opposition* som innehåller en sammanställning av dem.

De 16 som sköts: Bakajev, Berman-Jurin, David, Dreitzer, Holtzman, Kamenev, M Lurie, N Lurie, Mratjkovskij, Olberg, Pikel, Reingold, Smirnov, Ter-Vaganjan, Jevdokimov, Zinovjev. Totalt: 16.

Nämnda i anklagelseakten som svarande i en liknande kommande rättegång: Estermann, Fajvilovitj, Gaven, Gertik, Karev, Konstant, Kuzmisjev, Matorin, P Olberg, Radin, Safonova, Schmidt. Totalt: 12.⁴³

Anklagade för terrorism eller sympati med terroristerna: Anisjev, Arkus, Bogdan (själv mord), Bucharin, Dreitzer (syster till Jefim som sköts), Eismont, Fedotov, Friedland, Friedmann,

⁴³ Av dessa sköts Gaven 1936 (utan rättegång), P Olberg i oktober 1936 och Schmidt 1937.

Gajevskij, Hertzberg, Jakovlev, Jatsek, Jelin, Kuklin, Kunt, Lipschitz, Lominadze (själv-mord), Medvedev, Muchin, Okudzjava, Pjatakov, Putna, Radek, Rjutin, Rykov, Seidel, Serebrjakov, Sjarov, Sjatskin, Sjljapnikov, Sjtychhold, Slepkov, Sokolnikov, Sten, Tomskij (själv-mord), Udin, Uglanov. Totalt 38.⁴⁴

Zinovjeviter dömda i Kirovrättegången i januari 1935, men inte medräknade ovan: Basjkirov, Bravo, Fedorov, Gorsjenin, Hessen, Perimov, Sachov, Tarasov, Tsarkov. Totalt: 9.

Zinovjeviter som skickats till koncentrationsläger efter Kirov-rättegången i januari 1935: Zalutskij, Vardin och andra. Totalt: 78.

”Organisatörerna av komplotten” utomlands: Trotskij, Sedov, Fischer, Maslow. Totalt: 4.

En delsumma av sammalagt 17 personer i ”konspirationen”. Och vilka inkluderar de?

Om vi tar namnen på de 25 personer som var medlemmar av bolsjevikpartiets central-kommitté på Lenins tid, mellan början av 1919 och början av 1921, det vill säga under revolutionens hårdaste år, finner vi att under Stalin har idag de 25 delats upp så här:

Döda av naturliga orsaker: Lenin, Dzerzjinskij, Artem, Stutjka. 4

Avrättade av Stalin: Zinovjev, Kamenev, Jevdokimov, Smirnov. 4

Drivna till självmord eller mördade: Tomskij. 1

Anklagade för terrorism: Trotskij, Radek, Serebrjakov, Rykov. 4

Misstänkt för terrorism: Bucharin. 1

Före detta oppositionsmedlemmar som kapitulerat och hålls i schack: Rakovskij, Bielogorodov, Smilga, Preobrazjenskij, Krestinskij. 5⁴⁵

Avlägsnade från centralkommittén av andra orsaker: Muranov, Stasova. 2

Fortfarande med i centralkommittén: Stalin, Kalinin, Andrejev, Rudzutak⁴⁶. 4

En annan jämförelse: Politbyrån under Lenin. Lenin dog 1924. Zinovjev och Kamenev har skjutits av Stalin. Tomskij har drivits till självmord av Stalin. Trotskij och Rykov är anklagade för en mordkomplot. Endast Stalin är kvar!

I sitt ”testamente” nämner Lenin sex män vid namn. Av dessa sex har Zinovjev och Kamenev skjutits. Pjatakov och Bucharin, ”enligt min mening de mest framstående krafterna (bland de allra yngsta)”, är misstänkta, Pjatakov väntar på sitt domutslag och Bucharin är bara skonad för tillfället. Trotskij har anklagats för terrorism. Återigen är bara Stalin kvar!

Ytterligare en jämförelse: Bland de som skjutits eller blivit indragna i rättegången finns 18 före detta centralkommittémedlemmar: Bucharin, Rykov, (båda fortfarande formellt medlemmar av dagens CK!), Jevdokimov, Zinovjev, Kamenev, Rjutin, Kuklin, Lominadze, Pjatakov, Serebrjakov, Sokolnikov, Radek, Tomskij, Trotskij, Uglanov, Fedorov, Sjljapnikov, Smirnov; och 3 före detta medlemmar av den centrala kontrollkommissionen: Bakajev, Gaven, Sten.

Vilken fantastisk symbolik ligger det inte i det faktum att dessa gamla bolsjeviker, den

⁴⁴ Av dessa åtalades Lipschitz, Pjatakov, Radek, Serebrjakov, Sokolnikov och Rykov vid den 2:a Moskvarättegången, Bucharin och Rykov vid den 3:e. Medvedev, Putna, Rjutin, Sten och Uglanov sköts 1937. Slepkov gjorde självmord i fängelset 1937. Sonja Dreitzer avrättades i Vorkuta.

⁴⁵ Av dessa avrättades Smilga, Bielogorodov och Preobrazjenskij utan rättegång, medan Rakovskij och Krestinskij åtalades och dömdes vid 3:e Moskvarättegången 1938.

⁴⁶ Rudzutak arresterade i maj 1937, dömdes 1938 till döden vid en rättegång som fick liten publicitet och avrättades kort därefter.

proletära revolutionens pionjärer i Ryssland, oktoberrevolutionens hantverkare, anklagas för att vara ”galna fascistiska hundar”, ”mänsklighetens avskum och drägg”, ”kontrarevolutionära terrorister och mördare”, och skickats till sin död, eller som levande döda i isolering i ett sibiriskt fängelse av ... av vem? Av Vysjinskij!

Av Vysjinskij, som till och med noggrant redigerade officiella biografier från dagens stalinister i *Malaja Entsiklopedia* (Moskva 1929) anger som en mensjevik under större delen av hans liv! En mensjevik från början av århundradet; *högermensjevik* under februari- och oktoberrevolutionen och under de hårda år som följde. Tog han till vapen mot sovjetmakten, tillsammans med den allierade imperialisternas styrkor, som så många andra av hans sort gjorde under inbördeskrigets period? Den officiella biografen säger inget om detta, men det skulle inte förvåna. Hur många av den stalinistiska regimens mest servila försvarare var mensjeviker, socialistrevolutionärer, sionister, Petljura-anhängare⁴⁷, Denikin-anhängare och alla andra sorters kontrarevolutionära vitgardister under den tid när det betydde något att vara bolsjevik! Ambassadörerna Maiskij, Trojanovskij, Potemkin, Chintjuk, sådana stalinistiska tjänare som Suritz, Tjubar, Zaslavskij (Lenins favoritord för honom 1917-1918 var ”skurk”) och hundratals andra som skulle kunna nämnas – var befann de sig under revolutionens heroiska år förutom på andra sidan av barrikaderna?

Vysjinskij, som gick med i bolsjevikpartiet först 1920 (enligt den officiella redogörelsen) och som skrev sådana smickrande artiklar om Zinovjev som en bolsjevismens förebild när Zinovjev fortfarande satt vid makten (i hans arbete från 1925, *Skisser ur kommunistens historia*) är den bäst kvalificerade av Stalins agenter när det gäller att utplåna det gamla bolsjevikiska gardet. ...

Och så allra sist, till de 157 namn som nämnts ovan, måste vi lägga de 103 ”vitgardister” som sköts i december 1934 (som inkluderade, vilket doktor Ciliga hävdar, många icke ryska kommunister), de 14 som sköts i direkt anslutning till Nikolajev och de 12 dömda GPU-agenterna i Leningrad (Medved och andra som kände till ”komplotten”, men inte gjorde något för att förhindra den) och vi får summa summarum 286 män och kvinnor, som var inblandade i den ”hemliga [...] konspirationen” att mörda Kirov, varav många aldrig hade eller kunde ha haft något att göra med varandra.

Och hur många fler har skjutits i det tysta, utan publicitet? Och hur många har fängslats, skickats till koncentrationsläger på samma sätt? Och hur många fler gånger kommer Kirovs lik att användas för att skicka män och kvinnor i fängelse eller döden för ett brott de aldrig begått och aldrig kunnat begå?

Svaret är att Stalin inte kommer att slå sig till ro förrän den sista möjliga oppositionen mot hans despotiska styre har röjts ur vägen. Vad tjänade Radek på att skriva sina ruttna artiklar som fördömde Trotskij som terroristernas ”hetman” och krävde att de sexton omedelbart skulle dödas? Han greps i alla fall och anklagades för samma brott. Vad tjänade Pjatakov på en liknande artikel? Vad kommer Rakovskij tjäna på sin förskräckliga artikel? Hur lång tid dröjer det innan han blir påmind om att han, eftersom han var ledare för de ryska trotskisterna fram tills han kapitulerade 1934, måste ha känt till och varit ledare för ”centrumet” som bildades 1932?⁴⁸ Det faktum att Smirnov satt i fängelse under hela den period då det så kallade centrumets var verksamt räddade honom inte från att bli anklagad och från den sista kulan. Och om inte arbetarna på andra platser höjer sina röster i kraftfulla protester kommer

⁴⁷ Symon Petljura (1879-1926) ukrainsk nationalist, ”frihetskämpe”, som under inbördeskriget i det unga Sovjetunionen stred mot bolsjevikerna och deltog i antisemitiska pogromer som i Ukraina kostade c:a 200 000 judar livet.

⁴⁸ Rakovskij åtalades och dömdes till 20 års fängelse vid 3:e Moskvarättegången 1938 (tillsammans med bl a Bucharin). Han avrättades i fängelset 1941.

de trotskister som suttit i fängelse sedan 1928 heller inte att sparas. Vad finns i beredskap för sådana som Muralov Dingelstedt, Alexandra Bronstein (Trotskijs första fru, 60 år gammal, 40 år i rörelsen, nyligen skickad till en sibirisk by för inget brott alls), Boris och Viktor Jeltsin, Pankratov, Papermeister, Lado Dumbadze, Sapronov, Vladimir Smirnov – och hundratals andra trotskister och andra revolutionära Stalin-motståndare som nu fyller Sovjetunionens fängelser och koncentrationsläger?

Vi vet redan att nya komplotter förbereds mot dem. Stalin har klargjort det i sitt officiella organ. *Pravda* informerar oss om de nya juridiska massakrer som förestår både dagens och gårdagens oppositionella. ”Fakta och de uppriktiga [!] bekännelserna från ett antal framstående trotskister”, skriver *Pravda* 8 oktober 1936, ”bevisar att dessa skurkar, inte enbart på grund av rädsla utan av övertygelse, genomförde spioners och sabotörers arbete i Sovjetunionen, till fromma för sina imperialistiska och fascistiska herrar, med förhoppningen att de skulle komma närmare sin egen uppstigning till makten”. Och återigen: ”Det kontrarevolutionära trotskistiska sabotagearbetet i vår industri, i fabrikerna och gruvorna, på järnvägarna, i byggsektorn och inom jordbruket har nu bevisats och erkänts av ett stort antal prominenta trotskister. ... Kan de trotskistiska skurkarna förvänta sig nåd från den proletära diktaturen?”

Detta är det första förebudet om en ny serie skenrättegångar där ”mördarna” kommer att ”avslöjas” som ”fascistiska sabotörer” på grundval av ”bekännelser” som GPU:s raffinerade brutalitet uppenbarligen är i stånd att framtvunga även från de som en gång ansågs vara de starkaste.

Tyvärr kan ingenting göras för att återuppliva de som redan fallit offer för denna hemska, kriminella komplot. Men de komplotter som står på tur kan och måste omintetgöras! Det är den ryska revolutionen som står på spel. På spel står också de människors liv som har offrat allt för den proletära saken, vars gärningar förgyllde krönikan över kampen för ett nytt fritt samhälle. Den internationella arbetarklassens röster måste stämma upp i en sådan mäktig protest att Stalin inte längre vågar upprepa fasan från 24 augusti 1936.

Rättegången och den revolutionära socialistiska rörelsen

Det finns en sista aspekt av rättegången som förtjänar en närmare granskning. Med komplotterns hjälp hoppas Stalin kompromettera och misskreditera den revolutionära socialistiska rörelsen över hela världen, speciellt den som vanligtvis kallas trotskistisk.

Precis som borgerliga lagens och ordningens polis måste den stalinistiska internationalen hjälpa till med att krossa den revolutionära socialistiska rörelsen, som är riktad mot den privata egendomens ”lag och ordning”, utsugning, förtryck, misär och krig. Stalinisterna är mycket väl medvetna om att trotskisterna och den Fjärde internationalen har varit offer för reaktionär förföljelse över hela världen, att borgarklassen i dem ser den gryende rörelse som en dag eftertryckligt kommer att utmana dess herravälde. Stalinisterna vet att enbart under senaste året, så har den franska borgarklassen och dess premiärminister Blum försökt förbjuda Fjärde internationalens organ. De vet att *Der Bolschewik*, det österrikiska Fjärde internationalens illegala organ, stängdes av fascisterna i april 1936 och ett antal kamrater greps. De vet att Fjärde internationalisterna i Belgien just fått utstå en serie polisräder där de anklagas för att ha intrigerat [!] för att skaffa fram vapen till de spanska arbetarna och för att framkalla inbördeskrig [!] i Belgien därför att de agiterat för att bilda en arbetarmilis mot de fascistiska Rexisterna.⁴⁹ De vet att häromdagen dömdes åtta ledare för den trotskistiska rörelsen i franska Indokina i Saigon till 64 månaders fängelse för att ha varit anslutna till ”Internationella

⁴⁹ Rexistpartiet var ursprungligen ett katolskt, nationalistiskt högerparti som utvecklades i fascistisk riktning. Rexisterna samarbetade med Nazityskland 1940–1944, då Belgien var ockuperat av tyskarna.

Kommunistiska Förbundet, sektion av Fjärde internationalen”.

De vet dessutom att Andra och Tredje internationalernas alltmer uppenbara bankrutt, som så skamligt uppvisats under det spanska inbördeskriget, där de två gamla internationalerna återigen har lämnat arbetarna i sticket, måste framkalla en växande rörelse för att omgruppera världens genuint revolutionära krafter till en ny internationell sammanslutning. De använder därför alla sina krafter till att misskreditera och krossa de som de anser vara spjutspetsen i rörelsen för att återföra de proletära förtrupperna till en sund marxistisk grundval. Rättegången mot de ”trotskij-zinovjevskas mördarna” är ett av de vapen med vilket de hoppas uppnå sina mål.

I USA har stalinisterna inlett en stor kampanj mot de hatade trotskisterna. De begär varken mer eller mindre än att de som försvarar den revolutionära marxismen ska uteslutas ur Socialistpartiet [Socialist Party]. Deras raseri över att dessa revolutionärer finns i Socialistpartiet blir bara större av det faktum att partiets sekreterare, Clarence Senior, skickade ett telegram till Norge där han protesterade mot att Trotskij berövats asylrätten, samt att partiets två medlemmar i Bureau of the Labour and Socialist International, Norman Thomas och Devere Allen, gjorde detsamma.

Bakgrunden till deras raseri är det faktum att Socialistpartiet har rört sig i en revolutionärt marxistisk riktning. Det har brutit med de klassiska representanterna för socialreformismen, Waldman-Oneal-högern. Det har vägrat bli ett parti som underordnar proletariatet under den ”demokratiska” borgarklass som uppträder under namnet ”folkfront” och som redan har lett till det beklämmande sätt på vilket de amerikanska stalinisterna ställde upp bakom det demokratiska partiets presidentkandidat. Socialistpartiet har vägrat anta den stalinistiska linjen, som med hull och hår lånats från de socialdemokratiska patrioterna under det senaste världskriget, vilken försöker rättfärdiga proletärt stöd till den ”demokratiska” imperialistiska sidan av ett krig. Socialistpartiet utgör med andra ord ett allt större hinder för stalinisternas försök att mobilisera det amerikanska proletariatet bakom sovjetbyråkratins ”demokratiska” kapitalistiska allierade och för ett nytt krig ”för att göra världen säker för demokratin”.

Stalinisternas tyngsta artilleri riktas mot trotskisterna därför att de anser dem vara de ”enklaste” målen nu då Moskvarättegången är över. Det är enklare att bekämpa revolutionära marxistiska idéer när man säger att dess försvarare är ”fascister” och ”mördare”, än om man bekämpar dem på politiska och objektiva grunder.

”Vi hoppas”, gallsCRIker stalinisternas officiella organ, ”att det finns tillräckligt med arbetarklassmedvetenhet i Socialistpartiet för att spy ut det trotskistiska avskum som nu finns i detta parti. Vi hoppas att Socialistpartiet ska uttala sig kraftfullt och klart mot detta fega konspiratoriska gäng”. (*Daily Worker* 25 augusti 1936.)

”Det är detta som är fel med Socialistpartiet”, förklarar Stalins amerikanska generalguvernör i ett tal den 27 augusti. ”Det har blivit Trotskijs fånge. ... Släng ut detta trotskistiska gift och förena er med oss för att driva ut dem ur arbetarklassens led för att skydda arbetarrörelsen i socialismens namn från ett band som består av erkända mördare och degenererade individer. Våra socialistiska vänner måste också förstå att det är från Trotskij de fått sina slagord mot folkfronten i Frankrike och mot folkfronten i Spanien och deras ansträngningar att bryta upp folkfronten just då den står inför den fascistiska faran, vilket kräver total enighet bland folket för att slå tillbaka och krossa fascisterna. Socialister, förstår ni inte att era slagord spelar rätt i händerna på Hearst?” (Earl Browder, *The People's Front i America*, sid 10f.)

Den ömma omsorg och oro för Socialistpartiets välfärd som bultar i den amerikanska stalinismens bröst är inte bara välkänd och långvarig, utan djupt rörande. Browder anklagar dessutom partiet och dess presidentkandidat, Norman Thomas, för att spela Hearst i händerna

därför att de fördömer Roosevelt för att vara en effektivare vågbrytare för amerikansk kapitalism än Landon, därför att Socialistpartiet framhåller i att föra en oberoende socialistisk valkampanj istället för den falska ”kommunistiska” kampanj som stalinisterna drivit för Roosevelt. Kravet på att ”utesluta det trotskistiska avskummet” som kommer från stalinisternas läppar har – helt naturligt – likheter med de fördömanden av vänstern i Socialistpartiet som kommer från den utslängda högern som ständigt hänvisar till det som det ”Thomas-troskistiska” partiet. ”Det är ett övergivande av principer”, hävdar högerens organ i Reading, ”att låta trotskister ... gå med i partiet och föra med sig sina antidemokratiska doktriner”. (Citerad i *New Leader* 19 augusti 1936.)

Vad vill Browder och Oneal uppnå med dessa samstämmiga argument? Att torpedera Socialistpartiet som en revolutionär organisation! Båda har som mål att omvandla SP till ännu en socialreformistisk rörelse, till ett socialpatriotiskt parti, till ett ”folkfrontsparti”, till en lekboll för Roosevelt eller Stalin. För att uppnå detta mål måste de rensa SP inte bara från ”troskisterna”, som sätter in sina krafter på att bygga SP till en kraftfull revolutionär socialistisk organisation, utan även varje sann vänstersocialist som vägrar acceptera reformismens misskrediterade gamla doktriner och slagord som uttryck för den oförfalskade revolutionära marxismen.

Det råder inget tvivel om vilket svar som den överväldigande majoriteten vänstersocialister kommer att ge de blodtörstiga appeller mot ”troskismen” som nu torgförs av stalinisterna, vilka plötsligt, efter att ha övergett teorin och praktiken med ”socialfascism”, utvecklat en så oemotståndlig kärlek för Socialistpartiet och oro över dess framtida utveckling. Socialistpartiets revolutionärer kommer bara att anstränga sig ännu hårdare och ännu mer konsekvent för att göra sin rörelse till den kraft som den måste bli om det europeiska proletariats tragedier ska kunna avvärjas och arbetarklassen kunna segra.

* * *

Kampen för att rädda den proletära revolutionen i Ryssland är en kamp för revolutionär socialism över hela världen. Rörelsen för den revolutionära marxistiska socialismen, i såväl den kapitalistiska världen som i Ryssland, är den bästa garantin – den enda verkliga garantin – för att bevara oktoberrevolutionens landvinningar. Vi utgår från detta enkla axiom.

Stalinismen som är en ny variant av den klassiska socialreformismen, förstärkt, enormt byråkratiserad och med fördelen av att ha tillskansat sig makten över arbetarstaten, och den utgör den främsta faran för den proletära revolutionen inom arbetarrörelsens led. I Sovjetunionen utgör stalinismen den grymma hand som förintar den bolsjevikiska revolutionens storartade landvinningar. Den förkroppsligar en fruktansvärd reaktion. Varje ord av kritik mot den despotiska regimen kan nu tystas, tillsammans med den som yttrade kritiken, genom att stämpla honom/henne som en ”fascistisk mördare”. Den stalinistiska byråkratin har självt utplånat möjligheten att fredligt reformera regimen; den understryker detta faktum med ett blodbad i Moskvarättegången; den kommer att försöka ge eftertryck åt detta under kommande rättegångar. Despotismen som dödar den ryska revolutionen kan endast avlägsnas med revolutionära metoder – den har inte lämnat proletariats någon annan utväg.

Under dessa svåra dagar som den ryska arbetarklassen och dess förtrupper genomgår, har de rätt att räkna med hjälp från den revolutionära rörelsen i hela världen. Det var världsrevolutionen – revolutionerna i Europa direkt efter kriget – som, även om de tillfälligtvis inte var framgångsrika, gjorde det möjligt att rädda den ryska revolutionen under dess första svåra år. Världsrevolutionen och den internationella proletära rörelsen är de enda krafter som idag kan rädda den ryska revolutionen.

Stalinismen representerar inte vår uppfattning av socialism. Den förtrycker människor istället för att befria dem. Den förnedrar, förödmjucar och demoraliserar människor istället för att lyfta dem till en högre nivå med ny värdighet, frihet och oberoende som vi alltid i våra tankar har förknippat med födelsen av den kommande sociala ordningen. Stalinismen bygger inte, den förstör. Den raderar inte ut ond borgerlig moral; den reinkarnerar dem i en ny och inte mindre ond form; den förenar inte; den splittrar upp och desorganiserar. Den för oss inte vidare till socialism; den för oss tillbaka till kapitalism.

Kampen mot stalinismen är en helig plikt för en revolutionär socialist. Den är kampen för rörelsens ära och för dess framtid. Den är en oskiljaktig del av den stora kampen mot all ojämlikhet, orättvisa, utsugning, förtryck, despotism. Den är en del av kampen för den sociala ordning som genom att befria proletariatet frigör hela mänskligheten.

New York 1 november 1936

Bilaga: Stalins krav på Trotskijs deportation från Norge

Denna skrift vore ofullständig om man inte tog upp det ökända efterspelet till Moskva-rättegången. Stalin har krävt att den norska arbeiderpartiregeringen ska deportera Trotskij. En noggrann sammanfattning av vad som omfattas av detta krav återfinns i ett brev från min vän i Oslo, Walter Held, skickat den 30 september 1936. Följande är hela brevet:

”Sovjetregeringen har av den norska regeringen krävt enbart *deportation*, inte *utlämning* av Trotskij. Enligt gällande norsk lag hade Sovjetunionen full frihet att ta den senare vägen. Vad förhindrade detta? Är inte, när allt kommer omkring, mord och mordförsök inblandade? Den norska utlämningslagen kräver att anklagelsens laglighet prövas av en norsk domstol innan utlämning medges. Men skulle detta kunna utgöra ett hinder? Har inte den terroristiska konspirationen under Trotskijs ledning ’bevisats’? Styrkan hos bevisen måste ha varit ganska överväldigande, annars skulle man väl inte ha låtit skjuta 16 män! Således, varför krävde man inte att Trotskij skulle utlämnas redan innan rättegången? På så sätt skulle hela den civiliserade världens misstro mot rättegången kunnat elimineras på en gång och dessutom skulle Trotskij, den som påstås vara det kriminella överhuvudet, ha utlämnats och straffats. Ändå valde inte Moskvas diplomater denna väg. Varför? Just för att det inte finns några bevis som skulle klarat en undersökning av en norsk domstol, just därför att det hela är en flagrant och kallblodig komplott som inte tål minsta beröring med oberoende kritik. Moskvas diplomatiska agerande, kravet på *deportation* istället för *utlämning* utgör ett *testimonium paupertatis* [fattigdomsbevis] för den sovjetiska rättvisan.

I samband med detta uppkommer ytterligare en intressant fråga. Förutom Trotskij befanns även Trotskijs son vara skyldig. Det var Trotskijs son som påstods ha valt ut de märkliga Gestapoterrorester och skickat dem till Moskva. Trotskijs son befinner sig nu i Frankrike. Men sovjetregeringen skickade sin ovänliga not endast till den norska och inte till den franska regeringen. Varför? Kanske för att Frankrike – plus hennes kolonier – är större? Ingår det i socialismen i ett lands principer att mäta ut rättvisan enligt kvadratkilometer? Togs den existerande militäralliansen med i beräkningen? Vilken den bakomliggande orsaken än kan ha varit kvarstår faktum, och det är av största betydelse: Moskva försökte utöva påtryckningar enbart mot den norska regeringen.

Den norska regeringens svar förtjänar även det en kritisk granskning. I sak säger sovjetregeringen i sin not: *Trotskij planerar terrorhandlingar, vi vill att han deporteras*. Den norska regeringen svarar: *Men har vi inte internerat honom?* Detta kan – och kommer – förfalskarna i sovjetregeringens tjänst att tolka som att den norska regeringen internerat Trotskij på grund av hans ”terroristiska” aktiviteter. Den faktiska situationen är emellertid helt annorlunda.

De norska myndigheternas handlingar mot Trotskij började innan offentliggörandet av den sovjetiska nyhetsbyråns telegram om den förestående rättegången. De norska myndigheterna

nämnde inte ens anklagelserna mot Trotskij, att han skulle ha planerat terrorhandlingar för att inte tala om att göra en sådan anklagelse föremål för undersökning. Centralpasskontorets rapport om Trotskij's aktiviteter i Norge, som regeringen godkände som grund för att internera kamrat Trotskij och hans fru, talar bara om Trotskij's politiska litterära aktivitet. Jag citerar några avsnitt från rapporten:

'Centralpasskontoret accepterar att Trotskij's verksamhet inte är en överträdelse av uppehållsvillkoren försåvitt den inskränker sig till historiska eller andra vetenskapliga framställningar av sociala, ekonomiska eller politiska frågor.

Men om dessa betraktelser har samband med aktuella politiska situationer och ger anvisningar om hur man ska agera under dessa, antar Centralpasskontoret att hans författarskap är en politisk verksamhet av en sådan art att den strider mot de villkor som är uppsatta för uppehållstillståndet.

Centralpasskontoret anser att det finns grund för att anta att Trotskij's verksamhet under vistelsen i Norge omfattar sådana uttalanden och råd angående aktuella politiska situationer att det måste karakteriseras som en överträdelse av de uppsatta uppehållsvillkoren. Det framgår bl. a. av den tidigare refererade tidningsartikeln som tillråder bildandet av sovjetter som förberedelse för en fortsatt revolutionär rörelse i Frankrike.' (Byråkraterna i alla länder tycks vara i en permanent kamp mot språk.)

Det innebär således att den norska regeringen inte för ett ögonblick anklagar Trotskij för att försöka störta sovjeterna i Ryssland genom terroristiska handlingar i samarbete med *Gestapo*. Nej, tvärtom, rapporten kulminerar i att Trotskij, genom artiklar och brev, ville hjälpa till att *bilda* sovjetter i Frankrike. Med andra ord har den norska 'arbeiderregeringen' internerat kamrat Trotskij på grund av hans aktiviteter i den Fjärde internationalens anda, därför att han fortfarande är trogen sin revolutionära, marxistiska filosofi, och vägrar att gå samma väg som Noske och Vandervelde eller super-Noske, Stalin. Det är av största vikt att ständigt framhålla detta faktum för att motverka stalinisternas och deras agents felaktiga och smädande tolkningar av orsaken till Trotskij's internering.

Sovjetregeringens andra not till Norge säger att 'den norska regeringen har påtagit sig fulla ansvaret för konsekvenserna av Trotskij's fortsatta vistelse i Norge'. Det vore fel att tolka denna mening som en diplomatisk utsmyckning för att skyla över en reträtt.

Betraktad i världsupinionens spegel är Moskvarättegången ett fruktansvärt fiasko. Inte för inte blev Jagoda, som fortfarande igår var GPU:s allsmäktige ledare, degraderad till minister för post och telegraf.⁵⁰ Hans efterträdare, Jezjov, uppgift som chef för GPU består i att iscensätta nya 'mordförsök', 'konspirationer', osv., för att bättre kunna motivera anklagelserna mot Trotskij.⁵¹ Försök kommer utan tvekan göras för att flytta Trotskij's 'terroristiska operationsbas' från Köpenhamn till Oslo.

Hänvisningen till Köpenhamn som den plats där Trotskij skulle ha träffat 'terroristerna', vilket är en av de svagaste punkterna i denna utomordentligt fantastiska byggnad, har endast betydelse som en parallell till eller inledning till Oslo, det vill säga som ett påtryckningsmedel och hot mot den norska regeringen. Ingen hundra procentig framgång har uppnåtts än så länge. Den nya GPU-chefens uppgift består därför i att skapa ett Oslo-hopkok.

Naturligtvis kan endast hypotetiska antagande göras om den väg som GPU kommer att ta för att förverkliga detta mål. Bland de 16 avrättade 'trotskisterna' fanns inte, vilket är väl känt, en enda trotskist. Zinovjev, Kamenev, Mratjkovskij – GPU:s spioner, Bermans och Luries, kan helt utelämnas här eftersom de kapitulerade redan 1928-1929 och har bekämpat Trotskij och vänsteroppositionen bittert ända sedan dess. Kamrat Trotskij och vi alla behandlade dem i vår press, under loppet av de senaste åren, som karaktärlösa kreatur och förrädare. Dessa element som krälat inför byråkratin under årtal – kunde GPU knåda likt deg. Dock finns det *verkliga* trotskister i Sovjetunionen. Tusentals av våra kamrater sitter där i fängelse. Dessa människor kunde inte, fram

⁵⁰ Jagoda dömdes senare till döden, vid 3:e Moskvarättegången, 1938.

⁵¹ Nikolaj Jezjov arresterades i april 1939, dömdes till döden och sköts i februari 1940.

tills nu, användas i den gudomliga Stalins hopkok och juridiska komedier. (Vilket förklarar en av de främsta motsägelserna i hela rättegången, nämligen att Trotskij skulle ha förberett den 'terroristiska' konspirationen, inte med sina verkliga vänner och anhängare, utan med kapitulanter och personliga fiender!) Men nu – efter rättegången – betecknas alla trotskister i Sovjetunionen som terrorister. De har sålunda blivit ett lovligt byte för GPU, som nu kommer att rikta revolvern även mot deras bröstorgar: 'Erkänn eller dö!' Det är möjligt att vissa kamrater kommer att ge efter för detta fruktansvärda tryck och låta sig utnyttjas för ett nytt hopkok. GPU:s konst kommer att bestå i att gräva fram nya Olberg, David, Holtzman och Berman, vars direktiv kommer att ha kommit direkt från Oslo eller Hønefoss.⁵² Dessa provokatörer är troligen redan i arbete. På detta sätt förbereder Stalinregeringen även en ny diplomatisk framstöt i fråga om Trotskij. Detta är innebörden av den andra sovjetryska notens hotfulla slutord om att den norska regeringen skulle få ta det 'fulla ansvaret' för konsekvenserna av Trotskij's fortsatta vistelse i Norge".

* * *

Ledarna för Det Norske Arbeiderpartiet (DNA), som också leder regeringen, har genom hela denna affär uppfört sig på ett sätt som varit ytterst skamligt. Först beviljade de Trotskij den grundläggande asylrätt för politiska flyktingar som antas finnas i alla "demokratiska" länder. De trodde att de på sått sätt billigt kunde köpa sig ett rykte som "goda socialdemokrater" till skillnad från MacDonald på sin tid, och i dag Vandervelde och Blum. Den första hotfulla gesten från Stalin avslöjade deras spelade värdighet och demokratism. Trotskij blev inte bara internerad utan minsta möjlighet att försvara sig själv, vare sig mot Stalins anklagelser eller mot de norska fascisternas anklagelser, utan han placerades också under den absoluta och godtyckliga kontrollen av den fascistiska ledaren för Centralpasskontoret, Konstad. DNA:s ledare lät denna trångsynte reaktionär gå igenom Trotskij's all in- och utgående post (till och med sådana konservativa tidningar som den parisiska *Temps*, vilken var förbjuden för Trotskij!).

I själva verket hade Norges "demokratiska socialister" placerat Trotskij och hans fru i ett koncentrationsläger för två! Trotskij är nu en fånge som i alla avseenden har fängslats och dömts utan rättegång!

Varför har man på detta skamliga sätt tillmötesgått de norska fascisterna och stalinisterna? Därför att Trotskij hade brutit mot de villkor som uppställdes när han beviljades asyl av de norska arbetarledarna? Men detta är absurt. Från allra första början var de medvetna om hans politiska åsikter och hans litterära aktivitet där dessa åsikter systematiskt uttrycktes. Inte ett ord av kritik framfördes mot hans rätt att ha och hävda dessa åsikter. Fyra veckor efter hans ankomst till Norge, den 19 juli 1935, gick han med på att låta sig intervjuas av Martin Tranmæl, redaktör för *Arbeiderbladet* och politisk ledare för DNA, som besökte honom tillsammans med ytterligare en journalist från DNA, Colbjørnsen och den nuvarande justitieministern Trygve Lie. Några veckor senare gav DNA:s förlag ut en norsk utgåva av hans självbiografi, tillsammans med introduktionen från den populära franska utgåvan där Trotskij argumenterar för Fjärde internationalen. DNA:s redaktörer fick regelbundet den Fjärde internationalens⁵³ olika tidningar från hela världen som innehöll artiklar, skrivna av Trotskij under hans vistelse i Norge och där hans ståndpunkter otvetydigt uttrycktes. Trots detta vidtog inga åtgärder förrän Quisling, den norska fascistledaren, åt DNA-ledarna upptäckte det faktum att Trotskij fortfarande var en revolutionär internationalist!

⁵² Walter Helds förutsägelse vad gäller detta skulle besannas, ty under andra Moskvarättegången påstods att Pjatakov hade flugit till Norge och träffat Trotskij i december 1935. Även detta skulle dock slå tillbaka på Vysjinskij & Co eftersom det bl a kunde visas att det inte hade landat något flygplan på den aktuella flygplatsen under slutet av 1935 (och i början av 1936).

⁵³ OBS att det här givetvis handlar om grupper som deltog i arbetet för att *bilda* en fjärde international – formellt grundades Fjärde internationalen först 1938.

Eller beror hans internering på Stalins anklagelser? Men Trotskij har gång på gång erbjudit vilken norsk domstol som helst att ta upp hans fall, och där öppet bemöta de stalinistiska anklagelserna. Den fascistiska pressen har agiterat våldsamt mot att låta Trotskij föra sin talan i en rättegång. Det har även de stalinistiska tidningarna i Norge gjort! De senare har hotat med sovjetiska repressalier om den norska regeringen skulle låta Trotskij försvara sig själv i en rättegång!

Vad är de rädda för? Har de inte ett vattentätt mål mot Trotskij? Borde de inte välkomna hans ärekränkingsmål mot den fascistiska och stalinistiska pressen, där den sovjetiska åklagaren eller hans representanter skulle kunna bevisa anklagelserna om terrorism och hemligt samarbete med *Gestapo*? Är det inte så att det som Trotskij begär inte handlar om en "socialistisk rätt", utan om en grundläggande demokratisk rätt som vanligtvis ges automatiskt, i alla länder som inte är fascistiska

Eller är de allesammans rädda för att Trotskij kan lägga fram avgörande bevis på att Kremls motsvarighet till familjen Borgia iscensatte en fruktansvärd sammansvärjning mot honom och hans son och de 16 män som avrättades? Uppenbarligen, för den 29 oktober utfärdade regeringen, i en handling som saknar motstycke, en förordning som förbjöd Trotskij att föra sina ärekränkingsmål mot den stalinistiska och fascistiska pressen till norsk domstol. Där befinner sig frågan för tillfället. Stalin, å ena sidan, de norska fascisterna å den andra har – med DNA:s "demokratiska" socialistiska ledare skamset i släptåg – tillfälligtvis lyckats med att fängsla och tysta Trotskij, och förhindra honom att utöva de grundläggande rättigheter som alltid beviljats en människa som anklagas för ett brott.

Direkt efter rättegången skrev en av specialisterna i antitrotskism bland de amerikanska stalinisterna, M J Olgin: "Vad hände förresten med hans [Trotskijs] löfte om 'avslöjanden'? När rättegången inleddes för mer än tre veckor sedan, då skröt han över att han skulle göra avslöjanden som skulle förvandla anklagarna till anklagade. Vart finns de utlovade fakta? När Trotskij skrev dessa ord visste han mycket väl att han inte kunde 'avslöja' något." (*Daily Worker* 9 september 1936.)

Föraktliga som dessa ord ljöd redan då, hur mycket mer gör de inte det idag i ljuset av de ryska och norska stalinisternas hysteriska försök (flankerade, glöm inte det, av fascisterna) att hindra Trotskij att göra just de avslöjanden som herr Olgin så hånfullt häcklade honom för? Ingen som ärligt är intresserad av sanningen bakom Moskvarättegången kan låta stalinisterna komma till ro innan de besvarat denna fråga: Varför gör ni det inte möjligt för Trotskij att konfrontera era "bevis" inför Norges domstolar?

En sista aspekt av rättegången måste tas upp. Sovjetregeringen kräver att Trotskij ska deporteras, att hans asylrätt i Norge ska återkallas, med anledning av att han är en vanlig kriminell förbrytare. Till vilket land ska han deporteras? Turkiet kommer inte att ta tillbaka honom. Han har redan deporterats från Frankrike. Vistelse i Tyskland, Italien, Österrike eller något annan fascistiskt land kommer givetvis inte på fråga. Tjeckoslovakien och England har redan vägrat honom visum. De amerikanska myndigheterna har indikerat att de troligtvis kommer att inta en liknande ställning. Då återstår, "på denna planet utan ett visum", endast ett land som gladeligen skulle acceptera honom – Sovjetunionen – men endast med avsikten att begrava honom vid sidan av Stalins 16 andra offer. Även i detta avseende är kravet på att han deporteras endast ett fegt sätt att kräva hans utlämning, ett direkt krav som Stalin inte ställer av orsaker som vi redan påvisat.

Det finns ytterligare en aspekt av detta krav. Med hjälp av det använder sig sovjetregeringen av ett reaktionärt prejudikat. I sin kamp mot revolutionärerna har Stalin inte kunnat uppfinna en enda ny metod; han har lånat alla sina vapen från reaktionens och fascismens arsenal. Detta gäller även för nuvarande instans.

Låt oss jämföra Stalins krav på Trotskijs deportation med nazisternas krav på att Heinz Neumann, den tyska stalinistiska ledaren, vars utlämnande hitleristerna krävde av Schweiz 1935. De två fallen har slående likheter. Nazisterna ville ha Neumann för att döda en framstående politisk motståndare efter en rättegång inte mindre farsartad än den som Stalin spelade upp i augusti 1936. Det tysk-schweiziska utlämningsavtalet från 1873 är ganska specifikt vad gäller politiska flyktingar. Nazisterna hävdade att de hade rätt att kräva Neumanns utlämning, inte som politisk motståndare, inte för brottet att ha andra politiska åsikter, utan för ett ordinärt brott! Neumann anklagades inte för att vara en antifascist eller kommunist, utan för att vara en mördare! Han anklagades för att vara ”*intellektueller Urheber*” (intellektuell initiativtagare) till ett mord på två poliser, kommissarie Anlauf och biträdande kommissarie Willig, på Berlins Bülowplatz den 9 augusti 1931. ”Det är inte fråga om en politisk handling i utlämningsavtalets anda” skrev den tyska regeringen till de schweiziska myndigheterna. ”Dådet utgör en uttalad våldshandling”.

Nazisterna anklagade Neumann för att ha planerat mordet på Anlauf och Willig och för att ha drivit på de faktiska mördarna – precis som Trotskij ska ha drivit på ”sina agenter”. 1935 fanns det inte heller någon brist på nazistiska agenter som gjorde anspråk på att vara neumannitiska mördare, och som tillhandahöll gott om ”bevis” med vilka man skulle kunna döma Neumann. En sådan agent, en arbetare som hette Michael Klause, vittnade inför sina nazistiska herrar att Neumann, under ett konspiratoriskt möte i den kommunistiske riksdagsmannen Kippenbergers riksdagskontor och i närvaro av flera av ”mördarna”, otåligt hade sagt: ”Vad för slags eländig verksamhet är detta, de är fortfarande vid liv och inget har gjorts åt det. Om jag hade arrangerat detta skulle de ha tagits om hand för länge sedan”.

Låter inte allt detta välbekant?

I ett offentligt upprop mot kravet på utlämning skrev den kommunistiska Röda hjälpen i Schweiz: ”Som förväntat har det fascistiska Tredje rikets jurister byggt upp en juridisk konstruktion enligt vilken de kan slå klorna i Neumann, inte för en politisk handling utan för ett simpelt mord. ... För att slutföra bilden saknas naturligtvis inte, i den juridiska konstruktionen, en provokatör och spion som framträder som kronvittne, och som är villig att avge vilket vittnesmål som helst för att förpassa Heinz Neumann till döden”. (*Rundschau*, vol IV nr 2, 10 januari 1935, sid 101)

En vecka senare tillfogade stalinisternas ”Världskommitté för Hitler-fascismens offer”, sanningsenligt: ”Det är av allra största vikt att ännu en gång betona det allmänt kända faktum att Tysklands kommunistiska parti i otaliga manifest, resolutioner och artiklar uttalat sig mot individuell terrorism, och att *Rote Fahne* den 9 augusti 1931 speciellt uttryckligen varnade Berlins arbetare för att ta sig till Bülowplatz denna kväll på grund av att man förväntade sig polisprovokationer”.

Var finns nu de stalinistiska ”Röda hjälpen”-organisationerna, var finns de stalinistiska intellektuella över hela världen, var finns alla som med rätta protesterade mot Neumanns utlämning 1935. Varför är de tysta idag, när Stalin tar samma hämndlystna steg mot sin politiska motståndare Trotskij som Hitler tog mot Neumann? Hur kan de se sig själva i ögonen – alla de som idag tiger inför Stalins nidingsdåd eller ännu värre, de som deltar i klappjakten på Trotskijs blod? Vad kommer de att säga i morgon, när Hitlerregimen kräver att tyska kommunister ska utlämnas från Frankrike, eller England, eller USA på grundval av att de är simpla mördare eller mordbrännare (riksdagsbranden!) och baserar sina krav på de ”revolutionära” prejudikat som Stalins regering har skapat? Vad kommer de att kunna säga då? Kommer de åtminstone att kräva att Hitlers framtida offer ska rannsakas i en ”demokratisk domstol” innan de deporteras eller utlämnas? Varför deltar de då inte i kravet på att Trotskij ska beviljas samma rättighet i Norge! Varför stödjer de inte Trotskijs förslag om att

låta en opartisk internationell kommission undersöka hans fall? Varför protesterar de inte mot de reaktionära åtgärder som Stalin vidtagit för att försöka tysta Trotskij och sedan skjuta honom?⁵⁴

Vi vet inte i vilken utsträckning stalinismens korruperat och fördärvat alla kommunistiska intellektuella. Vi vet inte om alla kommer att fortsätta att tåga inför de upprörande brott som Stalin nu begår. Men vi är säkra på att det kommer att finnas män och kvinnor i tillräckligt stort antal, och med tillräckligt höga röster, för att kräva att Trotskij återigen ska beviljas asyl i Norge och att han ges tillfälle att lägga fram sitt fall inför en internationell kommission vars auktoritet, oberoende och kompetens kommer att vara ställd utom varje tvivel.

Stalin är ute efter Trotskijs huvud. Stalins förföljelse av Trotskijs dotter, Nina, förde henne till en förtidig död i lungtuberkulos i ett sjukhus i Moskva 1928, 26 år gammal. Berövad sitt sovjetiska medborgarskap, legitimationshandlingarna framtogs henne av den ryska ambassaden i Berlin, hemlös, jagad hit och dit, drevs Trotskijs andra dotter, Zinaida, till självmord 5 januari 1933. Sergej, Trotskijs yngste son, en lärare som var helt oengagerad i politiska aktiviteter, greps i januari 1935 och har inte hörts av sedan dess.⁵⁵

Nu vill Stalin fullborda sin personliga och politiska hämnd på Trotskij. Han vill ha Trotskijs andra sons blod och Trotskijs. Många är de gamla bolsjevikerna som redan dött i händerna på denna despot, vars brutalitet, illojalitet och maktmissbruk Lenin varnade kommunisterna för, med bokstavligt talat sina sista andetag. Många fler är de gamla bolsjevikerna som Stalin också nu förbereder att skjuta likt galna hundar på grund av att de representerar oktoberrevolutionens tradition, på grund av att de vägrar att bli fjäskande lakejer av det slag som Stalin omger sig med.

Inför de brott som begåtts och de brott som planeras, förväntar vi oss inget annat än högstämt beröm från Stalins mamlucker och janitsjarer. Men av de okorruperade och oförstörda inom arbetarrörelsen, har de sanna ryska bolsjevikerna, de som nu befinner sig i fängelse och exil, de som är den ryska revolutionens guldreserv, rätt att kräva:

Höj era röster i rungande protest! Stoppa bödelns hand!

Arbetarrörelsens och de revolutionära rörelsernas samvete vore av sten om det inte svarade på denna maning som det måste.

⁵⁴ I likhet med många andra tyska kommunister som tog sin tillflykt till Sovjetunionen efter nazisternas maktövertagande i Tyskland, råkade Neumann illa ut. Han arresterades i april 1937, dömdes till döden den 26 november och sköts samma dag.

⁵⁵ Sergej Sedov dödades 1937 i arbetslägret Vorkuta.

Bilagor till svenska utgåvan

De följande bilagorna tar upp två aspekter som Shachtman inte hade möjlighet att ta upp, eftersom han inte hade de uppgifter som krävdes för detta, dels försöket att hösten 1932 bilda ett oppositionsblock (som snabbt oimintetgjordes av arresteringar och förvisningar), samt ryktet att Stalin personligen lovat Zinovjev och Kamenev att de inte skulle avrättas och familjerna skonas om de erkände (båda sakerna struntade Stalin i).

1. Pierre Broué om 1932 års oppositions-block

[Följande är ett utdrag ur Broués, *Trotskij – en biografi* (2011), sid 668-673. Noterna har utelämnats]

I samma ögonblick som ”vänstergrupper”, tidigare stalinister eller gamla ”kapitulanter” på detta vis närmade sig de perspektiv och den kritik Trotskij stod för, och som de hade bekämpat ihärdigt, ägde liknande fenomen rum inom partiapparaten och till och med mitt i vad man i årtal hade kallat ”högern”.

Just när vänsteroppositionen och grupper som lämnat den återförenades för att kräva en reträtt på den ekonomiska fronten, ett slags återgång till NEP och sänkt takt i industrialiseringen, började en strömning som utgick från den gamla högern närma sig vänsteroppositionens gamla krav på partidemokrati.

Sannolikt blev Bucharins, Rykovs och Tomskijs kapitulation utan strid i november 1929 signalen till att det inom ”högern” utkristalliserades en kärna som var besluten att fortsätta kampen mot den stalinistiska politiken. De drog snabbt slutsatsen att högerns tidigare ekonomiska plattform måste utvidgas med inslag från vänsterns program, särskilt dess paroller om arbetardemokrati och försöka knyta till sig personer från den gamla vänsteroppositionen som trotskister och zinovjeviter. Denna grupp, som Sedov i sina brev lite schematiskt kallade ”de högerinriktade” och som historikerna i allmänhet kallar ”Rjutingruppen”, torde bäst definieras som ”gruppen kring Rjutin-Slepkov”.

Denna grupp hade skapats vid sidan av den historiska högerns ledare och på sätt och vis som reaktion mot det politiska agerande som fått dessa att kapitulera, och leddes av två män som under högerns storhetstid varit de mest framstående närmast under de tre ledarna – fast på skilda sätt.

A N Slepkov, född 1900, var fortfarande en ung man, Bucharins favoritlärjunge och ledare för vad som kallades hans ”skola” av ”röda professorer”. Lysande intelligent, begåvad journalist och fruktad debattör som slipats i kampen mot vänsteroppositionen. Han hade också visat mod och kämpaglöd 1929, då han varit en av de få som försökt organisera motståndet inom partiapparaten i Kirovs högborg i Leningrad, något som hade lett till att han förvisats till Centralasien. Det tycks som han därefter hade ångrat sitt agerande under kampen mot vänsteroppositionen.

M N Rjutin var äldre och inte alls lika sympatisk. Han hade varit mensjevik i Fjärran östern, gått med bolsjevikerna efter en modig underjordisk kamp mot Koltjak och hade gjort sig känd inom partiapparaten för sina hårda nypor. Under kampen mot oppositionen var det han som organiserat de avdelningar med slagskämpar som i oktober 1926 bidragit till att krossa vänsterns försök att nå ut till fabrikscellerna. Han teoretiserade cyniskt om hårda tag och visade öppet förakt för demokratin. Men det var samtidigt en kämpe. Som en av de första att attackeras av Stalin under dennes offensiv mot högern hade han tvingats till självkritik och därefter ställts utanför centralkommittén på sextonde partikongressen. Han arbetade som journalist när han, sannolikt 1931, tog itu med att organisera den grupp som skulle bära hans

namn.

Denna grupp tycks ha inkluderat andra gamla ”högermän”, bland annat de röda professorerna D G Maretskij och P G Petrovskij, men även några arbetarveteraner från Zinovjevs opposition, till exempel V N Kajurov och två tidigare helt okända medlemmar av vänsteroppositionen, som Trotskij energiskt förnekade vara representativa.

Det främsta bidraget från gruppen kring Rjutin och Slepkoj var en plattform, som sannolikt var skriven av den senare, men allmänt fick heta ”Rjutins”, vilken har det utmärkande draget att på samma gång vara berömd och okänd. Texten har fortfarande inte återfunnits men alla källor, officiella och oppositionella, bekräftar dess existens.⁵⁶

Enligt de författare som omnämner den – kanske inspirerade av varandra – som Ciliga, Victor Serge och Boris Nikolajevskij, samt de informationer som Sedov eller *Sotsialstijeski Vestnik* fått, kallades den ”de arton bolsjevikernas brev” och skall ha utgjort ett försök att svetsa samman den gamla höger- och vänsteroppositionen mot Stalin och till att börja med få dem att anta ett gemensamt program. De utgick från nödvändigheten av att slå till reträtt ekonomiskt, uttalade sig därefter för att återupprätta demokratin i partiet, vilket skulle föregås av återinval av alla uteslutna, även Trotskij. De analyserade även Stalins roll, och i en obeveklig anklagelseakt framställdes han som ”revolutionens onda genius... driven av törst efter hämnd och makthunger”. De jämförde honom rent av med den beryktade provokatören Azev och frågade sig om hans politik var frukten av ”en oerhörd, medveten provokation”.

Att detta dokument, som var vida omtalat sommaren 1932, cirkulerade inom den högsta sfären inom partiet ledde till att centrala kontrollkommissionen inledde en undersökning. Den 9 oktober 1932 beslutade centralkommittén om hårda straff, uteslutning, av de medlemmar som hade känt till plattformen utan att meddela partiet. Bland de uteslutna fanns Jan Sten, Zinovjev och Kamenev samt Uglanov, vilket får ses som talande.

Att Rjutins och Slepkojs ”förnyade höger” framträdde hade i själva verket dubbel betydelse. Kravet på arbetardemokrati i partiet var ett erkännande av att Trotskij haft rätt beträffande partiets sätt att fungera. Att den också hade fått ett gynnsamt mottagande på lägre nivå och mellannivå inom den byråkrati som brottades med enorma problem, visade att man där var känslig för krav som kunde leda till att trycket lättade. Trotskij, som var fientlig till varje allians med ”högern” tycks inte ha satt någon tilltro till dess möjligheter att på kort sikt hävda sig på Stalins bekostnad eller att den skulle hålla stånd tillräckligt länge för att vänsteroppositionen skulle bli tvungen att färdas en gemensam sträcka med den.

* * *

Det är svårt att tänka sig att Sedov och Ivan Smirnov vid sitt möte i Berlin 1931 inte tagit upp frågan om en eventuell allians – ett ”block” som ryssarna säger – mellan diverse grupper som var motståndare till Stalin. I Sovjetunionen hade Smirnovs återkomst som oppositionell väckt tanken på ”ett oppositionellt block” och lett till de första initiativen i den riktningen. Men för dessa grupper var kanske det avgörande att kontakterna med Trotskij hade återupprättats, vilket gav stadga åt hela projektet. Trotskijs oro över sonens kontakter tyder i varje fall på att han inte såg planerna som något skämt eller enbart tillfälliga diskussioner.

Jag ska inte gå närmare in på de rön jag har gjort eller de metoder jag använt för att rekonstruera kontakterna mellan olika grupper och strömningar. Men mycket går att utläsa ur de

⁵⁶ Rjutins text är nu återfunnen. Ett utdrag ur plattformen finns i J. Arch Gettys bok *The Road to Terror*, s. 54-58, ö.a. Hela Rjutin-plattformen finns utgiven av ett indiskt förlag: Sobhanial Datta Gupta (ed.), *The Rjutin Platform: Stalin and the Crisis of Proletarian Dictatorship: Platform of the "Union of Marxists-Leninists"*. Parganas, India: Seribaan, 2010.

vittnesmål de åtalade kom med vid den första Moskvarättegången, när man väl rensat undan allt överflödigt tal om ”terrorism” och alla detaljer som polisen prackade på de olyckliga för att tvinga fram erkännanden.

Det avgörande med mötet mellan Sedov och Smirnov var att den senare nu fick möjligheter till direkta kontakter med Trotskij, rent av kunde rådslå med honom. Kunde ett ”oppositions-block” vara möjligt utan honom? Zinovjev upplevde en ökad ström av besökare, från Safarov – som brutit med honom i december 1927 – till Sten och Lominadze, som hade stött Stalin mot honom och som han kallade ”ultravänsterister”, liksom representanter för arbetaroppositionen från början av 1920-talet som Sjljapnikov och Medvedev. Smirnov hade å sin sida underrättat de övriga i den vaga oppositionsrörelsen, Zinovjev till att börja med. Han hade givetvis informerat sina närmaste som Ter-Vaganjan och Mratjkovskij. Och den förre hade varskott Lominadze.

Förhandlingarna inleddes sannolikt i juni 1932 och efter de första mötena gick allt fort. Ter-Vaganjan hade förmedlat flera av kontakterna. Zinovjeviterna hade gett Jevdokimov uppdraget att ta kontakt med Smirnovs grupp i den järnvägsvagn där Mratjkovskij satt. Zinovjeviterna bestämde sig under ett ”vänskapligt” möte i Zinovjevs datja i Iljinskoje i närvaro av Kamenev, Bakajev, Karev, Kuklin och Jevdokimov – som stod för rapporteringen.

I september återvände Holzman till Berlin och Smirnov och Mratjkovskij hade gett honom uppdraget att träffa Sedov och informera denne om utvecklingen i Sovjet för att kunna få Trotskijs synpunkter. Efter att ha träffat Holzman, som haft med sig ett brev från Smirnov och andra dokument, varav flera nästan omedelbart publicerades i *Biulleten Oppositsij*, underrättade Sedov Trotskij om att ett ”block” hade bildats i Sovjetunionen med andra oppositionella grupper, nämligen ”zinovjeviterna”, Smirnovs grupp av ”gamla trotskistiska kapitulanter” och gruppen kring Sten-Lominadze. Safarovs och Tarchanovs grupp, som han ansåg ha en ”alltför extrem” inställning, hade ännu inte anslutit sig till blocket.

Några veckor senare bekräftades de uppgifter Holzman kommit med till Sedov i annan form av Jurij Gaven, en hög tjänsteman i Gosplan som var medlem i ”grupp O” (förmodligen Osinskij). Denne befann sig i Tyskland för vård av sin tuberkulos och överlämnade information som var oberoende av Holzman.

Efter vad vi förstår av Trotskijs svar gladdes sig denne över blocket, som för tillfället begränsades till utbyte av informationer. Han betonade energiskt att det bara handlade om ett block, inte om en sammanslagning och att han förbehöll sig rätt till kritik för egen del och för sina kamrater. En tydlig meningsskiljaktighet uppstod mellan honom och hans nya allierade. De senare var inne på möjligheten att utvidga blocket till ”högern”, det vill säga gruppen Rjutin-Slepkov, vilket han klart motsatte sig, utan att för den skull förneka att samarbete med dem skulle bli nödvändigt en tid. Hans främsta kritik mot sina nya bundsförvanter gick ut på att de ägnade sig åt att ”avvakta”, vilket skulle göra dem beroende av initiativ från ”högern”.

Den utveckling han fått beskriven för sig föreföll honom dock så gynnsam för oppositionens utveckling, att han ansåg det fullt möjligt med en gemensam politisk deklaration, vars betydelse skulle bli avsevärd och som skulle undertecknas av de mest kända medlemmarna av blocket, vilket på så sätt offentligt skulle ta på sig ansvaret.

En annan stridsfråga uppstod, men den tog han för ögonblicket endast upp med Sedov. Det gällde parollen ”Avlägsna Stalin!”, som var central för gruppen Rjutin-Slepkov. Trotskij ansåg den riskabel och att den kunde öppna dörrarna för en kapitalistisk reaktion och framför allt ge ledningen tillfälle att utnyttja den rädsla hans namn orsakade. Han betonade oerhört kraftigt att man inte fick ge något utrymme åt rädslan för repressalier, som stalinisterna försökte använda inför ”Trotskijs återkomst”, vilket också påpekats av en av dem han hade

kontakt med, sannolikt Smirnov.

Men oppositionsblocket var bara en ram utan innehåll. Det dog faktiskt bara några veckor efter sin födelse genom händelser som inte hade något att göra med verksamheten, men där GPU ändå tycks ha anat oråd.

Först upptäckte GPU att Slepko-Rjutins plattform cirkulerade, vilket inte meddelats av de framträdande personer som läst den. Stalin – som uppges ha misslyckats med att få politbyrån att gå med på GPU:s krav att Rjutin skulle dömas till döden – slog till samtidigt mot gruppen och dess ”medbrottlingar”: Zinovjev och Kamenev uteslöts ur partiet [i oktober], den förre deporterades till Minusinsk, den senare till Kustanaj [i november]. Sten deporterades till Achmolinsk.

Strax efteråt beslutade den zinovjevitiska gruppen att upphöra med all verksamhet så länge deras ledare inte återfått partimedlemskapet. Enligt ett rykte som cirkulerade i Moskva skulle Zinovjev ha gjort självkritik, ett mästerverk i dubbla budskap där man först i sista ögonblicket hade insett att det handlade om en kritik av Stalin.

Trotskij kritiserade de bådas lättsinne. De hade nu straffats för att ha haft vetskap om en plattform som inte var deras – samtidigt som de inte velat försvara sina egna uppfattningar ...

I september 1932 arresterades den förste i Smirnovs grupp, vilket ledde till att GPU kom honom på spåren. Smirnov blev varnad i tid och hann förstöra alla komprometterande dokument och varsko Trotskij. Sedan greps Holzman vid gränsen och i ett lönnfack i resväskan hittades det ”öppna brev” Trotskij hade skrivit till de sovjetiska ledarna sedan han berövats sitt medborgarskap.

Ivan Smirnov blev i sin tur arresterad den 1 januari 1933 – samtidigt med Preobrazjenskij, Ufimtsev och cirka hundra andra. Smirnov rannsakades bakom lyckta dörrar, anklagad för ”kontakter med utlandet”. Han dömdes till tio års fängelse, utan att blocket avslöjats eller ens att samtliga medlemmar av hans grupp identifierats. Ivar Smilga, som stod gruppen nära, tvingades lämna Moskva. De närmaste månaderna började Mratjkovskij, som inte hade gripits, och Pereverzev sprida en politisk plattform som Lev Sedov sände vidare till Trotskij, men vi har inte kunnat hitta texten i arkiven.

Under resan till Köpenhamn var Trotskij i samma sinnesstämning, som när han av Sedov fått veta att ”ett oppositionsblock” bildats. Han hade påbörjat ett arbete som han avsåg att publicera underjordiskt i Sovjet i form av en broschyr. Två delar publicerades separat i artikelform: ”Sovjets ekonomi på tröskeln till andra femårsplanen”, daterad 22 oktober 1932, och ”Stalinisterna vidtar åtgärder” efter den nya uteslutningen av Zinovjev och Kamenev, daterad den 19 oktober. Rykten om att Zinovjev avlidit cirkulerade i pressen och han satte i all hast ihop ett begravningsstal, som imponerade på alla närvarande genom sin värme och att han framställde Zinovjev mer som vän än som förrädare.

Det var först så småningom som sanningen skulle framgå för honom och Sedov. Deporteringen av Zinovjev och Kamenev och domen mot Ivan Smirnov – han avtjänade sitt straff i Suzdal – innebar slutet för oppositionsblocket. Medlemmarna av Slepko-Rjutins grupp skulle aldrig mer lämna fängelset, lika lite som Smirnov och troligen även Jan Sten. Zinovjev och Lominadze skulle förödmjuka sig på partikongressen 1934, ”segrarnas kongress”, där Preobrazjenskij, efter Zinovjev och Kamenev, än en gång gjorde självkritik. Safarov, som knäckts slutgiltigt i fängelset och helt klart blivit angivare, skulle i egenskap av huvudvittne vid rättegången mot Zinovjev och Kamenev i januari 1935 bli först med att skildra blockets uppkomst och sönderfall.

När Zinovjev 1932 medgav att brytningen varit hans ”största misstag” var det sannolikt en

skön revansch för den trotskistiska fraktionen. Men det var också dess sista stund som organiserad kraft. Sjabjon och Konstantinov arresterades i december samma år, utan något samband med deras aktivitet: Den förre skulle återses deporterad i Orenburg, när han var döende i cancer, och den senare i Vorkuta med Maria Joffe.

1933 kom turen till de medlemmar som antagligen dittills varit nyckelfigurer i Sedovs nätverk: först Pereverzev (Pierre) och därefter Kotjerets (Vetter).

Trotskij var inte omedveten om att det nya nederlaget gentemot Stalin innebar att de sista möjligheterna att vända läget i Sovjet, och hans hopp om att eventuellt kunna återvända, gått förlorade. Hitlers seger i Tyskland hade gjort att fällan slagit igen om de sista bolsjevik-leninisterna, som satt levande inspärrade i Stalins fängelser. I april 1934 skrev Sedov, som väl kände till läget för dem, till internationella sekretariatet:

Det förvånande är att de ryska bolsjevikerna fortfarande håller ut, ty att 'hålla ut i Sovjet' nu innebär att inte kämpa, att leva utan revolutionärt perspektiv och passivt offra sig för framtiden, för den revolutionära internationalismens historiska kontinuitet.

Sedovs nätverk hade krossats samtidigt med de tyska massorganisationer som gett det näring och möjligheter att existera, och skulle aldrig återuppstå. Efter ljusningen 1932 och det brutala utplånandet av de sista förhoppningarna därefter, försmäktade nu isolerade rester från revolutionen under byråkratins järnhäl i Sovjetunionen.

Och Sedov kunde bara upprepa, att det inte bara var den ryska revolutionens öde som nu hängde på proletariatet i väst, utan att det också var fallet med de revolutionärer som tynade bort i Stalins fängelser och läger.

2. Stalins löfte till Zinovjev-Kamenev

Efter 1:a Moskvarättegången gick det rykten om att Zinovjev och Kamenev innan rättegången hade haft ett möte med Stalin, där de gick med på att erkänna sig skyldiga mot att deras liv skulle sparas. Följande är en beskrivning om hur det gick till. Den är hämtad från Montefioris *Stalin*-biografi (s. 198-99) och baseras främst på den avhoppade sovjetiska NKVD-agenten Orlovs berättelse. Huruvida historien är sann eller inte, det har aldrig kunnat slås fast med säkerhet, men i slutet av 1980-talet bekräftades historien i stora drag av Kaganovitj som tillhörde Stalins inre krets.

* * *

I juli bad Zinovjev till sist att få tala med Kamenev i enrum. Därefter bad de att tillsammans få tala med politbyrån. Om partiet garanterade att de inte skulle avrättas skulle de erkänna. ...

Jagoda följde med de två knäckta männen i den korta transporten mellan Lubjanka och Kreml, där de båda en gång bott. När de kom in i rummet där Kamenev hade suttit ordförande för så många politbyråmöten kunde de konstatera att de var ensamma med Stalin, Vorosjilov och Jezjov. Var fanns resten av politbyrån?

Stalin svarade att han och Vorosjilov utgjorde ett av politbyråns utskott. Med tanke på Vorosjilovs giftighet är det lätt att förstå varför han var där, men var höll Molotov hus? Den formalistiske Järnröven gjorde sig måhända skrupler om att ljuga revolutionsveteraner rakt upp i ansiktet — ty han lade då verkligen inte fingrarna emellan när det handlade om att mörda.

Kamenev bad politbyrån utfärda en garanti för att deras liv skulle skonas.

”En garanti?” svarade Stalin, enligt Orlovs version. ”Vad för garanti skulle det kunna vara? Det är rätt och slätt löjligt! Ni kanske vill ha en officiell resolution bestyrkt av Nationernas

Förbund? Zinovjev och Kamenev, ni glömmer en sak, nämligen att ni inte står på torget och köpslår om en stulen märr utan befinner er inför det bolsjevikiska kommunistiska partiets politbyrå. Räcker det inte med en försäkran från politbyrån ser jag inte någon mening med att fortsätta samtalet.”

”Zinovjev och Kamenev betar sig som om de hade makt att ställa villkor på politbyrån”, utbrast Vorosjilov. ”Hade de något sunt förnuft skulle de falla på knä för Stalin ...”

Stalin radade upp tre skäl till varför de inte skulle avrättas: i realiteten var det en rättegång mot Trotskij; om de inte hade skjutits när de hade gått emot partiet, varför skulle de då skjutas när de nu hjälpte detsamma; och så slutligen: ”Kamraterna glömmer att vi är bolsjevik, lärjungar och efterföljare till Lenin, och vi vill inte utgjuta gammalbolsjevikers blod, oavsett hur allvarliga deras tidigare synder är ...”

Zinovjev och Kamenev gick missmodigt med på att erkänna sig skyldiga, förutsatt att ingen blev avrättad och att deras familjer skyddades. ”Självfallet”, sade Stalin och avslutade mötet.